Digitaliseret af | Digitised by



Forfatter(e) | Author(s):	Nielsen, Rasmus.
Titel | Title:	Den speculative Logik i dens Grundtræk.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	[Kjøbenhavn], 1841-42
Fysiske størrelse | Physical extent:	1-3 i 1 bd. (192 s.).

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.



DET KGL. BIBLIOTEK
RASMUS NIELSEN
DEN SPECULATIVE LOGIK
1.-3.
1841-1842

14-204-8

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 14 8°

1 1 14 0 8 02669 8

+ REX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

L

Den speculative Logik

i dens Grundtræk

af

Lic. Rasmus Nielsen,

Prof. extr. i Philosophien ved Kjøbenhavns Universitet.

1ste Hæfte.

1841.

Disse Grundtræk ere at betragte som Fragment af en philosophisk Methodologi, hvis første Deel skulde indeholde Logiken med en forudskikket Indledning. Nødvendigheden af at have en trykt Veiledning for det mundtlige Foredrag har fremskyndet Udgivelsen. De øvrige Hæfter ville følge, efterhaanden som den i Lectionscatalogen annoncerede Forelæsning rykker frem.

Kjøbenhavn, den 10de November 1841.

R. Nielsen.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

Første Capitel.

Væren.

A. Qvalitet.

a) Den rene Væren.

§ 11.

Væren, Intet, Vorden.

Væren er den meest omfattende og just derfor den meest indholdsløse af alle positive Bestemmelser; den har som saadan Intet til Grændse. Ifølge denne Begrændsning maae Væren og Intet udelukke hinanden, men netop derfor ogsaa bestemme hinanden, o: sættes som hinandens Prædikater. Denne dobbelte Modsigelse, hvormed ethvert af Leddene er behæftet, ophæves i Vorden, som indeholder begges uendelige Alternation.

Copula „er", der, skjult eller aabenbart, udtrykker Forbindelsen imellem ethvert Subject og dets Prædikater, antyder, naar vi nærmere betragte det, at alle tilværende Ting, alle concrete Bestemmelser, saavel de væsentlige som de uvæsentlige, have deres fælleds Medium i Væren. Væren forholder sig da, umiddelbart taget, til Alt, som Rummet til de sandselige Gjenstande. Tænke vi alle Gjenstande borte, saa bliver

kun den tomme Plads, det rene Rum tilovers; saaledes ogsaa, naar vi abstrahere fra alle Tilværelsens specielle Bestemmelser, faae vi den rene Væren tilbage. Forsaavidt Tingene altsaa falde sammen med Væren, falde de derved sammen med hverandre indbyrdes; forsaavidt de derimod adskille sig fra hverandre, falde de udenfor den rene Væren. Den rene Væren maa man derfor ikke tænke sig som et Phantasibillede; for at søge den behøver man ei at stirre ind i den blaae Luft eller ned i Tankernes Afgrund; den er ikke at betragte som en fremmanet Gestalt, der kun viser sig i en mystisk Midnat, men som et aldeles simpelt Tilværelsesmoment (momentum simplicissimum), der overalt er os lige nær. Den rene Væren gaaer saavel gjennem Træ og Steen som igjennem Bevidstheden og dens Tanker; men Hovedsagen er, at Det ikke blændes af de heterogene Objecters utallige Forskjelsbestemmelser.

Hvad vi her maae fastholde, er da kun dette, at, hvor forskjellige Tingene end iøvrigt ere, saa gjælder det dog om dem alle, at de **ere**.

Da der nu ingen Forskjelsbestemmelser ere i den rene Væren, og da Forskjellighederne, hvis de som saadanne falde udenfor Væren, maae sættes som ikke-værende: maa al Forskjel forsvinde. Denne Forsvinden har sin positive og negative Form. Fra den positive Side fremstiller Forholdet sig saaledes, at Væren selv breder sig ud over alle Forskjelsmomenter, assimilerer dem alle med sig, idet den selv er det Urelement, hvoraf de alle ere dannede; fra den negative Side derimod saaledes, at enhver Forskjel som saadan falder udenfor Væren og derfor ophører at være. Tale vi saaledes om A's og B's Væren, da synes de begge hver for sig at have et Moment, der gaaer op i Væ-

ren, et andet derimod, der falder udenfor den. A kunne vi da tænke os deelt i a og α, B i b og β; falde nu a og b indenfor Væren, saa falde α og β udenfor. Da nu a i dets Forskjel fra b virkelig existerer, saa maa man igjen kunne tale om a's og b's Væren, og paa Ny halvere a og b; den tilbageblevne Differents indsvinder derved til det Halve, denne kan igjen halveres, og saaledes i det Uendelige, indtil Væren har udstrakt sin Magt over Alt og erobret al Forskjel. I den negative Form see vi strax, at da a og b falde udenfor Væren, saa ere de slet ikke; de tilintetgjøres da; man sætter og erkjender dem i deres Intet.

I sin første Form maa altsaa Værens Udstrækning fremstilles som: Væren + Væren + ...; i sidste derimod som Væren + Intet.

I begge Former sættes Væren som ubegrændset. Men den sidste Udtryksmaade er langt bestemtere end den første; thi medens denne blot antyder et Tankeforsøg, fremstiller hiin derimod det endelige Resultat. **Væren har altsaa Intet udenfor sig.**

Men selv det herved udbragte Resultat er behæftet med en stor Tvetydighed og det en saadan, der ligger i Sproget selv. Den Sætning: Intet begrændser Væren, kan udtrykke: 1) at Væren overstiger alle Grændser, at der ikke er Noget, der kan sætte den Skranker, at den er positivt ubegrændset; 2) at Intet virkelig kan sætte Væren en Skranke, at hvor Intetheden kommer til Herredømme, maa Væren ophøre.

Her gives altsaa virkelig en Definition af Værens Ubegrændsethed. Den ubestemte Væren bliver tænkt i dens hele Ubestemthed som saadan, d: dens Ubestemthed sættes som dens Bestemmelse. Men for at faae nogen Bestemmelse ind i Væren, der absorberer alle Bestemmelser, maa man forbinde en bestemt Tanke med det

ellers ubestemte Intet. Væren, der ophæver al Forskjel, kan altsaa dog ikke faae Bugt med det almindeligste Forskjelsmoment, med Negationen som saadan, med Ikke-Væren, eller med Intet. **Væren er da ikke Intet, og Intet ikke Væren.**

Men i sin rene Umiddelbarhed kan denne Forskjel heller ikke holde sig. Prøver man f. Ex. paa at tænke Væren som Indbegrebet af alle Realiteter, hvis Modsætninger ere udjævnede, altsaa som den rene gedigne, universelle Realitet selv, saa bliver Intet at forestille som Tomhedens rene Afgrund. Tomheden har altsaa sin Væren ved Siden af Realiteten; men det er characteristisk for den tomme Væren, at den kun indeholder sig selv, og Realitetens Væren indeholder ligeledes kun sig selv; Realitet og Tomhed ophøre da her at være Modsætninger: vi finde Intet i Væren og Væren i Intet. Det Spørgsmaal: hvad er den rene Væren, kræver, at Væren gjennem sit Andet skal affirmere sig selv. Væren søger altsaa her sine forskjellige Bestemmelser: x + y + z. Kunne vi finde disse, saa kunne vi ogsaa definere Væren. Vi have allerede fundet dem; thi det er aabenbart, at det, der søges i x + y + z, maa være Forskjelsmomenter, og da vi nu vide, at al Forskjel er forsvunden, maae vi i deres Plads sætte: Intet + Intet + Intet. Da nu Intet her ganske i Almindelighed betegner en savnet Forskjel, saa er Intet i denne almindelige Form = Intet. Altsaa: Væren kommer gjennem Intet til sig selv: **Væren er Intet.**

Den Sætning: Væren er Intet, er det reneste Udtryk for den Grundlov, at al Eenhed som saadan er sin egen Modsætning, o: at Modsætningen udspringer af Eenheden selv. Fra det positive Synspunkt kunne vi nu sige, at den rene Væren her er i Begreb

med at restituere alle de Modsætninger, den forhen absorberede, skjøndt disse endnu ikke kunne characteriseres uden ved den Fælledsbestemmelse, at de overalt skulle udgjøre den rene Værens Intet. Idet Væren sætter sit eget Intet, giver den derved alle Modsætninger deres specifiske Væren, og sætter sig derved som den **absolute** Væren.

Fra det negative Standpunkt udtrykker Sætningen derimod dette, at den rene Væren som saadan er et Phantom, en indholdsløs Abstraction, og at den sande Væren maa søges i de Modsætninger, hvorfra vi have abstraheret, o: i de værende Ting. Denne Tanke fastholder Bevidstheden med Lethed. Naar alt Værende tages bort, bliver der Intet tilbage. Den for alt Værende blottede Væren er da det rene Intet.

Vi kunne nu ogsaa vende Sætningen om og sige: **Intet er den rene Væren.** Saa negativt det rene Intet end er under alle Skikkelser, saa viser det sig dog overalt som en Væren. Det forestillede Intet er den tomme Plads, hvorfra Alt er taget bort; men forestillede man sig nu Pladsen borttagen, saa maatte man tillige forestille sig den Plads, hvor Pladsen havde været. Intet vedbliver altsaa at fremstille sig som den værende, skjøndt tomme, Plads, o: som den Væren, hvis concrete Bestemmelser ere bortfjernede, o: som den rene Væren. Denne Forestilling retfærdiggjøres ogsaa af den strænge Tænkning. Det rene Intet har nemlig ikke hjemme i Sandselighedens, men i Tankens Verden. Men Tænkningens negative Operation, der ophæver al Umiddelbarhed, kan ikke komme til det rene Intet uden ved at negere Umiddelbarheden i dennes universelleste Skikkelse, o: den rene Væren. Det rene Intet er altsaa Reflexen af den rene

Væren selv, overført fra Umiddelbarhedens i Reflexionens Form.

Herved ere vi komne til tvende hinanden modsigende Sætninger: a) Væren er ikke Intet (Intet er ikke Væren), og b) Væren er Intet (Intet er Væren). Da vi ikke kunne fornegte nogen af disse Sætninger, medens den ene dog ophæver den anden, saa er der ingen anden Udvei end at urgere begges Overgang i hinanden.

Da vi begyndte at tænke den rene Væren, blev Tanken dreven over til det modsatte Extrem, det rene Intet, og under Bestræbelsen for at fastholde dette, førtes den igjen tilbage til Væren. Tanken var altsaa virkelig i Bevægelse, fordi dens Object bestandig bevægede sig; men den mærkede ikke Bevægelsen som saadan. Den forsøgte derfor først ganske umiddelbart at opfatte Væren som hvilende i sig, og da den kom til Intet, troede den ligeledes at kunne fastholde dette i dets Reenhed; nu veed den derimod, at den ikke skal slaae sig til Ro i nogen af de nævnte Categorier. Den nye Categorie, der opklarer Værens og Intets Overgang i hinanden, er **Vorden.**

Naar Tanken skal fastholde Overgangen som saadan, da maa den uafbrudt bevæge sig imellem de modsatte Led; Tanken om Væren kan ikke være absolut simultan med Tanken om Intet. I denne Oscillation er begge Momenternes Forskjel bevaret. Saaledes see vi nu, at Væren idelig maa afverle med Intet; altsaa have vi: Væren, Intet, Væren. Men Bevægelsen synes endnu blot at tilhøre Tanken, medens begge de modsatte Led hvile roligt ved Siden af hinanden.

Den sande Overgang erkjendes først, naar vi fremhæve Momenternes Eenhed. Væren er Intet; idet den sætter sig selv, sætter den sit Intet; dens Over-

gang i Intet beroer da derpaa, at den udvikler sit skjulte Intet; ligesom Intets Overgang i Væren alene følger deraf, at det har Væren i sig.

I Vordens Række maa da ethvert af de modsatte Led **fordobles**: Væren (a), Intet (a) | Intet (b), Væren (b). Ethvert af Leddene indeholder nemlig baade et sat og et endnu ikke sat Moment, naar vi fremstille det objectivt, eller, fra det subjective Synspunkt taget, en aabenbar og en skjult Side. Begynde vi saaledes med den umiddelbare Væren (a), da synes den vel ved første Diekast kun at ville sætte sig selv [Væren (a) = Væren (a)]; men betragte vi den nærmere, da vender den strax sin anden Side frem, nemlig sit skjulte Intet (a). Idet Intet (a) fremtræder, bliver det derved selv sat, og kan derfor som Intet (b) blive et nyt og umiddelbart Begyndelsesled, der, selv oprundet af Væren (a), nu ogsaa maa sætte sit skjulte Værensmoment, Væren (b). Uagtet nu Væren (a) selv er Intet (a), og Intet (a) igjen Intet (b) ɔc., saa er der dog ligesaavel en Forskjel imellem Væren (a) og Intet (a) som imellem Intet (a) og Intet (b); Eenheden og Forskjellen komme og svinde i det Uendelige: det er en urolig Eenhed i en urolig Forskjel.

Paa Grund af den Modsætning, der stedse finder Sted imellem det aabenbare og skjulte Moment, er det ingenlunde ligegyldigt, om man begynder med Væren som sat, for at den kan sætte sit Intet, eller med et sat Intet, der skal ponere sin Væren.

Værens Fremgang af Intet er en **Opstaaen**; Intet resulterer derimod af Væren ved en **Forgaaen**. Men som Følge af Momenternes Identitet er enhver Opstaaen igjen en Forgaaen, og omvendt.

Vorden er altsaa et Begreb, der virkelig resulterer af Væren og Intet. Men idet alle Begrebets Momenter sættes og udvikles, komme de derved alle tilstede. Væren søger da ikke længere sit Intet, den har det allerede; Intet gaaer heller ikke over i Væren, thi da det har sat sin Væren, er der ingen Overgang at gjøre. Momenternes urolige Eenhed kommer derved til Ro: Vorden ophæves.

b) Tilværen.

§ 12.

Noget, Andet, Forandring.

I Tilværen, d: den dobbelte Væren, er Intet sat med Væren og Væren med Intet. Væren, der har ophævet sit Intet og integreret sig selv, bliver derved til Noget, medens Intet, bestemt ved sin Væren, nu ogsaa slutter sig sammen med sig, og viser sig som Andet. Da det er den samme Væren og det samme Intet, der her have fordoblet deres Eenhed og Forskjel, saa er Noget selv Andet, og Andet Noget: Sandheden ligger i begges Forandring.

Væren, Intet og Vorden kunne vi nu betragte som de Grundelementer, hvoraf alle efterfølgende logiske Categorier udvikle sig; disse følge nu paa hverandre som fuldkomnere og fuldkomnere Udtryk for Specificationer af den positive Væren og Negationen i disses gjensidige Overgang, Begrændsning og Reflexion.

Væren, der gjennem sit Intet begrændser sig selv, er **Tilværen**; denne Selvbegrændsnings Momenter udvikle sig saaledes: A) I Vorden viste det sig, at

Intet fremkom af Væren, ligesom Væren af Intet; vi erholde derved som første Led: Væren (a), Intet, Væren (b). Ved det mellemtrædende Intet opstaaer en Modsætningsnüance imellem Væren (a) og Væren (b); thi der er Forskjel paa den Væren, der gaaer umiddelbart forud for Negationen, og den, der resulterer af den ponerede Negation. Vi have altsaa ikke her simpelthen Væren + Væren i det Ubegrændsede, saaledes som i § 11, hvor Væren i dens usande abstracte Umiddelbarhed var = Væren, og derfor ogsaa Intet; men Væren har her fordoblet sig selv: det er i **Tilværen**, at Væren først bliver **til** Væren. B) Igjennem den fordoblede Væren glimter Intethedens Moment frem og forsvinder. Intet forsvinder i Tilværen: thi Negationen, der adskiller Væren (a) fra Væren (b), skal her kun betegne den Forskjel, der ligger til Grund for begge Momenters medierede Eenhed. **Intet bliver derved selv til Intet.** Analysere vi denne prægnante Sætnings Indhold, da ligger deri: α) at Intetheden ganske ophører, og overvindes af Tilværen, β) at Intetheden (Negationen) selv faaer Tilværen, o: bliver et tilværende Intet. Denne Tilværen følger ligefrem af § 11, hvor vi saae, at Intet, just fordi det ikke var Væren, havde Væren i sig. Den eneste Maade, hvorpaa Tilværen kan slippe fri fra det hule, tomme Intet, er den, at Intet selv føres ind i Tilværen. Ligesom Væren gjennem Intet gik sammen med sig selv, saaledes gaaer nu Intet (a) gjennem Væren (Intets Negation) sammen med Intet (b) og bliver et i sig fordoblet, o: et **tilværende** Intet. C) Herved er Tilværen selv bleven redupliceret; den maa derfor nærmere bestemmes, som: 1) Tilværen [Væren (a) Intet, Væren (b)] begrændset ved 2) Tilværen [Intet (a) Væren, Intet (b)]; første Led er her

at betragte som den gjennemførte Position; andet Led derimod som den gjennemtænkte Negation; begges Identitet udgjør først den fulde, integrerede **Tilværen**, der bestemtere kan sættes som **Tilværelse.**

I Tilværelsen maa nu hvert af de udviklede Led for sig tænkes i een Tanke, sees i eet Syn; derved bliver den tilværende Væren at bestemme som **Noget**, det tilværende Intet som **Andet.** For Udviklingen af Noget og Andet er Væren vor faste Basis; det abstracte Intet er forsvundet; vi have kun Værens egne positive Modsætninger tilbage. I Noget træffe vi et umiddelbart **Værende**, men i dets rene Umiddelbarhed er dette blot det første Tilværelsespunkt, der strax henviser til et **andet** Værende. Hvis nu denne Henviisning fortsattes i det Uendelige, vilde Tilværelsen aldrig blive til Noget; naar derimod Andetheden retorqveres, naar den bliver et Moment, gjennem hvilket det Værende fordobler og integrerer sig selv, erholder det sin vedbørlige Grændse, og sættes som **Tilværende.** *) Ligesom den i Tilværen reduplicerede Væren har Intetheden som ophævet Moment, saaledes har nu ogsaa det bestemte Noget Andethedens Moment i sig; men saalænge Andet selv endnu ikke er udviklet, mangler Noget den fulde Bestemthed. Andet er jo netop Nogets sande Grændse, bliver denne ikke som saadan fixeret, da bortflyder Noget selv i Tilværelsens Strøm: **for at Noget skal kunne holde sig, maa Andet blive til Noget.**

---

*) I Fornemmelsen optage vi en Mangfoldighed af Tilværelsens Momenter; men formedelst det Enes idelige Forsvinden i det Andet, kommer det i den blotte Fornemmelse aldrig til en bestemt Opfattelse af Noget.

Denne Tanke indeholder en betydningsfuld Prægnants; thi den udtrykker: a) at Andet selv skal understøtte det positive Noget, o: at Noget maa sætte sit skjulte Andet, for gjennem denne Andethed at bekræfte sig selv. Altsaa høre Momenterne: Noget (a) (det begyndende Noget), Andet (den bestemte Grændse), Noget (b) (det af Andetheden resulterende Noget), sammen i een eneste Umiddelbarhed, for at frembringe Nogets **Tilværelse**, eller det fuldbaarne Noget; dernæst (b) at Andet selv bliver Noget, at det holder sig i sin Andethed som saadan, og soutenerer sin egen Tilværelse.

Tilværelsen af Andet bestemmes ved en videre Udvikling af det tilværende Intet. At Andet indtager Negationens Plads, indlyser strax deraf, at det tilhører Tanken og Reflexionen. Alle de Mediationsmomenter, der høre til, for at udvikle Noget, maae igjen ophæves; i Noget prædominerer Umiddelbarheden; Bevidstheden om et hvilketsomhelst Andet tilbagetrænges, for at Noget kan sees i dets egen Belysning. Andetheden derimod fremstiller sig strax i et Dobbeltlys; den vidner ikke ligefrem om sig selv, men tager stedse Hensyn til det forudgangne Noget. Noget maa være det **Første**, dernæst følger det **Andet** (secundum, af sequi). Men naar Andet indtræder, er det virkelig forbi med Noget; vel bliver Andet, derved at det umiddelbart sætter sig selv, ogsaa til Noget; men dette er jo **noget** ganske **Andet.**

Begge de modsatte Led synes saaledes at holde sig rolige, hvert paa sin Side. Deres gjensidige Ligegyldighed hidrører fra deres afsluttede Væren. Noget er kun sig selv, og bryder sig derfor ikke om Andet. Andet antyder vel en Exclusion af Noget; men da det ikke selv gjør Fordring paa at være Alt, men kun et Andet, saa er denne Exclusion ingen absolut Fortræn-

gen. Begge ere, saa at sige, skikkelige Naboer, der leve i Fred, fordi hver holder sig paa sit Eget. Relationen kan imidlertid ikke ophæves.

Da det, hvorved Noget integreres, netop er et Andet, og det, hvorved Andet soutenerer sig, er et ophævet Noget, saa resultere de idelig af hinanden. Noget er det anticiperede Andet, og Andet det explicerede Noget. Noget bliver derved idelig til Andet, og Andet til Noget. At Noget selv er sit Andet, og Andet selv sit Noget, er kun begribeligt derved, at det Andet, der ligger i Noget, tillige er det Noget, der udvikler sig af Andet. Saaledes kommer Noget til at begrændse sig selv; det gjenfinder kun sig selv i ethvert Andet, og ponerer sin Uendelighed.

Men Andet er selv sit Noget derved, at det har Noget til sit Andet. Idet nu Noget kommer frem paa ethvert Punkt, gjenkjender ogsaa Andet overalt sin egen Andethed, og begrændser ligeledes sig selv som det Uendelige. Saaledes synes Tilværelsen at faae Bugt med Intet; men det vil snart vise sig, at det ligesaavel er Intet, der selv er blevet til, og derved destruerer den positive Tilværelse. Som Relationens bestemtere Udtryk faaer Andetheden allevegne Overhaand. Modsætningen kan ikke forsvinde, uden at vi igjen synke ned til den abstracte Væren. Vel er Noget selv sit Andet, men ikke tautologisk. Sandheden er, at Noget **forandrer** sig. Andet er det bestemte Intet af Noget, ligesom Noget det positive Intet for Andet. Jo skarpere Noget begrændser og udelukker Andet for at vedligeholde sig selv, desto mere bevirker det sin egen Opløsning, efterdi det selv er sit Andet. Selvopløsningen hører saaledes med til Begrebet af det tilværende Noget. Ligeledes naar Andet har Noget til sit Andet, er Meningen ikke, at Andet umiddelbart er =

Andet; men omvendt, at Andet er forskjelligt fra Andet. I **Forandringen** bliver den positive Identitet af Noget og Andet nedsat til at være Moment for en uendelig Begrændsning og Nedbryden af alle Grændser: det blivende Characteristicon er saaledes Endelighed og Forgjængelighed.

Forandringen er den concrete Vorden, dog med den Modification, at ligesom Vorden nærmest betegner en Tilbliven, hvorved Tilværelsen **indledes**, saaledes udtrykker Forandringen nærmest en Destruction, hvori Tilværelsen **ophæves.**

Forandringens Bevægelse udtales i følgende Sætninger: a) af Noget kommer Andet; b) af Intet (o: af det bestemte, tilværende Intet, nemlig Andet) kommer Noget, og endelig c) af Intet kommer Intet; thi i Forandringen er Noget og Andet hinandens gjensidige Intet, og netop derfor et Intet hvert for sig. I Forandringen ligger Tilværelsens uendelige **Tilintetgjørelse.**

Det er ingen fremmed Magt, for hvilken Tilværelsen her bukker under. Tilintetgjørelsen er dens eget allerinderste Væsen. Det er derfor saa langt fra, at den sande Væren skulde gaae tilgrunde i Tilværelsens Intet, at den meget mere bereder sig sin Seier af selve Alterationen og Forkrænkeligheden. Hvad der gjælder om ethvert enkelt Moment i Tilværelsen, at det nemlig gaaer over i sit Andet, maa nødvendigviis ogsaa gjælde om den hele Tilværelse selv; i sin uendelige Alteration henviser denne idelig til sit sande Intet. Men dette Intet kan i dets positive Bestemthed ikke sættes som den fragmentariske Væren-for-Andet; thi i denne Form er det netop Tilværelsen selv. Hvis Tilværelsen endte i et saadant Intet, gik den just derved sammen med sig selv, beseirede hele sin An-

dethed, og blev det Modsatte af, hvad den forhen havde været. Det Intet, hvori Tilværelsen forsvinder, er netop det allergedigneste Noget, der har gjennemgaaet og overvundet enhver Alteration (Væren-for-Andet), altsaa den egentlige Væren-for-sig.

c) For — sig — væren.

§ 13.

Eet, Flere, Exclusion.

Naar Tilværen har gjennemgaaet og overvundet enhver muelig Forandring, bestemmer den sig som positiv Væren-for-sig, o: som medieret Qvalitet. Da Andetheden er forsvunden, ponerer Noget sig selv som det uopløselige Eet, som det logiske Atom. Alt Andet er saaledes kun en Repetition af Eet; Andetheden og Modsætningen maae derfor søges i Fleerheden. Det med sig uendelig identiske Eet adsplitter sig selv i de Flere. Men idet Ethvert af de Flere selv er et Eet, der fortrænger alle andre, medens de alle absorberes af Eenhedens Eet, saa er Qvalitetens Selvmodsigelse herved stegen til det Høieste. Den for-sig-værende Negation yttrer sig derfor som en alsidig Exclusion, der destruerer al qvalitativ Grændse.

Resultatet af Tilværelsens Selvudvikling er den fuldkomne Identitet af Noget og Andet. Men en saadan Væren er ikke længere Tilværen; thi dennes Criterium var jo netop en Dualitet, en endelig Modsætning imellem begge de værende Led. Det vil heraf

kunne indsees, at den logiske Ophævelse af givne Modsætninger baade er disses Tilintetgjørelse og Opbevarelse. I Tilværen gjaldt det om at finde og sætte Andetheden paa alle Punkter; i For-sig-væren derimod gjælder det at overvinde den i alle Skikkelser, og vise den som Moment i den afsluttede Selvaffirmation. I Tilværen vare alle Bestemmelser udvortes og relative, fordi Noget og Andet idelig gave Anviisning paa hinanden; i For-sig-væren er Bestemtheden absolut; her ligger Negationen og Begrændsningen ikke længere udenfor, men i selve det, som er for sig. Men Tilværelsen med dens Momenter er desuagtet opbevaret; thi a) det er af disse Momenter, at alle Bestemmelser i For-sig-væren dannes. Skjøndt alle Forskjelligheders og Forandringers hele Uendelighed her synker sammen i umiddelbar Eenhed, saa er vor Væren-for-sig derfor ikke den rene Væren. I den rene Væren vare Forskjellene endnu ikke logisk satte; i For-sig-væren ere de satte som overvundne. For at tænke For-sig-værens Identitet, maa man først tænke Tilværens Forskjel. b) Det er saa langt fra, at For-sig-væren umiddelbart skulde kunne fortrænge Andetheden, at den meget mere maae, for at identificere den med sig, hæve den til et for-sig-værende Andet. Derved faaer For-sig-væren selv Tilværen. c) Idet For-sig-væren gjennem Tilværen gaaer sammen med sig selv, og saaledes opløfter sig over Tilværelsen, da skeer det alene derved, at alle Tilværelsens Momenter selv paa ethvert Punkt, i enhver Form opløftes til For-sig-væren. Alt dette vil af det Efterfølgende blive mere indlysende.

I For-sig-væren maae vi nu for det Første ikke søge „**Noget**"; thi da det for-sig-værende Noget

er gaaet sammen med sit Andet, fortjener det ikke længer dette Navn; ligesom ogsaa Andet, der har identificeret Noget med sig, mister Andethedens Characteer. — Endnu mindre kunne vi her begynde med den ubestemte Artikels **Et**; thi vel er det sandt, at „Et" er Fælledsbestemmelse for Noget og Andet, men paa denne Maade er Væren fælleds for alle logiske Categorier. „Et" er ganske ligegyldigt imod den Forskjel, der ligger i Noget og Andet; have vi ikke **et** Noget, saa have vi **et** Andet; begges ophævede Forskjel udtrykkes derimod bestemt i Categorien „**Eet**", som den egentlige Identitetscategorie. Endeligheden, Dualiteten er forsvunden, i det Noget og Andet gaae i **Eet**. Den Eenhed, hvori Noget og Andet her ere ophævede, maa betragtes fra en dobbelt Side. Deels er det Noget, der ophæver Andet, og gjør sig til „Eet" dermed; deels er det omvendt Andet, der gjør sig til „Eet" med Noget. Vi have derfor strax et dobbelt Eet, nemlig Eet (a), der begyndte fra Noget, og Eet (b), som begyndte fra Andet. Men da al Forskjel imellem Noget og Andet er overvunden, saa er det fra dette Synspunkt ganske ligegyldigt, om vi begynde med Noget eller med Andet; begge de nævnte Led ere da i Sandhed Eet. Saaledes maa Eet (c) udtrykke begges Eenhed. Havde der nu været mindste Modsætning imellem Eet (a) og Eet (b), saa vilde Eet (c) derved have vindiceret sig en egen Betydning som den høiere Eenhed, der ophævede begge de foregaaende Led; men da disse ere **for sig** identiske, staaer det sidste Led ganske **for sig**, som Repetition af det, der allerede er givet. De trende Eetere ere altsaa i og for sig identiske, hvad der kan udtrykkes ved et nyt Led, Eet (d); saaledes producerer Eet sig selv i det Uendelige.

Et sættes her imod **Et**; men Modsætningen forsvinder som en Skygge; thi Et er = Et. Det er ved sin uudtømmelige Selvfrembringelse, at Et overvinder alt **Andet.**

Den eneste Form, under hvilken Modsætningen endnu er bevaret, maa da søges i Frembringelsen selv. Det producerende Et i dets For-sig-væren kan kun modsættes de producerede Eteres hele Indbegreb, saaledes som dette er for sig: **Et** kan kun modsættes de **Flere.** Enhed og Fleerhed ere da den Dualitet, som Et her indeslutter; vi skulle nu see, hvorledes denne udvikles og overvindes.

Et er Enhedens umiddelbare og bestemte Udtryk; men just fordi Et selv er den fulde Enhed, kommer Fleerheden, skjøndt et Product af Et, til at ligge udenfor Enheden. Men udenfor Enheden er Et tillige udenfor sig selv. Vel kan man sige, at ethvert produceret Et er sin egen Enhed; men i denne Form fremtræder det da ikke længere som produceret i Modsætning til det producerende Et. Som Led i Fleerheden er ethvert Et begrændset af andre Etere; i Fleerheden sønderbryder Et sin egen Væren-for-sig. Men denne Etets Udgang af sig selv i Fleerheden er netop dets Tilbagegang til sig selv og Enheden. At Et er gaaet ud over sig selv, vil med andre Ord sige, at det er blevet sin egen Grændse. Udenfor Enheden, hvor vi skulde have ventet noget Andet, træffe vi Et, blot i omvendt Skikkelse. Enhedens Et, der er Fleerhedens Princip, udgjør selv det første Led i Fleerhedens Række. Som Princip har det hele Fleerheden i sig, som Rækkens første Led er det selv eet af de Flere, og coordineret med et hvilketsomhelst Andet. Ethvert Led i Fleerhedens Række er følgelig selv svangert med en Fleerhed. De Flere

ere selve Explicationen af Et, og Et Concentrationen af de Flere. Saaledes fremstiller sig Enhedens Et i dobbelt Form, nemlig som Fleerhedens Princip, og som det, der selv resulterer af Fleerheden. Derved tager Enheden sig selv overalt tilbage af sin egen Fleerhed og integrerer sin For-sig-væren.

Det samme gjælder nu ogsaa om Fleerheden. Da den sande Enhed resulterer af Fleerheden, saa maae vi her begynde med denne. De flere Etere i deres simultane Existents gaae altsaa forud for Enheden: deres sporadiske Characteer vidner om Fleerhedens Væren-for-sig. Men denne For-sig-væren er endnu kun abstrakt. Fleerheden støtter sig til enkelte Etere, der hvert **for sig** ere Enheder. I ethvert isoleret Et gaaer Fleerheden under: det enkelte Et er, som saadant, Fleerhedens Grændse. Men denne Grændse ophæver Fleerheden selv paa dobbelt Maade: a) Idet Fleerheden forbyder det enkelte Et at blive indenfor dets egen Enhed, saa retter den dets Bestemmelse mod et andet Et, og medens alle Eterne udvortes refereres til hverandre, kommer deres Enhed derved udenfor dem alle og udenfor sig selv; men denne Halvering af Enheden, der skeer saaledes, at dens ene Moment ligger adspredt som Middelpunkt for de enkelte Etere, medens det andet Moment svæver over dem alle, er netop Fleerheden. Fremdeles b) det Enhedsmoment, der overalt udgjør Centrum for de enkelte Eteres Væren-i-sig, er, ifølge det Foregaaende, Princip for Fleerhed. At Fleerheden saaledes fra alle Sider danner Enheden og resulterer af denne, udgjør dens fuldkomne For-sig-væren.

Men **Etet** selv synes herved givet til Priis for den meest afgjørende Modsigelse. Det skulde være den sande gedigne Identitet, og dog frembryde tvende mod-

satte Elementer i afsluttede Kredse af dets Midte. Dets Eenhed har sin Væren-for-sig lige over for den for-sig-værende Fleerhed. Det er imidlertid saa langt fra, at denne Dualitet skulde kunne sprænge det adamantiske **Eet**, at dette just gjennem Modsætningens **Til**værelse hæver sig til den høieste Væren-for-sig. Den Fleerhed, gjennem hvilken Eenheden i Eet har medieret sin For-sig-væren, er den selvsamme, der igjen medieres igjennem selve Eenheden. Eenhedens Selvmediation falder saaledes indenfor Fleerhedens og Fleerhedens indenfor Eenhedens Grænser. Eenheden opnaaer først gjennem Fleerhedens For-sig-væren sin rette Væren-for-sig. Resultatet er altsaa, at For-sig-væren udvikler sig i en Række af for-sig-værende Momenter: den ene For-sig-væren er kun for den anden; denne uendelige Selvfordobling er det Middel, hvorved Andetheden her beseires.

I dette Resultat culminerer Qvalitetens Udvikling. Qvaliteten er For-sig-væren, sat i Umiddelbarhedens Form. De Modsætningsmomenter, den rene Væren absorberede, gives herved tilbage. Værens Eenhed er Principet for uendelig Specification. Gjennemførelsen af denne Specification danner et atomistisk Element i Logiken, som Dialektiken aldrig kan opløse uden selv at forsvinde. Enhver Categorie er et logisk Atom, hvis Væren for de Andre uafbrudt medieres gjennem dets Væren-for-sig. *)

---

*) Den her omhandlede Categorie spiller en stor Rolle i Theologien, hvis Opgave det netop er at mediere Guds For-sig-væren med Verdens Væren-for-sig. De hegelske Disciple synes imidlertid ikke at ynde den, hvor me-

Denne positive Form af For-sig-væren udtrykker den fuldkomne Umiddelbarhed. Ethvert Moment maa tages **for sig**; thi det er, som det er. Fra en saa fuldstændig Positivitet synes derfor Intetheden, der i Tilværen forstak sig under Andethedens Maske, at være aldeles fortrængt. Hvor skulde den nu kunne indtrænge sig, alle Pladser ere jo besatte med gedigne Eetere og affirmative Qvaliteter?

Men er Negationen ikke i den positive For-sig-væren selv, saa maa den have en Væren-for-sig. Denne har den under vor Udvikling hidtil havt i den betragtende Bevidsthed.

Naar der spurgtes om **Grændsen for** Et, saa spurgtes der egentlig om dets **Negation**; men istedetfor Selvnegeringens negative Operation, fremstillede sig strax Negationens positive Udtryk, o: de Flere. Da nu de positive Momenter saaledes overalt ere satte Negationens Sted, saa ere de gjensidig hverandres Ne-

---

sterlig end Mesteren selv paa sin Maade har udviklet den. Grunden dertil er forklarlig. Man har fornøiet sig saa kostelig over at see, hvorledes det Ene ved Dialektikens Tryllemagt idelig kunde slaae over i det Andet, saa at Alt i den lovpriste Aandsphilosophie tilsidst er blevet en Væren for Andet. — Princip for den gjennemførte mythiske Behandling af Jesu Liv er Ideen om Selvbevidsthedens egen Christusfrembringelse. Christus, Christusbevidstheden, skal da være for Menneskebevidstheden (o: for Andet) uden egentlig at være for sig. — Saaledes bliver jo Alt ganske flydende; Qvaliteterne i dette speculative Fluidum have ingen Affmag; thi der ere ingen. Det er den pure Philosophie, luttret fra alle Forestillingselementer; dens rene Væren er renere end det rene Vand.

gation; For-sig-væren maa derfor udvikles gjennem alle dens negative Forhold og Bevægelser.

Et er, som vi have seet, Identiteten af Noget og Andet. Denne Identitet har en aldeles negativ Characteer, thi den fremkommer ved Forandringens Forandring. I Forandringen virkede den værende Negation derved, at Noget og Andet vare for hinanden Andet og Intet; det ene Intet alternerede saaledes med det andet. Denne Alternation bar et udvortes Præg; thi uagtet Noget blev til Intet, hver Gang det gik over i Andet, saa var det derfor endnu ligefuldt et positivt Noget i sig. Negationen var saaledes blot relativ: Intet havde Tilværen, men endnu ingen Væren-for-sig. I den gjennemførte Forandring viser det sig derimod, at Noget ikke kunde blive til Andet, d: til sit Intet, hvis det ikke allerede i sig var et Andet. Men idet Andet gjøres til Noget, bliver det sig selv Andet og derved Intet i sig. Eenheden af Noget og Andet er saaledes at sætte som det fordoblede Intet i dettes fuldkomneste Liighed med sig selv: det positive Et er af negativ Herkomst. Vi kunne nu concentrere alle disse Negationsmomenter paa følgende Maade:

Noget er sit Andet derved, at det selv er sit Intet; thi 1) Noget er = Noget; heri ligger dets Væren (a): det er sig selv og ikke Andet. 2) Noget er = Andet: den Væren, Noget har, ligger ikke i det selv, men i Andet. I sit Andet erholder det sin positive Væren (b). Ifølge b maa a være Nogets første Negation, Intet (a): Noget **er ikke** hvad det er; det er i sig Intet, derfor griber det ud over sig selv, for i b at **være**, hvad det ikke er. Da b udtrykker, hvad Noget ikke er, bliver det igjen negeret af a og derved nedsat til et Intet b. For at den dobbelte Væren i Noget ikke længer skal være behæftet med Tilværelsens relative

Modsætning, men fuldkomnere gaae i **Eet**, maa hvert af Leddene selv være sit Intet; uden denne verelsidige Selvnegation kunne de ei blive positivt identiske. Saaledes forvandler den i Noget optagne Andethed sig til en gjennemtrængende Negation. Idet Eet bliver sat, faaer det paa een Gang en positiv og negativ Side. Den positive Side fremkommer derved, at Væren (a) identificeres med Væren (b); men Identificationen gaaer gjennem Negationen; Intet (a) identificeres med Intet (b).

Heraf bliver det nu klart, at Eet er sin egen Negation. Den negative Side repræsenterer os her den retorqverede Andethed. Udenfor Eet ligger altsaa ikke noget **Intet**; thi den for-sig-værende Negation bevæger sig i og igjennem Eet, endnu mindre nogetsomhelst Andet; thi hele Andetheden er indsluttet i den negative Bevægelse. Eet er gaaet i sig selv og har taget Alt med sig: et **Udenfor** gjælder ikke længere.

Men denne Identitet af den positive og negative Side fremkalder Modsigelsens Uro i **Eetet** selv. De Momenter, der constituere den positive Side, ere de selvsamme som de, der bestemme den negative. Her er ikke en Position + en Negation, men en Position, som selv er Negation, og omvendt. Kalde vi f. Ex. den positive Side A, den negative B, da kan Eet kun holde sig i Momentet A derved, at det optager den negative Bevægelse af B, og gjør sig selv til det, hvad B er, men B er netop A's gjennemførte Negation. Saaledes bliver A det Negative af sig selv; Positiviteten falder over paa B, der igjen absorberer de negative Momenter i A. Under A's og B's fortsatte Rotation vibrerer Eet uafbrudt imellem sig selv og sit Intet.

Men dette Intet er selv et Eet, der gjør sit forudgangne Eet til Intet. Derfor bliver den for-sig-værende Negation at characterisere som **Exclusion.**

I Exclusionen, den skarpeste Qvalitetsgrændse, ligger netop den hele Haardhed, hvormed den afsluttede Positivitet adskiller sig fra den afsluttede Negativitet. Dette viser sig, naar vi forfølge den gjennem alle dens Bevægelsesmomenter, som a) den begyndende, b) den vexelsidige, c) den absolute Exclusion.

Den begyndende Exclusion er Eetets egen Tilblivelse. Eet sætter sig i Momentet A, derved excluderer det Positiviteten i B; B vindicerer nu sin Positivitet og excluderer det positive A. Under dette dialectiske Pulsslag maa Eet bevæge sig, endskjøndt det staaer stille. Det bevæger sig; thi neppe har det fixeret sin Positivitet, før denne strax nedbrydes af Negationen. Men det staaer dog stille; thi der er og bliver kun eet eneste Eet; naar det ene Eet kommer, er det andet excluderet. Derved træder Eet i en Relation til sig selv, som ingen Relation er, og dog en Relation; thi det Eet, som opstaaer, forudsætter stedse det, som forgaaer: Exclusionen bliver vexelsidig.

Ethvert Eet har altsaa den Egenskab at ponere sig selv og excludere et andet Eet; men dette ponerer igjen sig selv, og excluderer et andet o. s. f. Derfor existerer Eet kun i Fleerheden. I Fleerheden dele alle de enkelte Eetere sig imellem Selvvedligeholdelse og Exclusion af de øvrige; disse tvende Virksomheder betinge hinanden. Men Fleerhedens Ligevægt bliver idelig ophævet; thi hvad det ene gjør, det gjøre de alle. Deducerer det ene Eet sin Existents af sig selv, da gjøre de øvrige det samme: alle Eeterne i Fleerheden ere ved eet Slag. Kan det ene ei existere uden ved at excludere alle øvrige, saa kunne disse heller ikke kom-

me til Existents, før de have fuldbyrdet Exclusionen af det ene og af hverandre indbyrdes. Dette er netop det Desperate i den for-sig-værende Negation, at den ikke kjender nogen Indskrænkning. I logisk Fortvivlelse adsplitter Eet sig selv, for at redde sin Identitet i Fleerheden; men Fleerheden hviler i Vedligeholdelsen af Eet og gaaer under i dettes Opløsning. Herved sprænges alle qvalitative Skranker.

Det Overraskende i denne Modsigelse hidrører fra en resterende Umiddelbarhed. Man slutter ifølge principium exclusi medii: enten ere de enkelte Eetere excluderede, eller de ikke ere det. Men et saadant Dilemma kan ikke holde sig, naar Exclusionen bliver absolut. Ifølge det Foregaaende ere nemlig Eeterne satte i deres Enkelthed ved selve Exclusionen; naar denne nu fuldbyrdes paa det enkelte Eet, da skeer dette derved sin Ret. Alle Enkeltes Exclusion er Alles Position; ethvert Eet sætter sig da først **i** og **for** sig selv, naar det sætter sig **i** og **for** alle de øvrige: den absolute Exclusion er en Assimilation.

Overgang.

Naar det ovenfor i den positive Udvikling hed, at Eenheden gjennem Fleerhedens For-sig-væren erholdt sin fuldkomne Væren-for-sig, da var Hovedtanken den, at den ene positive Modsætning skulde integrere den anden. Derfor fremtraadte den afrundede Umiddelbarhed allevegne, og Alt fremstillede sig i Qvalitetens Form.

Nu derimod, da den gjennemførte Negation har ophævet den hele qvalitative Umiddelbarhed, er den tilbagetrængte og skjulte Andethed vedbørlig fremdragen, og For-sig-væren **ud af sig selv** bleven en Væren-for-Andet. Fleerheden erkjendes igjen som Eenhedens

Andet; men Et er ikke længere adsplittet i de Flere, thi dets Væren-i-sig er tillige dets Væren udenfor sig. Derved, at dette **Udenfor** er givet tilbage, forsætter Eenheden sig selv ved en bøielig Overgang i Andet, producerer sin Andethed allevegne og assimilerer den med sig. Alle Specificationer blive nu at ansee som Udvidelser og Indskrænkninger af Et og det Selvsamme. Dette Et er ikke længere qvalitativt, thi det har ingen Væren-for-sig udenfor den specificerende Bevægelse. Selvudvidelse og Selvindskrænkning ere dets egne immanente Bestemmelser. Saaledes er nu den qvalitative For-sig-værens stive, faste Grændse bleven elastisk og bevægelig; den bestemmer sig derfor som

B. Qvantitet.

a) Den rene Qvantitet.

§ 14.

Continuitet, Discretion, Limitation.

Qvantiteten, Eenheden af Væren-for-sig og Væren-for-Andet, er den egentlige Grændse. I det Grændsen udvikler sin Identitet med det Tilgrændsende, bliver den begrændset af sig selv, og er i denne sin Selvudvidelse bestemt som Continuitet. Men Grændsens Midte er den exclusive Negation af alt Tilgrændsende og derved sin egen negative Eenhed; som saadan falder Grændsen fra sig selv i lutter exclusive Grændsemomenter, og er Discretion. Limitationen, Continuitetens og Dis-

cretionens satte Eenhed, udgjør Grændsens egentlige Tilværen eller dens fulde Selvbegrændsning.

Tilværen var kun en Væren for Andet, derfor gik den igjennem Forandringen over i For-sig-væren. Ved at absorbere Andetheden optog For-sig-væren sin exclusive Negation i sig, og maatte derfor gaae ud over sig selv; Qvantiteten, der er begges høiere Eenhed, skal nu udvikle Tilværens høiere Andet af For-sig-værens Eet, og maa derfor bestemmes som begges Overgang i hinanden, d. e. som **Grændsen.** Den umiddelbare eller qvalitative Grændse er en negativ Midte imellem tvende positive Modsætninger: enhver Qvalitet har sin Grændse. I Qvaliteten er Grændsen, som den egentlige Midte imellem Noget og Andet, den rene i sig værende Negation. Den negative Side af Grændsen derimod, der vender imod Noget, bliver strax assimileret med det positive Noget selv, ligesom ogsaa den imod Andet vendte Side gaaer op i dettes Positivitet. Qvalitetens Grændse er derfor positiv Bestemthed. Bestemtheden er Negation, men en Negation, der opgaaer som svindende Moment i Positionen: Qvaliteten er en For-sig-væren, der maa tages positivt, som den er. Men er Grændsen, der adskiller tvende Qvaliteter, som saadan hverken den ene eller den anden af disse, da maae begge i selve Grændsen betragtes som fraværende, og det ikke blot fra hinanden indbyrdes, men ogsaa fra den egentlige Grændselinies Midte. De grændse da ikke umiddelbart op til hinanden, men til den fælleds Grændse. Vi have altsaa: Tilgrændsende, Grændse, Tilgrændsende.... i det Uendelige. — Men ligesom Væren (§ 11) gik over i Intet, fordi den, som saadan, havde Intet i sig, og omvendt, saaledes gaaer Grændsen og det Tilgrændsende

her idelig over i hinanden. Kalde vi Grændsens Væren-for-sig a, dens Væren for det Tilgrændsende b, det Tilgrændsendes Væren for Grændsen α, dets Væren for sig β, da viser det sig, at det er Grændsen, der i det Tilgrændsende idelig grændser op til sig selv. Da b nemlig ligger imellem Grændsen og det Tilgrændsende, saa bliver det derved selv at betragte som den egentlige negative og exclusive Grændse, for hvilken a og α ere tilgrændsende Momenter. Men just fordi b nu er den for-sig-værende Grændse, bliver α Grændsenegationen imellem b og β. Paa denne Maade vedbliver Grændsen at forflytte sig i uendelig Progres. Dette er da characteristisk for Grændsen, at den paa exclusiv Maade stedse er baade i og **uden-for** sig selv. Grændsemediationen gjør det **Til**grændsende **til** Grændse i samme Nu, som den gjør Grændsen til et Tilgrændsende. I denne Grændsens Selvudvidelse sættes Qvantiteten som **Continuitet**.

I Continuiteten viser det sig, at Grændsen ikke kan være noget Stillestaaende. Hver Gang Grændsen sættes med en vis umiddelbar Bestemthed, omgives den af et Tilgrændsende; men dette er, som vi have seet, selv Grændse, og følgelig Grændsen selv. Altsaa: kun derved, at Grændsen gjennemgaaer alle sine Begrændsningsmomenter, sætter og ophæver alle sine Bestemmelser, kan den fattes som sand Grændse. Men i Grændsens Selvforflyttelse ligger tillige en uendelig Gjentagelse af dens exclusive Negation. Hvad der først bestemmes som den rene for-sig-værende Grændse, bliver i næste Moment et Tilgrændsende; men ethvert Tilgrændsende er ligeledes en for-sig-værende Grændse: den ene Grændse excluderer derved den anden; men da hver Grændse bestemmes paa lige Maade, saa er Grændse stedse = Grændse; Grændsen excluderer alt-

saa sig selv, sætter sig derved som adskilt fra sig selv: i denne fuldendte Selvadskillelse er Grændsen **Discretion.** Den rene Grændse opløser sig da i en Fleerhed af Grændser, saaledes, at enhver igjen for sig indeholder en Grændsefleerhed. I Grændsen er paa een Gang saavel Continuitet som Discretion, eller, nøiagtigere udtrykt, Grændsen er selv Continuitetens og Discretionens sande Midte. Det er denne skarpe Adskillelse af begge Momenter, der ligger til Grund for den eleatiske Fremstilling af Bevægelsens logiske Umuelighed. Man kan nemlig i Continuitetens Linie ponere tvende hvilkesomhelst discrete Punkter, f. Ex. A og B i Linien A—c—B; Linien selv er ganske ligegyldig imod disse; thi den kan forlænges ud over begge: Punkternes Discretion er paa udvortes Maade poneret i Liniens flydende Continuitet.

Spørgsmaalet om Bevægelsens Muelighed reduceres nu til Spørgsmaalet om, hvad der betinger dens Resultat. Før Den, der bevæger sig, kan komme fra A til B, maa han først være kommen den halve Vei, nemlig fra A til c. Men Afstanden fra A til c kan igjen halveres, og Halveringen af de halverede Afstande fortsættes uden Ophør. Bevægelsens Absurditet ligger da deri, at selv den korteste Vei ei kan tilbagelægges, før en endnu kortere er gjennemløben: Bevægelsen forudsætter sig selv i det Uendelige. Resultatet af den allerførste Bevægelse skulde altsaa være: 1) en **bestemt** Continuitet (o: Continuitet med en **endelig** lille Udstrækning); thi uden en vis Afstand imellem Begyndelsespunkt og Endepunkt kan Bevægelsen ikke tænkes; 2) en **udelelig** Continuitet (med en **uendelig** lille Udstrækning); thi i modsat Fald vilde Bevægelsen ei være den første. Modsigelsen ligger altsaa deri, at man fordrer en Continuitet uden Discretion,

medens man dog gaaer ud fra den Betragtning, at ethvert Continuum kan adskilles i discrete Momenter. Derved kommer man til at tænke sig Bevægelsen udenfor Bevægelsen selv. Forud for det allerførste Udgangspunkt kan nemlig ingen Bevægelse være given, efterdi det er det første; men naar Bevægelsen staaer stille i det allerførste Punkt, saa kan den jo aldrig naae det andet. Saaledes kommer man da ogsaa til at tænke sig Hvilen udenfor Hvilen selv. Enhver Hvile er Resultat af en foregaaende Bevægelse. Bevægelsen kan nu ikke komme til Hvile i det andet Punkt, fordi den bestandig hviler i det første; men den kan heller ikke hvile i det første, fordi der forud for dette ingen Bevægelse er gaaet.

Sandheden er, at den fuldførte Bevægelse indeholder Continuitet og Discretion i uopløselig Enhed. Eleaterne have blot indskrænket sig til at eftervise begge Modsætninger, og istedetfor at erkjende den enes Overgang i den anden, for saaledes at begribe Bevægelsen af Bevægelsen selv, have de urgeret Continuiteten og Discretionen hver for sig, og reduceret Bevægelsen til en discret og følgelig absurd Stillestaaen. — Kun Bevægelsen kan ophæve den skarpe Modsætning imellem Continuitet og Discretion. Ligesom Vorden var en uafbrudt Overgang fra Væren til Intet, og derved paa een Gang affirmerede og negerede begge Momenter, saaledes er nu Bevægelsen en bestandig Svæven mellem Stillestaaen (Discretionens Moment) og Selvforflyttelse (Continuitetsmomentet), og følgelig det Medium, hvori begge sættes.

Resultatet af Bevægelsen er altsaa en ved Discretionen bestemt Continuitet, begrændset af en ved Continuiteten bestemt Discretion eller, med andre Ord, Quantitetens Tilværelse som Quantum i continuerlig

og discret Størrelse. Den discrete Størrelse er, da den har Continuiteten i sig, en Fleerhed af særskilte Continua, ligesom den continuerlige er en Eenhed af flere discrete Momenter. Forsøger man nu at forvandle den discrete Størrelse som saadan til continuerlig, eller omvendt denne til hiin, saa kommer man til den uendelige Deelbarheds Antinomie.

a) Den continuerlige Størrelse kan deles; thi den har Discretionens Moment i sig, og hver af de discrete Dele ere selv Continua. Ved Delingen opløses altsaa den continuerlige Størrelse i en Fleerhed af continuerlige Størrelser, der igjen hver for sig kunne deles: den continuerlige Størrelse er **uendelig deelbar.**

b) Da Resultatet af enhver Deling er en continuerlig Størrelse, saa er det saa langt fra, at Delingens Fortsættelse skulde kunne ophæve Størrelsens Continuitet, at den meget mere bliver en gjentagen Bekræftelse af samme: den continuerlige Størrelse er følgelig **absolut udelelig.**

Denne Modsigelse pleier man nu at tilhylle derved, at man fremstiller enhver Størrelse som bestaaende af uendelig mange, uendelig smaae Dele. En saadan Forklaring viser en uendelig skjøn mathematisk Balance, hvori den ene Tankeløshed opveier den anden. Man skal for det Første tænke sig, at en uendelig Deling fuldføres, det vil sige, faaer en Ende; dernæst, at de Dele, der udbringes ved den uendelige Deling, ere uendelig smaae (= 0), d. e. **ingen** Dele.

Det bliver heraf indlysende, at Deelbarheden og Udeelbarheden gjensidig betinge hinanden. Delene ere selv Størrelser og Størrelserne Dele. Derved, at den ene Størrelse begrændses af den anden, er den ved dens Dele begrændset i sig, og saaledes er **Limitationen** eller den uendelige Begrændsning realiseret.

Limitationens Elementer ere lutter Størrelser og lutter Dele. Hver Deel er som saadan en Enkelthed; hver Størrelse derimod et Sammensat. Men da Delen selv er Størrelse, og Størrelsen Deel, saa gaaer det Sammensatte over i det Enkelte, og dette i hiint. Hvert Enkelt maa som saadant sættes i dets Positivitet, ligesom ethvert af Eeterne i For-sig-væren. Men her sættes det enkelte Eet med den udtrykkelige Bestemmelse, at det skal begrændses ved et andet enkelt Eet. Det gjælder da ikke her, som forhen, om Eenhedens Tilbagegang til sig selv gjennem Fleerheden, men om en **bestemt** Fleerhed og een ved Fleerheden **begrændset** Eenhed. Den limiterende Eenhed og Fleerhed bestemmes ved en tredobbelt Act: 1) ethvert af Fleerhedens Led adskilles og sættes for sig; 2) de ponerede Led sammenfattes, hvorved Størrelsen, som omgrændsende Eenhed, bliver sammensat; 3) den sammenfattende Eenhed sættes igjen for sig som en ny Enkelthed. I denne Adskillen og Sammenfatten er Limitationen Numeration.

b) Tallet.

§ 15.

Taleenhed, Antal, Utallighed.

I Limitationen er Continuitetens Eenhed alsidig begrændset af Discretionens Fleerhed; begges gjensidige Bestemmelse er at sætte som Tal. I Tallets Continuitet er den discrete Fleerhed paa een Gang absorberet og excluderet; med denne Bestemmelse er Continuiteten Taleenhed, og Fleerhedens Discretion Antal. Da hvert af Antallets Eetere

er en Taleenhed, der indeholder sit Antal, saa bevæger Tallet sig uendelig i sig selv, og gaaer dog overalt udenfor sig selv: Utalligheden er Tallets egen Selvopløsning.

Fra den logiske Udviklings Begyndelse af har der foresvævet Tanken en Numerationsbestemmelse; thi uden en saadan kan ingen Gjentagelse, ingen Modsætning fastholdes. Tydelig yttrede sig Numerationens Moment i Tilværens **Andet** (secundum), endnu tydeligere i For-sig-værens **Et** og **Flere.** Men med categorisk Accent kunde Numerationen ikke fremtræde i Qvaliteten. Ved Bestemmelsen af Andet gjaldt det egentlig om at vise, hvad det var i sig, som et Værende (alterum, aliud), i Modsætning til Noget; dets Bestemmelse som et secundum var derimod ganske udvortes og flygtig. Selv i For-sig-væren handledes der egentlig kun om Eeternes qvalitative Genesis. For-sig-værens Et var derfor nærmest at betragte som et Identitetens Et; selv Fleerheden var qvalitativ, thi den blev blot bestemt som den for-sig-værende Eenheds ophævede Andet; derfor spurgtes der endnu ikke: **hvormange?** Nu derimod, da Eenheden er bleven en Continuitet, der har optaget Fleerheden som sin egen Discretion i sig, sætter Qvantiteten sig som en gjennem sine discrete Eetere fuldkommen bestemt Eenhed. Herved kommer den logiske Tankebevægelse den ulogiske Umiddelbarhed saa nær som mueligt; thi i Numerationen indskrænker den sig til en Efterviisning af de enkelte Eetere, saaledes at hvert fastholdes for sig og kun i udvortes Relation til de øvrige. Numerationens Resultat er Tallets Begreb. Rigtignok kan der i Virkeligheden ingen Numeration finde Sted, uden at Talbestemmelsen foresvæver Bevidstheden, men under den

umiddelbare Tællen: 1+1+1 ɔc., er ethvert af Eeterne endnu nærmest opfattet som qvalitativ For=sig=væren; først ved Optællingens sammenfattende Operation fremkommer det bestemte Begreb om en Eener, en Toer ɔc., d. e. om **Tallet** som saadant. Den fuldkomneste Værensbestemmelse, hvortil vi nu ere komne, maa da sættes som en Talbestemmelse. Altilværelsen er et Tal*), thi den er en Eener, der i det Uendelige gjentager sig selv, men ved hver Gjentagelse erholder en ny og aldeles specifisk Betydning. Enhver Eener er umiddelbart Et med sig selv, men i denne Væren=for=sig har den sin særegne Plads i Eeternes Række. Det Characteristiske for Taleenheden er netop dette, at den med al sin Varietet dog i ethvert Moment er saa absolut begrændset. Forsaavidt Taleenheden betragtes som saadan, f. Ex. en Femer modsat en Sexer, er den absolut identisk med sig selv, og har excluderet al Fleerhed. Men denne Exclusion er ligesaa meget en Ophævelse og Optagelse af Fleerhedens Eetere; thi kun i Relation til en begrændset Fleerhed kan Eenheden bestemmes. Kun ved at sætte 1+1+1+1+1 erholde vi Eenheden 5. Men i Fleerhedens Moment skal hvert af Eeterne sættes for sig og følge en nødvendig bestemt Orden; derved, at Fleerheden saaledes omgrændses af Eenheden, bliver hvert af dens Eetere talt. Disse Fleerhedens talte Eetere udgjøre nu Tallets anden Hovedside, nemlig **Antal.** Antallet er netop Grændsen imellem Eenhed og Fleerhed; thi medens det paa den ene Side henpeger til de discrete Eetere, saa udtrykker det paa den anden Side deres Sammen=

*) Fra dette Synspunkt maa den pythagoræiske Philosophie bedømmes.

fattelse i Taleenheden. Antallet angiver stedse Eenhedens og Fleerhedens vexelsidige Bestemmelse: saa stor en Eenhed, saa stor en Fleerhed *).

I Antallet kommer derfor Tallets indre Modsigelse klart tilsyne. Eenheden, Fleerheden og de talte Eetere have nemlig i Antallet hver især deres abstracte Forsig-væren, medens de dog kun ere for hverandre indbyrdes. Taleenheden er i sin simpleste og almindeligste Form given i Tallet 1. Men 1 er stedse = 1. Denne Eenhedens tautologiske Liighed med sig selv

---

*) Den eiendommelige Udvikling af Eenhed og Antal gives i Deductionen af de fire Regningsarter, men her gaae Talbestemmelserne saaledes over i Mathematikens egne Specificationer, at de ikke længere kunne blive Momenter i den speculative Logik. En concret Udvikling af Talforholdene i deres forskjellige Overgange vilde udkræve en gjennemført Mathematikens Philosophie. Medens nemlig Mathematiken umiddelbart forudsætter sine særegne Axaomita og ved stringente Forstandsdefinitioner characteriserer sine Problemer og retfærdiggjør Fremgangsmaaden ved Operationerne selv og deres Resultater, skulde Mathematikens Philosophie derimod deducere Operationernes og Resultaternes Eiendommelighed af selve Qvantitetens eget Begreb. Mathematiken erholder sin exacte Characteer ved den skarpe Begrændsning, hvormed den holder alle heterogene Elementer borte. Men netop den Omstændighed, at de mathematiske Resultater lade sig applicere paa den virkelige Tilværelse, viser, at Talbestemmelserne ere abstraherede af en concretere Verden. En Mathematikens Philosophie burde derfor eftervise den Eensidighed og Modsigelse, hvormed alle mathematiske Bestemmelser ere behæftede, og derved gjøre det indlysende, at denne Videnskab, saa selvstændig den end synes den umiddelbare Forstand at være, dog desuagtet dialectisk ophæver sig selv, for at blive Moment i en altomfattende Verdenserkjendelse.

gjør det nødvendigt, at man, for at komme til en Udvikling af Fleerhedens Eetere, maa tage en anden Bestemmelse, der iøvrigt, ifølge sin Natur, ligger ganske udenfor Tallets Begreb, til Hjælp. Tanken om 1+1 kræver nemlig, at man skal adskille 1 fra 1. I Forestillingens Sphære foregaaer denne Adskillelse særdeles let, da man her i Almindelighed tæller selve de tilværende Gjenstande. Men abstraherer man nu fra alle specifiske Qvaliteter, saa kommer man til at sætte 1, 1, 1... Denne Sætten seer vel ved første Diekast ud som en Gjentagelse, men er det, ifølge det rene Eenhedsbegreb, egentlig ikke. Tanken kan ikke adskille det ene 1 fra det andet, hvis man ikke seer sig om efter heterogene Criterier, f. Ex. Tiden og Successionen. Men Successionen ligger aldeles udenfor Tallets Begreb. At 1 er et Tegn, der kan skrives paa flere forskjellige Pladser, at det kan udtales ved at repetere det samme Ord flere Gange, vedkommer ikke den abstracte Eenhed som saadan. Naar altsaa en virkelig Taladskillelse skal finde Sted, maa man have en vis Qvalitet, ligegyldigt hvilken, in mente. Denne Qvalitet er nu at ansee som Qvantitetens Andet, som den Negation, gjennem hvilken den tager sig selv tilbage. Hermed gaaer altsaa Tallet udenfor sig selv og realiserer saaledes Qvantitetens første Hovedfordring.

Men Qvaliteten selv erholder aldeles ingen qvalitativ Bestemmelse ved selve Numerationen *). Som det er

*) Deraf kommer det ogsaa, at man ikke kan sammentælle forskjellige Qvaliteter, f. Ex. 4 Borde og 3 Stole. Ved en saadan Sammentællen vilde man nemlig sammenblande Qvantitetsbestemmelser med Qvalitetsbestemmelser, hvad der, ifølge Qvantitetens Natur, er absurd.

Tallet ganske ligegyldigt, enten vi tælle Stjernerne paa Himlen eller Sandskornene ved Havets Bred, saa er det ogsaa hver enkelt Stjerne ligegyldigt, hvad enten den i Antallet sættes som den 1ste eller som den 10de. Paa denne Tallets Ligegyldighed imod alt Andet grunder sig Utalligheden af Tilværelsens Qvaliteter. Vel kunne Tingene i Verden tælles, men det er kun under den Forudsætning, at de fremstille sig med udvortes, tilfældig Indskrænkning og Begrændsning. Man kan tælle Knapperne i en Kjole; men der ere i Verden aldrig saamange Kjoler og aldrig saamange Knapper, der kunde jo, hvad disse umiddelbare Qvaliteter selv angaaer, være mange flere. At Gud derimod har talt Menneskenes Hovedhaar, er kun begribeligt derved, at han, som sætter Tingenes Maal, tillige sætter den dybere Enhed af Qvalitet og Qvantitet. Skulde han derimod først tage Haarene paa vore Hoveder som givne, og begynde at tælle 1, 2, 3..., da vilde Numerationen aldrig tilendebringes. Heraf indlyser det, at Tallet negerer sin Andethed for at bestemme sig selv; Qvalitet og Qvantitet kunne ikke begrændse hinanden: **Tallet tæller kun sig selv.** Saaledes finde vi Qvantitetens anden Hovedfordring, nemlig, at dens Væren **udenfor** sig just skal være dens egen Væren **i** sig, bestemt udtrykt.

Men i det Tallet excluderer sit Andet, giver det sig selv sin Andethed. Det er denne Andethed, vi nu nærmere skulle betragte.

Da hvert Tal er saa umiddelbart sig selv, at man kun ved Indblanding af heterogene Bestemmelser kan komme fra det ene Tal til det andet, saa holde de enkelte Tal sig paa Grund heraf i abstract udvortes Modsætning til hverandre. Tallets abstracte Væren **i** sig er dets ligesaa abstracte Væren **udenfor** sig. Denne

Tallets Udvorteshed kjender ingen Grændse. Ethvert Eet i Antallets Fleerhed kan sættes som Taleenhed for et nyt Antal i det Uendelige: **Tallene ere utallige.**

Tallets **Utallighed** indeholder: a) Talbestemmelsens uendelige Reproduction; b) Talbestemmelsens Forsvinden; c) Tallets logiske Ophævelse.

a) I de specifiske Taludtryk bliver Qvantiteten endeliggjort og defineret ved Qvantum + Qvantum + ... De definitive Qvanta kunne tælles; men, hvorlænge man end fortsætter Additionen og Multiplicationen, faae de endelige Qvanta aldrig Ende. Qvantiteten, der ophæver enhver Grændse, møder stedse nye Grændser, og kommer saaledes aldrig til at fuldbyrde Grændsens Ophævelse; den overskrider ethvert Antal og naaer dog aldrig ud over Tallenes Endelighed. Utalligheden, som det definitive Tals uophørlige Reproduction, er herved sat som Grændsens Allestedsnærværelse i Qvantiteten, som den **uendelige Endelighed.**

b) Naar Qvantiteten udtrykkes i et Indbegreb af endelige Qvanta, saa skulde man vente, at der i denne fuldkomne Begrændsning var sat en bestemt Grændse for et Maximum og Minimum; men det Største i Endeligheden har en endelig Storhed; der gives derfor stedse et endnu Større; den mindste endelige Størrelse har en Grændse for sin Lidenhed; udenfor denne Grændse findes en endnu mindre Størrelse. Fremdeles ligger der imellem tvende givne endelige Størrelser et uendeligt Antal af andre endelige Størrelser. Imellem 1 og 3 ligger ikke blot 2×1, men $4\times\frac{1}{2}$, $8\times\frac{1}{4}$ ɔc.

Storhed og Lidenhed ere altsaa i den uendelige Endelighed aldeles relative Størrelser. Et Minimum og Maximum kan ved udvortes Sammenligning her sættes og ophæves overalt. Saaledes henflyder Tallenes Discretion i Continuitetens Strøm. Utalligheden, som

Tallets Opløsning, er en Ophævelse af alle ponerede Grændser, **en af Endeligheden selv resulterende Uendelighed** *).

---

*) Som et fra Mathematiken hentet Exempel paa den qvantitative Uendelighed i dens dobbelte Form, kan anføres Qvotienten af $\frac{1}{1-x}$, der (under Forudsætning: $x > 0$ og < 1) giver $1+x+x^2+\ldots$. Qvotientens fortsatte Udvikling anskueliggjør paa een Gang Forholdet imellem Antallet og Utalligheden og tillige den Modsigelse, der ligger i Tilnærmelsen til det uendeligt Store og uendeligt Lille. Ved hvilket Led man end afbryder Divisionen, viser denne Afbrydelse sig som vilkaarlig. Med hvert nyt Led erholde vi en forøget definitiv Talværdi: men den er dog stedse for liden; ved enhver Fortsættelse af Divisionen nærme vi os til et adæqvatere Udtryk: men den adæqvate Grændse selv flygter uophørlig længere bort. Den absolute Grændse kan derfor siges at være ligesaa langt borte fra $1+x+x^2+\ldots x^{1000}$, som fra $1+x$, hvorved hele Tilnærmelsen, betragtet fra det absolute Synspunkt, mister sin Betydning. Dette er, som Hegel ogsaa har udviklet det, Modsigelsen i den uendelige Progression: „Das Qvantum hat es in seinem Begriffe ein Jenseits zu haben. Dieß Jenseits ist erstlich das abstracte Moment des Nichtseyns des Qvantums: dieses löst sich an sich selbst auf; so bezieht es sich auf sein Jenseits als auf seine Unendlichkeit, nach dem qvalitativen Momente des Gegensatzes. Aber zweitens steht das Qvantum in Continuitet mit diesem Jenseits; das Qvantum besteht eben darin, das Andere seiner selbst, sich selbst äusserlich zu seyn, also ist dies Aeusserliche ebenso sehr nicht ein Anderes als das Qvantum: das Jenseits oder das Unendliche ist also selbst ein Qvantum. Das Jenseits ist auf diese Weise aus seiner Flucht zurückgerufen, und das Unendliche erreicht. Aber weil dieß zum Diesseits geworden wieder ein Qvantum ist, ist

c) Under Mediationen af Antal og Utallighed bliver Qvantiteten sin Grændse mægtig. Med Antallets Utallighed synker den ned i lutter begrændsede Qvanta og **sætter** derved **alle Grændser.** Det begrændsede Qvantum er endeligt, da det har en Grændse og stedse viser ud over den, for at erholde sin Bestemthed i et andet Qvantum. Men da denne Overgang i Andet ligger i Qvantums egen Bestemmelse, da dette Andet selv er Qvantum, saa er Begrændsningen tillige Grændsens Ophævelse. Den med sig selv medierede Endelighed er da selve Uendeligheden. Gjennem denne Mediation af endelige Qvanta tager Qvantiteten sig selv

---

nun wieder eine neue Gränze gesetzt worden; diese, als Qvantum, ist auch wieder von sich selbst geflohen, ist als solches über sich hinaus, und hat sich in sein Nichtseyn, in sein Jenseits von sich selbst repellirt, das ebenso perennirend zum Qvantum wird, als dieses sich von sich selbst zum Jenseits abstößt". (Wissensch, d. Logik. Werke 3 Band Pag. 265).

Skal Qvotientudviklingen adæqvat afsluttes (som ved $x'' + \frac{xn+1}{1-x}$), da er Progressionen herved reduceret til den i Forholdet mellem Dividendus og Divisor liggende Uendelighed, og Antallet sat i eet med Utalligheden. Paa denne Maade er den sande qvantitative Uendelighed givet i selve Udtrykket $\frac{1}{1-x}$. Da nemlig Dividendus og Divisor, hver for sig, ere bestemte endelige Tal, saa er deres indbyrdes Forhold her et bestemt, constant Forhold. Men dette i sig begrændsede Forhold er netop Kilden til den ubegrændsede Talstørrelse, der evolveres i Qvotienten. Udtrykket $\frac{1}{1-x}$ antager herved Characteren af en intensiv Størrelse, hvis Extensitet ligger i selve Qvotientens Evolution.

tilbage, og **ophæver alle sine Grændser.** Forsaavidt nu alle Begrændsninger ere satte og optagne i Qvantiteten, er Tallenes Betydning bevaret; men derved, at Grændsen allevegne bliver ophævet, er Tallet nedsat til et svindende Moment.

Istedetfor den umiddelbart begrændsede Taleenhed, faae vi da en i sin Selvbegrændsning ubegrændset Qvantitetseenhed o: **en intensiv Størrelse;** og istedetfor Antallet en Qvantitetsevolution, hvori utallige Qvanta uafbrudt fixere og ophæve alle muelige Talbestemmelser, o: **en extensiv Størrelse.**

c) Den absolute Qvantitet.

§ 16.

Intensitet, Grad, Approximation.

Ved den uendelige Position og Ophævelse af Grændsen bevæger Qvantiteten sig i sig selv, og er absolut Qvantitet. Naar Antallets Discretion sættes som ophævet Moment i Utallighedens Continuitet, bestemmes Qvantitetens Væren-i-sig, som Intensitet. Ethvert af Intensitetens Momenter har alle de øvrige ophævede til Eenhed med sig, og er følgelig selv en Intensitet. Intensiteternes Relation udtrykkes i Graden. Graden er Qvantitetens qvalitative Bestemthed, men dog endnu abstract qvantitativ. Den specifiske Begrændsning naaes kun ved en Approximation, hvis Utilstrækkelighed nøder den i sig afsluttede Qvantitet til at gaae sammen med sit qvalitative Andet i Modaliteten.

I Categoriernes dialectiske Udvikling kunne vi adskille: a) den successive Afverling af de modsatte Led, der danner en fortløbende Række, medens den, saa at sige, skrider frem i en ret Linie; og b) den ene Modsætnings nødvendige Fremgaaen af den anden, hvorved begges speculative Eenhed erkjendes, og Bevægelsen antager Characteren af en Circulation. Saaledes kan Rækken: Væren, Intet, Væren... fortsættes uden Ophør; men i Verden erkjendes det, at Intet fremgaaer af Væren selv og Væren af Intet. Har man altsaa gjennemskuet det constante Forhold imellem Rækkens tvende første Led, saa er dermed Betydningen af alle de efterfølgende begrebet; thi, hvor ofte de end gjentages, saa ere de dog kun en tautologisk Repetition af begge de første. Det Problem, den retliniede Bevægelse fremkalder, bliver stedse løst i Cirkelbevægelsen. Saalænge Qvantiteten blot opfattes under den udvortes Modsætning af Grændse og Grændseløshed, af Antal og Utallighed, indeholder denne Categorie en uopløselig Modsigelse. Man fastholder da den Fordring, at Qvantiteten skal bestemmes ved discrete Qvanta, og at disse maae angives i Tal. Men just fordi man er hildet i Antallets Endelighed, bliver man ligesaa umiddelbart overvunden af Utalligheden og Uendeligheden. Bestemt udtalt lyder Modsigelsen saaledes:

Tallet har Betydning; Tingene maae tælles, hvis de skulle fattes; men nu kunne de ikke tælles: saa vist som Rummet er uendeligt, saa vist ere Qvantitetens Qvanta utallige *).

Naar man derimod ophæver Rækken og tydeliggjør sig det constante Forhold imellem det bestemte Qvan-

*) Cfr. den indiske Mythe om Brima.

tum og den ubestemte Qvantitet, imellem Antal og Utallighed, da ville de abstracte Modsætninger ophæve hinanden og Modsigelsen forsvinde. Derved, at det endelige Qvantum begrænder sig selv, reduceres Qvantitetsbevægelsen til en Cirkelbevægelse. Denne fuldender nu Begrændsningen; thi det ene endelige Qvantum fører idelig over i det andet [Qvantum (a) over i Qvantum (b), ligesom Væren over i Intet]; men enhver Skranke er tillige hævet; thi det endelige Qvantum gjenfinder sig selv i sin Negation [Qvant. (b) fører igjen over i Qvant. (a)]. Qvantiteten afslutter sig herved som **absolut Qvantitet.** Derfor er det nu heller ikke fornødent at skride fra Antal til Antal, for at tælle det Utallige. Det ene Antal begrændses ved det andet; men Antal er = Antal; **Antallet er sit eget Andet,** det gaaer sammen med sig selv: deri ligger den medierede Utallighed, der følgelig ikke kan forveksles med den blinde Ubestemmelighed. Ved denne cirkelformige Mediation ophæves Qvantitetens ufordragelige Længde og Brede. Det evige Grundforhold imellem Antal og Utallighed, hvori dens disjecta membra, de sporadiske Qvanta, concentreres, kan nu sees i eet Syn og fattes i een speculativ Tanke: Intensiteten er Qvantitetens Sandhed.

I den absolute Intensitet maae nu for det Første alle umiddelbare Discretioner forsvinde: dens Intension er, at de alle skulle være i hverandre og gaae sammen i Eet; men ved deres fuldkomne Forsvinden vilde Intensiteten selv forsvinde, derfor har den tillige en afgjort Tendents til ogsaa at sætte de endelige Qvantas Væren udenfor hverandre og give disse en Extension. Det er denne uophørlige Spænding imellem Intension og Extension, der vedligeholder Grændsen og den uendelige Alternation af Antal og Utallighed.

Under Extensionen begrændses det ene endelige Quantum ved det andet; men denne gjensidige Begrændsning, der danner Extensiteten, er kun relativ; i Intensiteten derimod have alle Quanta deres fælleds absolute Grændse: saamange ophævede Grændser i Intensiteten, saamange ponerede Grændser i Extensiteten. Paa denne Maade bliver Antallet fastsat. Men da Intensiteten har ophævet alle muelige Grændser, og saaledes har dem i sig, maa ogsaa enhver muelig Begrændsning kunne sættes i Extensiteten; derved er Utalligheden bevaret.

Uagtet nu Intensiteten er den sande Grændse for alle extensive Quanta, saa kan den dog ikke have sin Væren udenfor disse; thi i dette Tilfælde vilde den selv nedsættes til et extensivt Moment; Alt gik da derved op i Extensiteten, og Extensiteten selv maatte forsvinde, da den ei kan bestaae uden Intensitet. Som Følge heraf maa Intensiteten soutenere Discretionen og Continuiteten derved, at den stedse sætter et **discret** Moment som Udgangspunkt for **Ophævelsen** af alle øvrige. Tages der altsaa Hensyn til et enkelt bestemt Moment for sig, da ligger det i Sagens Natur, at Intensiteten er Extensiteten modsat. Det enkelte Moments intensive Styrke bestaaer nemlig deri, at det har alle de øvrige Momenter i sig. Men ifølge Extensiteten ere Momenterne udenfor hverandre. Det er følgelig en ligefrem Absurditet, at et enkelt Moment skulde i een og samme Betydning baade have og ikke have de øvrige i sig. Fra dette Synspunkt slutter man med Rette: **Jo større Extensitet, desto mindre Intensitet.**

De Momenter, der i Extensiteten have deres Væren udenfor hverandre, ere imidlertid de selvsamme, som de, der i Intensiteten have deres Væren i hverandre;

Extensiteten er følgelig Intensitetens eget discrete og distincte Udtryk: **Jo større Intensitet, desto større Extensitet.**

Idet nu Intensiteten skal acquiescere i et enkelt discret Moment, medens den ophæver alle de øvrige Momenters Discretion, og hvert enkelt Moment i Intensiteten og Extensiteten her maa have samme Ret, saa gjælder det om dem alle, at de hvert for sig skulle sættes i deres Discretion ved de øvriges Ophævelse. Paa Grund heraf maa den absolute Intensitet extendere sig i en **Række af intensive Momenter.** Ethvert Moment er en Intensitet, men kun i Relation til de øvrige ophævede Momenter. Ifølge Momenternes indbyrdes Forskjel maa Ophævelsen foregaae paa forskjellig Maade i hvert enkelt af dem. Saaledes udvikler sig Intensiteternes Discretion. Men denne Differents er endnu kun quantitativ. Denne quantitative Forskjel kan ikke søges i Momenternes større og mindre Udstrækning; thi deres umiddelbare Extension er forsvunden. Det enkelte discrete Moments Extensitet ligger alene i de øvriges Ophævelse, og er følgelig selve dets Intensitet. Ligesaalidt kan Antallet af de ophævede Momenter danne nogen Differents; thi naar et hvilketsomhelst enkelt sættes i dets Discretion, sættes derved **alle** de øvrige som ophævede. De ophævede Momenters Antal er stedse lige stort. Forskjellen kan da alene fremgaae af **de discrete Intensiteters udviklede Relativitet.**

Ethvert intensivt Moment ophæver en Utallighed af Momenter, hvori det selv utallige Gange skal ophæves. Forsaavidt det har alle øvrige i sig, indeholder det vel den hele Intensitet; men da det igjen hjemfalder som ophævet til de øvriges intensive Discretion, er det kun et relativt Udtryk for den absolute Intensitet.

Den absolute Intensitet sætter da enhver relativ Intensitet som ophævet Moment for en anden relativ Intensitet: jo flere ophævede Intensiteter, den relative Intensitet indeholder, desto mere nærmer den sig den absolute. Herved udfolder den absolute Intensitet sig i en Række af **mindre** og **større** Intensiteter.

Paa Grund heraf maa man skjelne imellem en dobbelt Ophævelse af de discrete Momenter. a) Den **almindelige** Ophævelse reducerer Discretionen til dens Udspring. Den sætter Intensitetens Continuitet og Eenhed som det Primære, Extensitetens Discretion og Fleerhed derimod som det Afledede og Secundære. I den universelle Ophævelse ere de discrete Qvanta som saadanne endnu ikke satte. Men først naar Noget er sat, kan det virkelig ophæves. Derfor følger nu b) den **specifiske** Ophævelse, som forudsætter visse discrete Momenter allerede ponerede, for ved deres Opgaaen i et efterfølgende Moment at danne en virkelig relativ Intensitet. Den relative Intensitets eiendommelige Styrke beroer da ikke paa, hvormange Momenter den indeholder ifølge den almindelige Ophævelse (thi den indeholder alle), men derimod paa, hvormange den ifølge den specifiske Ophævelse har i sig, det vil sige, hvormange relative Intensiteter den har under sig. Den første og svageste Intensitet maatte nu opstaae derved, at det første discrete Moment blev poneret ved en almindelig Ophævelse af de øvrige; men da den relative Intensitet aldrig dannes ved nogen blot almindelig, men først ved en specifisk Ophævelse, saa vilde den svageste Intensitet slet ingen Intensitet være. Intensiteterne ere paa Grund heraf utallige, Overgangen fra den laveste til den høieste er uendelig; Bevægelsens Sandhed ligger i Gradationen: **de relative Intensiteters Række afrunder sig i Gradernes Cirkel.**

Graden sætter Intensiteten med dens bestemte Relativitet. Enhver Grad er som saadan et qvantitativt Noget for sig. Men den enkelte Grad, der i sig har ophævet andre Grader, skal ifølge sin Bestemmelse igjen begrændses og ophæves af en høiere Grad: dens Væren-for-sig henviser idelig til en anden For-sig-væren. Gradernes Skala fremstiller os saaledes en Række af for-sig-værende Momenter, der dog alle ere for hverandre indbyrdes. Denne For-sig-væren er nu Qvantitetens egen Qvalitet, og denne Qvalitet den medierede Relativitet. Gradationens Overgange og Nüancer ere i og for sig utallige; men Relativiteten som saadan er den blivende Bestemthed, der udgjør det Characteristiske i alle muelige Gradationer, og derfor ophæver Gradernes uendelige Række. Gradationen udtrykker netop den ufravigelige Fordring, at der skal være Modsætninger, faste og urokkelige Differentspunkter i den sande, absolute Qvantitet: **Graden adskiller sig fra sig selv for at referere sig til sig selv.**

Da Modsætningen hører med til Gradens egen Selvbestemmelse, maa der i den lavere Grad indeholdes et Moment, som ikke lader sig ophæve af den høiere: der maa være et Noget (et Qvale), der stabilerer Forskjellen imellem de enkelte Grader. Under denne positive Specification har Graden sit **Andet** i sig selv; det ligger i dens Tilværelse, at den maa **forandre** sig. Den enkelte Grad, der selv er Noget for sig, er derved tillige en Grad af Noget, som den ikke fuldkomment kan udtrykke. Dette Noget griber da ud over den lavere Grad, bevirker dennes Ophævelse og specificerer sig i en høiere Grad, som derved erholder sin Væren-for-sig. Men hvor ofte end Ophævelsen gjentages, stedse vil dog det positive Noget forlægge sig udenfor de enkelte Grader. Derfor viser det sig ogsaa med en dobbelt Cha-

racteer. Det fastsætter for det Første Grændsen mellem Grad og Grad, og danner dernæst den fælleds bestemte Grændse for alle Grader. Det er dette Noget, hvorved Graden bliver sig sit Andet, og derved tillige noget Andet end sig selv. Da hver Grad er Noget for sig, saa er Forandringen en Overgang fra den **ene** Grad til den **anden**; men idet enhver Grad udvikler sig som en Grad af de øvrige Grader, saa er Graden stedse reduceret til den tautologiske Bestemmelse at være en Grad af sig selv. Gradens Forandring ophæver derved sig selv, og Gradationen mister sin Betydning. Men naar Graden saaledes bestemmer sig som et Noget uden Gradation, da er den ikke længere Grad; idet Gradforandringen standser, har Graden absolut forandret sig og er bleven til noget ganske **Andet.** Dog, idet Graden taber sig i Andet, vinder den sig selv; thi denne Andethed bliver den egentlige Basis, hvorved Discretionen restaureres, og Gradationen kommer til sin Ret. Hver enkelt Grad soutenerer nu sin specifiske Betydning, og Graderne blive hverandres indbyrdes Andet, og sætte hverandre Grændser i Relation til det qvalitative Andet, der ponerer alles absolute Grændse. Dette Andet kan imidlertid ikke saaledes fremtræde i de enkelte Grader, at det selv specificeres; thi derved vilde Graderne adskilles i lutter qvalitative Differentser, og Discretionen blive saa prædominerende, at Continuiteten og med den Discretionen selv forsvandt. Heraf følger, at **den Qvalitet, som ligger til Grund for den virkelige Gradation, ikke selv er Gradationen underkastet** *).

*) Fra dette Synspunkt have Stoikerne negtet Grader i Dyd og Forbrydelse.

Men naar Specificationen skyldes det qvantitative Noget, og dette Noget, som Qvalitet, falder udenfor Gradationen, saa falder Gradationen udenfor sig selv; thi den kan ikke undvære Specificationens Momenter. Graden kan altsaa betragtes som den almindelige Negation og Grændse, ved hvilken Qvaliteten fuldfører sine egne Specificationer, efterdi ethvert Led i Rækken determineres ved en Grad. Paa denne Maade kommer Qvaliteten til at udvikle sig i en Gradation; men idet Qvaliteten slaaer over i sit Andet og bliver Grad, slaaer det, der forhen sattes som Grad, over i sit Andet, og bliver Qvalitet. Resultatet heraf er da dette, at Gradernes Forandring eller den sande Gradation paa een Gang er **en Afvexling af Grad med Grad og af Grad med Gradnegation.**

Heri ligger en Modsigelse, der kommer til klar Udvikling i **Approximationen.**

Approximationen sætter Graden af Noget (Qvantitet med Qvalitet) som Udgangspunkt. Men ikke tilfreds med den Maade, hvorpaa det qvalitative Noget i en vis Grad er udtrykt, stræber man frem mod en høiere Grad, der skal give Qvaliteten en sandere Determination. Man vil imidlertid ikke have et andet Noget, ikke gaae over til et andet Qvale; Andetheden søger man alene i den forandrede Grad. **Approximationen er** en fortsat **Gradation.** Det, der foranlediger Gradationen, er alene den Fordring, at den paagjældende Qvalitet skal have sit blivende, adæqvate Udtryk. Da Graden her er Qvalitetens eneste Determination, saa maa det givne Qvale erholde forskjellige Bestemmelser i de forskjellige Grader. Ved Gradationen undergaaer Qvaliteten altsaa selv en Specification. Sit absolute Udtryk vilde det qvalitative Noget først erholde, naar den høieste Grad var opnaaet; men Graden er

Qvantitet, Gradernes Antal utallige: Qvalitetens adæqvate Determination opnaaes følgelig aldrig. Er der nu en relativ Forskjel imellem det qvalitative Noget, sat i en lavere og høiere Grad, saa maa der være en uendelig Forskjel imellem dets Determination, saaledes som den kan gives i relative Grader, og saaledes som den skulde gives i den absolute Grad. I **Approximationen** ligger saaledes **Gradationens Utilstrækkelighed**; det qvalitative Noget man stræber at udtrykke i de relative Grader, viser sig derved som et qvalitativt Andet, der ligger udenfor alle Grader, d. e. som et uopnaaeligt Maal *).

Just fordi man paa Approximationens Standpunkt saa umiddelbart fortroer sig til Gradationen og lægger den qvalificerende Andethed i Graden selv, finder man sig ligesaa umiddelbart nødsaget til at betragte det begrændsende Andet som liggende udenfor enhver Grad. Naar det derimod bringes til Bevidsthed, at Gradens Andet overalt baade er qvantitativt og qvalitativt, og følgelig ligger baade i og udenfor Graden, da viser Maalet sig paa een Gang baade som fraværende og nærværende (quod petis hic est): den sande Approximation er en uendelig Evolution.

Overgang.

Qvaliteten udvikler sig som en Relation imellem forsig-værende Momenter. Den qvalitative Grændse er fast og ubevægelig; den kan ikke forandres, uden at

*) Den subjective Idealisme, der postulerer Udødeligheden, paa Grund af den endeløse Splid imellem Fornuften og Driften; Panlogismen, der urgerer Aandens uendelige Personificationsproces, men negter Guds absolute for sig værende Personlighed, befinde sig begge i Approximationens uopløste Modsigelse.

Qvaliteten selv forandres: Qvaliteten er som saadan den fixerede Bestemthed.

Qvantiteten derimod er Grændsens Selvbegrændsning, der har sin reneste For-sig-væren i Tallet. Men Grændsens Selvbegrændsning er Ophævelse af enhver bestemt Grændse, og Tallet reproducerer sig selv i det Uendelige. Qvantiteten er den bevægelige Grændse, den ubestemte Formerelse og Formindskelse er dens Bestemthed.

Qvaliteten og Qvantiteten ere altsaa, betragtede i deres Umiddelbarhed, ligegyldige for hinanden og kunne derfor ikke begrændse hinanden.

Men denne Ligegyldighed, der hidrører fra deres umiddelbare, categoriske Forskjel, ophæver sig selv.

Idet nemlig Qvaliteten bliver sig selv sit Andet, gjenfinder den sig selv paa hiin Side af den fixerede Grændse, dens Selvbegrændsning er altsaa dens ubestemte Selvudvidelse og Selvindskrænkning, den bliver derved noget Andet end sig selv og bestemmes som Qvantitet. Qvantitetens Grundbevægelse er Grændseophævelse. Men Grændsen kan ikke hæves, uden at den først maa være poneret: Continuiteten kræver Discretion. I den ponerede Grændse og i Discretionen som saadan gjenfinde vi altsaa de qvalitative Bestemmelser i Qvantiteten. Idet Qvantiteten qvalificerer sig og sætter sit Andet, bliver den, som Approximationen viste, det Negative af sig selv o: Qvalitet.

Resultatet er altsaa, at Qvaliteten medierer sin Selvbegrændsning gjennem Qvantiteten, og at Qvantiteten begrændser sig selv ved Qvaliteten.

C. Modalitet.

a) Den rene Modalitet.

§ 17.

Qvantitativ Qvalitet, qvalitativ Qvantitet, Modification.

De qvalitative og qvantitative Momenters gjensidige Relation udvikles i Modaliteten. Ethvert Qvale maa som saadant qvalificere sig. Dets Qvalification er en Selvbevægelse gjennem alle relative Begrændsninger og Bestemmelser, og som Følge heraf en Qvantification: det i sig begrændsede Qvale er en qvantitativ Qvalitet. Det bestemte Qvantum resulterer af en Qvantificeren. Qvantificationen er en Udvikling af en bestemt Relation imellem discrete ɔ: qvalitativt forskjellige Qvanta: ethvert virkelig bestemt Qvantum maa derfor sættes som qvalitativ Qvantitet. Qvalificationens og Qvantificationens Overgang i hinanden er en Modification, der indleder Qvalitetens og Qvantitetens bestemte Tilværelse.

Categorierne ere positive Udtryk for hypostaserede Tanker. Derved at Tanken i Categorien faaer sin faste Skikkelse, fremtræder den med en vis Indskrænkning, og, som Følge heraf, med en bestemt Eensidighed. — Bevidstheden om denne Eensidighed fremkalder Modsigelsen, denne igjen den dialectiske Bevægelse; derfor gaaer Dialectiken stedse Categorierne imod.

I Qvalitetscategorierne søger Tanken overalt sit Holdningspunkt i den faste, ubevægelige Grændse: Væren er **ikke** Intet, Noget **ikke** Andet, Eet **ikke** Flere. Men Dialectiken nedbryder stedse den ponerede Skranke og udtrykker Grændseopløsningen i en særegen Overgangscategorie (Vorden, Forandring o.s.f.). — Overgangscategorierne selv ere med Hensyn til den paagjældende Categorieclasse deels **relative**, deels **absolute**. Den relative Overgangscategorie viser blot Utilstrækkeligheden af enkelte underordnede Categorier og indleder derved Tankebestemmelsen i høiere Categorier af samme Classe; den absolute Overgangscategorie derimod fremstiller den udviklede Categorieclasse i dens hele Ensidighed, og fører derved over i et System af nye Categorier *).

Idet den sidste og høieste Qvantitetsgrændse ophæves, saa bringes det herved til klar Erkjendelse, at enhver ponert Grændse er variabel. Da nu den variable Grændse som saadan er Qvantitetens Criterium, saa følger heraf, at det, der kommer til bestemt Udtalelse i Qvantitetscategorierne, ikke er Andet end det, der allerede implicite har bevæget sig gjennem hele Qvalitetsdialectiken. Men idet de qvalitative Bestemmelser forflygtiges i Qvantitetscategorierne, maa Dialectiken igjen hæve denne Ensidighed og idelig restau-

*) Saaledes er Vorden en relativ Overgangscategorie; thi uagtet den ophæver den qvalitative Grændse imellem Væren og Intet, saa indleder den dog en ny qvalitativ Grændse imellem Tilværelsens Noget og Andet. Først naar den qvalitative Grændse har naaet sin høieste Bestemthed som exclusiv Grændse, og Exclusionen i sin absolute Gjennemførelse har viist sig som Assimilation, er enhver umiddelbar Qvalitetsgrændse at ansee som ophævet.

rere den forsvindende Grændse. Det var disse Restaurationsforsøg, der i foregaaende Afsnit førte til stedse høiere og fyldigere Categorier og derved omsider til den Erkjendelse, at de qvantitative Bestemmelser maatte integreres ved at gjentage den forsvundne Qvalitet. Altsaa: man begynder med de **værende**, umiddelbart givne Qvaliteter (Qualia). Deres Umiddelbarhed ophæves, idet de gjennemgaae deres **Vorden**. Denne Vorden, hvori Qvaliteterne forsvinde, antager først Characteren af en Qvantification. Men da Qvantificationen er Qvaliteternes egen Genesis, maa den i sin Udvikling vise sig som den egentlige Qvalification og saaledes føre til qvalitative Resultater. Det er denne Grundbevægelse, der bestemmer hele **Modaliteten**.

Enhver sand Qvalitet maa qvalificere sig. Saalænge Qvaliteten endnu ikke har gjennemgaaet sin Qvalification, repræsenterer den sig som et Værende, et sandselig Givet, der blot tilhører Forestillingen. Den hele sandselige Verden er i dens Umiddelbarhed et Indbegreb af saadanne uqvalificerede Qvaliteter. Ved at reducere Sandseverdenen til sine simpleste Elementer, kommer man til den crasse **Atomistik** *). Atomerne ere sandselige Umiddelbarheder; da de mangle Qvalificationen, mangle de nødvendigviis ogsaa Qvantificationen, og ere følgelig **uden Udstrækning**. Saaledes har da heller intet Atom Andethedens Moment i sig selv; Atomet fremstiller kun det abstracte Noget, hvis Andet er udvortes og ligegyldigt: Forskjel følger paa Forskjel uden al Overgang. Det Medium, hvori Atomerne befinde sig, er derfor ogsaa et udvortes Medium (Rummet, det Tomme) og den Magt, der forbinder og adskiller dem, en udvortes ubegribelig Magt. Dette er da de sandselige Atomers logiske Modsigelse,

*) Selv de herbartske Realia ere uqvalificerede Qvaliteter.

at de skulle have en Væren uden Vorden, en Tilværen uden indre Forandring, en For-sig-væren uden gjensidig Exclusion og Assimilation.

Den rene Væren repræsenterer sig først som given Qvalitet, som den **værende** Væren; Intet kan ligeledes fremstille sig som det **værende** Intet. Men idet Væren resulterer af Intet, sætter den derved Intet som en Grændse, den selv ophæver, medens Intet i omvendt Retning tager sig selv tilbage gjennem Værens ophævede Grændse. Begge **qvalificere** og **extendere** sig, idet de **vorde** hver paa sin **Maade**: Modalitetens Qvalitet er en **qvantitativ Qvalitet.**

Den modale Væren sættes som den Urqvalitet, der ved sin Qvalification frembringer alle værende Bestemmelser. Men i den blotte Qvalificationsproces bliver alt det Faste flydende og forsvindende, og Væren den intensive Størrelse, der extenderer sig **uden Maal og Maade.** Den abstracte Qvalification er en blot Qvantification; den sees her som en Tilbliven, der aldrig kan blive til Noget, en rastløs Forandring, der aldrig fører til For-sig-væren, en Eenhed uden Fleerhed, og er følgelig en eensidig Abstraction. Da den abstracte Qvantification aldrig bringer det til fast qvantitativ Bestemthed, kan den heller aldrig constituere bestemte Qvanta. Qvalitetsmomenterne, der i det Uendelige komme og svinde, ere utallige, og paa Urqvaliteten selv, der gaaer op i den rene Qvantificationsproces, kan Tallet slet ikke anvendes. Qvantificationen maa derfor sættes som Moment for Qvalificationen, og denne igjen føre til bestemte Qvaliteter.

Som Begyndelsesmoment maa Urqvaliteten eller Almeenqvaliteten være den meest abstracte; jo længere derimod Qvalificationen fortsættes, desto mere concrete

blive de deraf resulterende Qvaliteter*). Det er ved disse Grupper af universellere og speciellere Qvaliteter (genera og species), at Qvantiteten egentlig kommer til sin Ret og bliver et Moment med i Tilværelsen. Ligesom nemlig Qvantitetsbestemmelsen gaaer under, naar alle Qvaliteter forsvinde i Almeenqvaliteten, saaledes vilde den ogsaa tabe sin Betydning, hvis Qvalitetsbestemmelsen dreves til sin yderste Spidse, og Specialiteten fastholdtes for sig. Kun derved, at de speciellere Qvantiteter reduceres til en universellere Qvalitet, fremkommer en **qvalitativ** Taleenhed, og, idet den universelle Qvalitet atter henpeger til sine Specificationer, et **qvalificeret** Antal. Ved, f. Ex., at reducere 4 Borde og 3 Stole til den fælleds Qvalitet „Meubel", erholdes en qvalitativ Eenhed, hvormed Numerationen kan begynde. Men bliver man nu staaende ved den universellere Bestemmelse, saa er Meubel = Meubel; først ved at fremhæve Specificationen, bliver det **ene** Meubel seet i dets Forskjel fra det **andet**, og man kan nu tælle (bestemme **Antallet** af) de **særskilte** Meubler. Den modale **Qvantitet** er stedse **qvalitativ.** Qvalificationens og Qvantificationens Overgang i hinanden (quod *modum* efficit) lader sig nu nærmere bestemme som **Modification.**

I Modaliteten blive Noget og Andet hvert for sig at sætte som **qvalificerede** Qvaliteter. Disse Qvaliteter subsistere nu med relativ Selvstændighed i et System af qvalitative Momenter. Bestemmelsen for det qvalitative Noget er stedse den, at det maa gaae

*) Vi bruge her „Qvaliter" i den meest udstrakte Betydning. Forskjellen imellem Qvaliteterne som selvstændige Existentser og uselvstændige Momenter kan først senere fremhæves.

under i Andet; Andet er dets **absolute** Grændse; hvor Andet begynder, maa Noget ophøre. Men for at Noget kan undergaae, maa det først opstaae. Det opstaaer ikke med eet Slag; Qvaliteten maa qvalificere sig; den har sin Væren i sin Vorden. Derfor blive nu ogsaa de tvende Momenter, der i den abstracte Vorden umiddelbart gik i Eet, hvert især udsondret og specificeret i Modaliteten: den modale Vorden modificeres ved en bestemt Modsætning mellem **Opstaaen** og **Forgaaen**.

Idet Noget begynder sin Qvalification, sætter det sit første qvalitative Moment, et Moment, hvori det kan siges baade at være og ikke at være. Qvalificationen skrider derfor successivt frem, idet den stedse ponerer nye Qvalitetsmomenter og bevarer de allerede ponerede. Men Qvaliteten, som heraf resulterer, er som saadan indskrænket; den er et Noget, der alsidig begrændses af Andet. For at danne den fulde Begrændsning af Noget, maa Andet altsaa baade gaae foran og følge efter. Det forudgaaende Andet er Noget for sig, det efterfølgende ligesaa; Bevægelsen er denne, at ligesom Noget opstaaer ved en Negation af det forudskikkede Andet, saa fremgaaer det følgende Andet igjen af det negerede Noget. Men denne Modsætning, der saaledes indtræder i Andetheden selv, skal her blot sees som Moment for Tilværelsen af det mellemtrædende Noget. Under sin Opstaaen maa Noget idelig forandre sig. Forandringen bestaaer deri, at det excluderer det forudsatte Andet ved at assimilere dets Andethed og gjøre sig selv til sit Andet. I denne Forandringens Modification har Noget altsaa sin Bestaaen, sin **Bliven***). Noget bliver derved, at dets

*) „Blive" udtrykker baade manere og fieri.

Vorden (Qvalification) sættes som Moment for dets Væren (Qvalitet). Men under Assimilationen af Andet har Noget optaget sit eget Intet i sig. Andethedens Momenter kom fra Andet, da dette skulde gaae over til Noget, men nu er det igjen Nogets Bestemmelse at gaae over i Andet; de Andethedsmomenter, ved hvis Assimilation det har naaet sin Bestaaen, udvikle sig derfor til det, hvad de virkelig ere, nemlig Negationen af selve Noget. Noget bestaaer i et Intet, der igjen udvikler sig til positiv Væren under Qvalificationen af det efterfølgende Andet*). Nogets Bestaaen indleder saaledes dets Forgaaen; med denne Modification er Forandringen af Noget en **Tilintetgjørelse.** Men hvis nu Noget forgik i samme Nu, som det opstod, vilde der hverken være Tilbliven eller Tilintetgjørelse: enhver af Forandringens Modificationer maa have sin Extension. For at soutenere sine modale Modsætninger, modificerer Qvalificationen sig til Qvantification.

---

*) Den Grundtanke, at Noget bliver sig sit Andet gjennem noget Andet end sig selv, er af gjennemgribende Indflydelse paa den philosophiske Verdenserkjendelse.

Atomistiken, der acquiescerer i den Betragtning, at Noget har Andet udenfor sig, fører til Materialisme; thi det hører Aanden til at blive sig selv sit Andet.

Orientalerne, der lade Urqvaliteten være sig selv sit Andet uden egentlig at ponere noget Andet end sig selv, ere Pantheister.

Den fichtiske Idealisme erkjender vel, at Intet skal assimilere sig sin Andethed gjennem sit Andet; men da dette Andet ikke i sig qvalificeres, bliver det staaende som umiddelbar Skranke.

Christendommen erkjender Gud i sin Personlighed; thi her er han sig sit eget Andet (Sønnen) gjennem et i sig qvalificeret Andet (Verden).

Idet Noget under Qvalificationen sætter og ophæver sine relative Grændser for at naae den absolute Grændse, sætter det sig som et bestemt **Continuum**, og naar den absolute Grændse overskrides, begynder Andet sin Continuation. Medens Discretionen altsaa under den hele Tilbliven opgaaer i den qvalificerede Continuitet, prædominerer Discretionen derimod i selve Grændsen mellem Noget og Andet, og qvalificerer sig derved i discrete Continua. Qvalitetseenheden af Noget er saaledes at bestemme som en **intensiv** Størrelse, der **extenderer** sig i Systemet af de qvalitative Momenter. Paa denne Maade komme Qvaliteten og Qvantiteten begge hver til sin Ret. Qvaliteten kræver sin faste, bestemte Grændse; denne erholder den nu ved at overføre det Variable paa Qvantiteten. Men Qvantiteten varierer kun, saa længe den paagjældende Qvalification varer. Ved Qvalitetens Indskrænkning erholder Qvantiteten sin faste, ubevægelige Grændse, ja bliver endogsaa som den, der omfatter alle den særegne Qvalitets qvalitative Momenter, det eneste bestemte Udtryk for Qvaliteten i dens Heelhed: hvor Qvalitetens absolute Grændse ligger, kan alene afgjøres ved Qvantiteten. Det Constante i Qvaliteten betegner det Foranderlige i Qvantiteten; men Qvantitetens constante Grændse udtrykker den hele Qvalitets egen Forandring. Saaledes fører Modificationen til

b) Maalet.

§ 18.

Det umiddelbare Maal, det qvalificerede Maal, Maalets Modification.

Den qvalificerede Qvalitet udtrykker sin Tilværelse ved den tilværende Qvantitet, og bliver saale-

des bestemt i Maalet. For Qvaliteten i dens blotte Tilværen er den qvantitative Bestemmelse overfladisk o: et umiddelbart Maal. Hvor Qvalitetens Væren derimod sættes i Eenhed med dens Tilbliven, udvikler Qvantificationen sig af selve Qvalificationen, og Maalet qvalificeres. Qvalitetens qvalificerede, immanente Maal bestemmes ved en Relation til andre Qvaliteters immanente Maal; ved denne Relation bliver Maalet selv uendelig modificeret.

Qvalificationen maa føre til Qvalitet, ligesom Vorden til Tilværen, og Umiddelbarheden med den bestemte Grændse restaureres. Derved resulterer nu ogsaa det bestemte Qvantum af Qvantificationen. Qvaliteten er saaledes bleven til Qvantum; de have deres Tilværelse i og med hinanden. Men paa samme Maade, som Noget har qvantificeret sig og i sin Tilværen viser sig som Størrelse, har Andet ogsaa erholdt sin Qvantification og er ligeledes en Størrelse. Begge ere da qvantitative Qvaliteter og i denne Henseende hinanden fuldkommen lige. Men naar al Modsætning imellem Noget og Andet ophæves, forsvinder selve Tilværen i den rene Væren. Det gjælder altsaa nu om at finde en ny og høiere Forskjel imellem Noget og Andet, det vil sige, at bestemme Grændsen mellem de qvalitative Størrelser indbyrdes.

Den **qvalitative** Grændse viste sig (§ 14, p. 26) som den exclusive Negation; men da de tilgrændsende Qvaliteter vare umiddelbare og som Følge heraf uden Udstrækning, bleve de selv nedsatte til blotte Grændsemomenter. Qvaliteten gik derfor op i Grændsens Selvbevægelse, udviklede sig som **qvantitativ** Grændse

(p. 27), og frembragte derved en Udstrækning, der ophævede al Begrændsning.

Den **modale** Grændse derimod er fast og bestemt som den qvalitative, thi den adskiller **Noget** fra **Andet**; men Noget og Andet ere **Størrelser**; den modale Grændse er derfor bevægelig som den qvantitative, thi den samler i sin Bestemthed Størrelsernes relative Grændsemomenter. Den modale Grændse har altsaa tvende Sider, hvis gjensidige Relation udvikles i **Maalet.**

Da begge Maalets Hovedsider hver for sig ere modale, saa indeholde de begge den umiddelbare Eenhed af Qvalitetens constante og Qvantitetens variable Grændse, men paa modsat Maade. Medens den ene Side nemlig indeholder den bevægelige Grændse som et i den constante ophævet Moment, og derved er sat som en Qvalitet med **bestemt** Udstrækning, lader den anden derimod ethvert constant Grændsemoment forsvinde i den varierende Grændse, og viser sig som et Continuum med **ubestemt** Udstrækning. Udstrækningen er da det for begge Sider fælleds Characteristicon; dette er netop det Overfladiske i det **umiddelbare Maal**, at alle Qvalitetsbestemmelser her gaae op i den blotte Udstrækning.

Men Qvaliteten tager idelig sig selv tilbage gjennem de qvantitative Momenter. Determinationens specifiske Udvikling fremgaaer deraf, at den constante og variable Grændse ere forenede i enhver af Siderne: saaledes kunne de **maales** med hinanden. Under Maalingen sættes det bestemte Continuum som **Maalestok.** Maalestokken er en Qvantitet, der repræsenterer sig i Forestillingen; **hvor stor** den er, maa umiddelbart anskues: dens Udstrækning o: dens specifiske Qvantitet er Qvalitetens egentlige Bestemthed. Den constante

Grændse, der sættes i og med Maalestokkens Continuum, bliver nu det Middel, hvorved det ubestemte Continuum, o: det som maales, reduceres til bestemte Grændser. Den maalte Størrelse udvikler saaledes begge sine Momenter: i og for sig har den en variabel Grændse, der ikke blot mueliggjør, men endogsaa kræver constante Grændsebestemmelser; denne sidste Fordring fyldestgjøres ved Maalestokkens Anvendelse. Men Maalestokkens bestemte Continuum, der har den variable Grændse i sig, kræver nu ogsaa, at Foranderlighedens skjulte Moment udvikles og determineres. Med sin umiddelbare Bestemthed kan Maalestokken udvides og indskrænkes efter Behag; men i Relation til den maalte Størrelse bliver det Vilkaarlige i dens Udstrækning begrændset. Maalestokken er en given Eenhed, der i den maalte Størrelse finder sit Antal.

Da det umiddelbare Maal blot udtrykker Qvantiteternes overfladiske Forhold, følger heraf, at al dybere Forskjel maa udelukkes, og den Qvalitetseiendommelighed, der qvalificerer Størrelserne til at maales med hinanden, umiddelbart gives *).

Men den modale Tilværen udvikler sig som en Bliven (§ 17), hvor Qvalificationens Vorden idelig afvexler med Qvalitetens Væren. Da Qvaliteten **er**, idet den **vorder**, maa den qvantitativt bestemmes som en **intensiv** Størrelse, der extenderer sig i en Række af intensive Momenter (§ 16. pg. 44). Men **Noget**, den bestemte Qvalitet, opstaaer og bliver kun ved Assimilation og Exclusion af **Andet** (§ 17. pg. 56). Den tilblivende Qvalitet kan derfor alene bestemmes

*) Derfor maales umiddelbart Linie med Linie, Flade med Flade.

o: **maales** ved en anden intensiv Qvalitet, der ligeledes qvalificeres ved sin Extension.

Idet nu den ene af disse Qvaliteter sættes som ubestemt Størrelse, hvis uvilkaarlige Formerelse og Formindskelse blot angives ved en umiddelbar Maalestok, vil den anden derimod vedligeholde sin qvalitative Eiendommelighed derved, at den paa særegen Maade assimilerer sig den variable Størrelse i forskjellig Mængde. (Saaledes optager f. Ex. Vandet en forskjellig Varmemængde).

Den assimilerende Qvalitet har en begrændset Forsig-væren, og, som Følge heraf, ligeledes kun en begrændset Assimilation af dets variable Qvantum, der her spiller Andethedens Rolle. (Vandet som Vand optager **kun** en **vis** Varmemængde). Det er nu denne Assimilation, der i dens hele Relativitet og Begrændsning erholder sin Udvikling i det **qvalificerede Maal.**

Qvaliteten som saadan maa gives med værende Bestemthed, følgelig ogsaa med en vis Assimilation af dens Andet, o: af den variable Størrelse. (Vandet har ved selve Tøpunktet en **bestemt** Varme). Da der nu forud for enhver qvalitativ Væren maa gaae en qvalificerende Vorden, kan man kun gribe og fasthold den constante Qvalitet i positiv Eenhed med den variable Størrelse ved et Spring, der tilhører Umiddelbarheden som saadan. (Ved Thermometrets Nulpunkt kan man f. Ex. baade have Vand og Jis). Men da den værende Qvalitet ligesaameget maa **vorde** som **være**, saa nedsætter den sin relative Væren til en forsvindende **Tilstand**, og documenterer sin qvalitative Bevægelse ved at lade de variable Tilstande afløse hverandre.

Alt kommer saaledes an paa det dialectiske Forhold imellem den constante Qvalitet og dens foranderlige

Tilstand. I den rene Umiddelbarhed fastholdes Qvaliteten for sig og de varierende Tilstande for sig. Derfor kan man da heller ikke begribe, hvorledes Qvaliteten bevarer den uforandrede Liighed med sig selv, skjøndt den dog stedse optager forskjellige Qvanta af den variable Størrelse; endnu mindre indseer man, hvorfor Qvaliteten, efterat den har viist sig ligegyldig imod en Række af varierende Tilstande, omsider med eet Slag altereres ved en blot Qvantitetsforhøielse.

Disse Modsigelser hæves ved Betragtningen af Maalets egen Qvalification: a) Da den constante Qvalitet som saadan har et vist Qvantum af den variable Størrelse i sig, saa ligger heri, at dens qvantitative Varietet just udtrykker Qvalitetens egen Bestemthed, og at denne, som Følge heraf, ikke kan være ligegyldig mod nogensomhelst Tilstand. Det er kun igjennem **Forandringerne**, at Qvaliteten kan udvikle sin **constante** Characteer; disse høre altsaa med til dens egen Qvalification. Naar det derfor hedder, at den samme Qvalitet soutenerer sig i alle vexlende Tilstande, saa er Sandheden denne, at Qvaliteten først udtrykker sig fuldstændigt i alle de Tilstande, der sættes og ophæves.

b) Da nu saaledes ingen enkelt Tilstand satisfacerer Qvaliteten, vilde den aldrig erholde sit ædæqvate Udtryk, hvis ikke Momenterne af en lavere Tilstand kunde opbevares i en høiere. Men her er det, at Gradationen udvikler sig i sin fulde Betydning. Den foranderlige Størrelses ydre, umiddelbart bestemte Mængde bliver i enhver given Tilstand assimileret til eiendommelig Eenhed med Qvaliteten. Denne har altsaa Størrelse i sig som bestemt intensiv Størrelse, det er, ved en ligelig Fordeling af de Intensitetsmomenter, der skulle characterisere de enkelte Tilstande, som Grad.

Graden er her sat i og ved en Qvalitet, derfor gives her en **laveste** og **høieste** Grad. I den laveste Grad er den variable Størrelses Mængde ophævet som Moment for den Tilstand, hvori Qvaliteten begynder sin Tilværen; i den høieste derimod fremtræder Qvaliteten absolut identificeret med Tilstanden selv. (Ved den 100de Grad (C) har Vandet assimileret sig al den Varme, det ifølge sin eiendommelige Qvalitet formaaer at optage). c) Saalænge nu den relative Intensitet ikke udtrykker Qvalitetens fuldendte Assimilationsact, saalænge kan Qvaliteten overskride enhver Qvantitetsgrændse, og forandre sin Tilstand uden selv at forandres; naar Assimilationen derimod har naaet sin Grændse og den adæqvate Tilstand, hvori den gjennem de qvantitative Forandringer udviklede Qvalitet acqviescerer, indtræder, da ligger det i Sagens Natur, at denne Tilstand ikke ved en forhøiet Grad kan forandres, uden at Qvaliteten med den altereres. Qvalitetens overraskende Forandring er saaledes indledet ved Qvantitetsforandringen. Herved er den constante Qvalitet begrebet som den foranderlige Størrelses immanente Maal.

I det saaledes qvalificerede Maal have vi da: α) en ved Qvaliteten positiv bestemt Qvantitetseenhed (fra 0° til 100° (C.) indeholdes altid et ligestort Varmeqvantum, naar ikke andre Omstændigheder indvirke paa Vandet); β) et ved denne Eenhed determineret Antal, der poneres og umiddelbart observeres, idet den variable Størrelse i Qvaliteten gjennemgaaer sine Gradationer; og endelig γ) en sand Identitet af Eenhed og Antal (Vandets Varme ved den 100de Grad indeholder 100 Varmegrader).

Det immanente Maal udvikler sig gjennem utallige Gradationer (imellem Frysepunkt og Tøpunkt ligger ikke blot 80 eller 100 Grader, men, ifølge den uendelige Deelbarhed, cfr. pg. 30, en vilkaarlig Mængde); som Følge heraf bliver enhver Talbestemmelse ophævet. Men hvor Tallet er forsvundet, er Maalets specifiske Grændse udslettet; skal det qvalificerede Maals Gradationer bestemmes, da maae Gradernes Mærker vilkaarligt affættes, og Gradationen ved dem umiddelbart observeres.

Men naar det qvalificerede Maal saaledes afhænger af den umiddelbare Maalestok, opgaaer det derved i uqvalificerede Bestemmelser, og bliver selv umiddelbart. Denne Umiddelbarhed har en dobbelt Side: deels ligger den nemlig i Maalestokkens vilkaarlige Inddeling, deels i den constante Qvalitets egne Grændser, idet denne ved sin Alteration umiddelbart angiver, naar den variable Størrelse i den har overskredet sit Maal.

Den variable Størrelse selv altereres derimod ikke (Varmen vedbliver at være Varme, efterat Vandet er blevet til Damp), men søger sig indenfor en anden constant Qvalitets Grændser et andet immanent Maal o. s. f. Herved udvikler det qvalificerede Maal sig i en Række af immanente Maal, og bliver saaledes sig selv udvortes. Af denne Udvorteshed fremgaaer nu Maalets egne Specificationer. Da den variable Størrelse determineres ved Totaliteten af de constante Qvaliteter, hvori den finder sine immanente Maal, er dens Qvantum herved specificeret; men ogsaa de constante Qvaliteter ere qvantitativt specificerede, thi deres qvalitative Eiendommelighed bestemmes alene ved den særegne Mængde, de hver for sig optage af den variable Størrelse. Sammenlignes nu disse Mængder med hverandre indbyrdes, saa er Maalet reduceret til constante

Forhold. Qvantitetens varierende Umiddelbarhed er herved ophævet, og den umiddelbare Maalestok, hvis vilkaarlige Inddeling nu ikke længere har nogen Indflydelse paa Bestemmelsen af de constante Forhold selv, nedsat til et udvortes Middel, hvorved det immanente Maal maaler sig selv. (For at maale Temperaturen er det ligegyldigt, enten Thermometret er inddeelt i 80° eller i 100°).

Reduceret til det constante Forhold har det immanente Maal sit specifiske Udtryk i Forholdets Exponent. Enhver umiddelbar Qvalitet er som saadan eensidig; den søger sin Negation og Bestemmelse i en modsat Qvalitet, ligesom denne i hiin; begge ere da at ansee som hinandens Sider, og den fuldstændige Qvalitet som begges Eenhed. Den udviklede Qvalitet er altid en Dobbeltqvalitet, der i Eenhed med sig exponerer Forholdet mellem trende qvalitative Sider. Men idet de qvalitative Sider bestemme hinanden indbyrdes og negere hinanden, forsvinder den qvalitative Umiddelbarhed i deres gjensidige Relation; den ene er saaledes optagen i den anden, den ene indeholdes i den anden, den enes Formerelse medfører, hvis Forholdet skal bestaae, en Formerelse af den anden: deres gjensidige Bestemmelse er aldeles qvantitativ. Da Forholdet, som Exponenten viser, kan vedblive at være det samme, naar kun Formerelsen eller Formindskelsen foretages paa tilsvarende Maade med begge Sider (1:2=2:4), saa har Qvantiteten i Exponenten erholdt en fast, specifisk Characteer, medieret gjennem de qvantitativt variable Sider. Denne specifisk bestemte Qvantitet udtrykker netop den explicerede Qvalitet, idet de qvantitative Siders Ligevægt udtrykker disses qvalitative Bestemthed. Saaledes bliver det immanente Maals fuldkomne Udvikling at søge i Exponenten.

Men i det ovenfor udviklede System af immanente Maal er denne Exposition endnu ikke gjennemført. Vel indlyser det, at den specifiske Qvalitet overalt betinger Qvantitetens Specification og omvendt; men disse Specificationer ere endnu ikke deducerede af hinanden. Den variable Størrelse, der kan betragtes som de constante Qvaliteters fælleds Side, som den gjennem dem alle gaaende Almeenqvalitet, tages som den umiddelbart forefindes. Da ingen Formerelse eller Formindskelse nogensinde bringer den til at opgive sin Qvalitets Eiendommelighed, saa er ogsaa den hele Alteration, den frembringer i de constante Sider, hvori den finder sit Maal, en blot Modification. De constante Qvaliteter bevare derfor alle Umiddelbarhedens Præg, hvoraf da ogsaa følger, at Exponenterne ligeledes vise sig som umiddelbare Talbestemmelser.

Skal den specifiske Qvalification opgaae i specifisk Qvantification, maae Qvaliteterne tilsætte deres Umiddelbarhed i Qvantiteten, for i det qvantitative Forhold at realisere den sande Qvalitet. Ethvert umiddelbart Qvale maa da vise sig, som det er, nemlig som det Neutrum, der hverken er sig selv eller sit Andet, men venter paa et andet Neutrum, der vil gjøre det til sit Andet, medens det selv gjør sig til et Andet for dette. Denne Qvalification repræsenteres i den chemiske Neutralisation, hvor Exponenten kan siges at være den udviklede Qvalitet selv.

Lad A og B være de qvalitative Sider (Stoffer), af hvis Foreening den qvalitative Exponent (Legemet) E resulterer; deres umiddelbare Qvaliteter ere da ikke længere at søge i E, thi i dette Tilfælde vilde E blot være en Sammensætning af A og B, men ingen Qvalitet for sig; men idet de umiddelbare Qvaliteter negeres og ophæves i Qvantiteten, bliver deres Qvanti-

tet selv derimod opbevaret: i qvantitativ Henseende er $E = A + B$.

Her viser sig nu Qvalitetens og Qvantitetens gjensidige Specification paa det Allerklareste. Hvilke Qvalitetsbestemmelser, der ligge i A og B, kan alene kjendes af det qvantitative Forhold, hvorunder de forbinde sig med hinanden; men paa den anden Side kan man heller ikke bestemme dette Forhold, uden netop ved at prøve begges qvalitative Eiendommelighed, og adspørge dem selv, under hvilke qvantitative Betingelser de ville foreene sig. Heraf forklares det: α) at A og B stedse maae foreene sig i et vist Forhold, for at frembringe en vis qvalitativ Exponent; β) at man af et saadant Forholds Natur ikke umiddelbart kan slutte, at det er det eeneste; thi da det i sin Exponent kun udtrykker een bestemt Qvalitet, kunne begge Sider under en ny Forholdseksponent frembyde nye Qvalitetsmomenter; γ) endelig kunne A og B hver for sig være Sider for flere andre umiddelbare Qvaliteter: A kan f. Ex. foreene sig med C, D o. s. f.

Forholdet mellem Siderne selv og deres Exponenter er nu dette, at hine opgaae som Momenter i qvantitative Forhold, medens disse derimod repræsentere den qvalitative For-sig-væren. I Rækken: E (A+B), E′ (A+C), E″ (B+C), E‴ (C+D) kan A bestemmes aldeles qvantitativt; det viser sig derved som den variable Størrelse, der i de constante Qvaliteter B og C finder sine immanente Maal. Betragtes derimod A og B som constante Qvaliteter, da repræsenterer C den variable Størrelse; det Samme gjælder om B, der som Fælledsqvalitet for A og C ligeledes antager en qvantitativ Character og af disse optages i forskjellig Mængde. Exponenterne E, E′, E″, E‴ derimod exclu-

dere hverandre som for-sig-værende Qvaliteter, og udtrykke derved de qvantitative Siders specifiske Forhold.

Dog selv denne Modsætning imellem Exponenterne og deres Sider maa, naar den nærmere udvikles, ophæve sig selv. Exponenterne, som ved Negation af Sidernes Qvalitet have gjennemgaaet deres Qvalification, antage selv Umiddelbarhedens Præg, og kunne saaledes igjen blive Sider for Exponenter af høiere Orden. ($E + E''' = E''''$), og da enhver umiddelbar Qvalitet som saadan forudsætter en Qvalification (pg. 53), ere de underordnede Sider selv at betragte som Exponenter ($a+\alpha = A$; $b+\beta = B$). Forsaavidt nu alle Exponenter reduceres til Sider, ophæves alle Qvalitetsbestemmelser i Qvantiteten; forsaavidt derimod alle Sider sættes som Exponenter, tager den qvalitative For-sig-væren sig selv tilbage paa alle Puncter.

Den Spænding, der herved indtræder imellem Qvaliteten og Qvantiteten, hæves i **Affiniteten.**

Ifølge Affiniteten kunne Qvaliteterne ikke forene sig i Flæng, men maae være disponerede for hinanden; deres gjensidige Assimilation medfører en Exclusion, hvorved Qvalitetsmomentet, som saadant, gjør sig gjældende. Qvaliteternes større eller mindre Disposition for hinanden staaer her ikke nærmest i Forhold til Sidernes Qvantum; men Foreeningen selv er en Neutralisation, der indrømmer Qvaliteten sin Ret. Da alle Qvaliteter ere at betragte som Resultater af Urqvalitetens Qvalificationer (pg. 54), saa ere de alle indbyrdes beslægtede; men da Specificationen nødvendig hører med for at danne Qvalitetens exclusive Grændsebestemmelser, er deres Slægtskab ikke ligestort. **Affiniteten har sine Grader.**

Som Moment i Qvaliteternes System kan ingen qvalitativ Side betragtes isoleret. Enhver ny Foreening

er en Opløsning af tidligere indgangne Foreeninger. Ved A's og B's Neutralisation constitueres et immanent Maal. Men A's Foreening med B forudsætter dets Adskillelse fra C; med C danner A ogsaa et immanent Maal, dette maa da opløses, for at hiint kan realiseres. **Valgforbindelserne** *) fremstille saaledes den fuldkomneste Evolution af det qvalificerede Maal. De immanente Maal, hvis Totalitet udtrykker Maalets hele Selvudvikling, blive ikke her paa en blot udvortes Maade sammenlignede med hverandre; men det ene forudsætter det andet og gaaer frem af det andet; det enes Tilblivelse er det andets Tilintetgjørelse: de immanente Maal modificere og negere herved hinanden indbyrdes, og Maalet ophæves.

c) Den absolute Modalitet.

§ 19.

Indifferents, Differents, den prægnante Væren.

Den høieste Forskjel og Eenhed af Eenhed og Forskjel, hvortil Væren, som saadan, kan bringe det, er sat med det immanente Maal, hvis Selvudvikling afslutter sig i absolut Modalitet. Som Totaleenheden af de forskjellige Momenter bevarer det immanente Maal alle Forskjelle i sin Eenhed, saa at Adskillelsen af Eenhed og Forskjel er ganske ligegyldig: Modaliteten bestemmes som Værens Indifferents. Men Maalets Momenter ere selv immanente

*) At Affinitetens og Valgforbindelsens Categorier gjælde ikke blot i Chemien, men ogsaa i Psychologien, har Goethe viist i „die Wahlverwandtschaften".

Maal, hvoraf ethvert concentrerer alle Værensbestemmelser i sig; paa denne Maade er Foreeningen af Eenhed og Forskjel indifferent, og Væren opgaaer i uendelig Differents. Da den hele Værenseenhed er i enhver Forskjel, er Forskjellen og Eenheden overalt bestemt paa selvsamme Maade; hermed forsvinde alle Værensbestemmelser i den prægnante Væren.

Det er Philosophiens Opgave at erkjende den sande Eenhed i den sande Forskjel. Den Eenhed, der har Forskjellen udenfor sig, er selv forskjellig fra sin Forskjel og derved nedsat til et Forskjelsmoment. Paa samme Maade gaaer ogsaa den Forskjel, der har Eenheden udenfor sig, i Eet med sig selv, og udgjør derved en Side af Eenheden. Den sande Eenhed maa forene begge Eenhedens Sider i sig o: sættes som en Eenhed af Forskjel og Eenhed. Men den Eenhed, der negerer og excluderer Forskjellen, er, idet den fremtræder som Forskjelsmoment, netop derved forskjellig fra sig selv: den er, under sin Adskillelse fra Forskjellen, i sig selv Forskjel. Ligeledes er den abstracte Forskjel, der negerer den umiddelbare Eenhed, for at opgaae som Eenhedsmoment i den udviklede Eenhed, forskjellig fra sig selv.

Adskillelsen af Eenheden og Forskjellen er saaledes ikke længere umiddelbar, men resulterer af begges Selvudvikling. Medens den høiere Eenhed gjennem de umiddelbare og derved underordnede Forskjelsmomenter gaaer sammen med sig selv og prædominerer, tager Forskjellen sig af de udviklede Eenhedsmomenter tilbage, som en høiere med den concrete Eenhed coordineret Forskjel. Men naar den udviklede Forskjel er coordineret med

den udviklede Eenhed, kan denne ikke længere prædominere, den nedsættes da til et Forskjelsmoment for en høiere Forskjel mellem Eenhed og Forskjel.

Denne stigende Udvikling danner en dialectisk Skala, der i den categoriske Umiddelbarhed afsætter sine bestemte Trin. Saalænge altsaa en logisk Sphære har specifiske Categorier for en høiere Eenhed, er den endnu ikke dialectisk udtømt, naar derimod den Categori, der udtrykker alle Sphærens specifiske Bestemmelser i høieste Eenhed, udvikles, fremtræde ogsaa Bestemmelserne selv i deres høieste Forskjel; viser det sig da, at Eenheden, naar den fastholdes, taber sig i Forskjellen, og at Forskjellen, naar den souteneres, forsvinder i Eenheden, da bliver der hverken Forskjel eller Eenhed; Categorierne ere da utilstrækkelige, og den paagjældende Sphære ophæves.

Værens Eenhed og Forskjel med begges specifiske Overgange i hinanden betragtes fra Qvalitetens, Qvantitetens og Modalitetens Synspunkt.

Den umiddelbare qvalitative Eenhed i sin abstracteste Skikkelse er den **rene Væren** selv; men idet den reducerer alle Forskjelle til Ikke-Væren og gjør dem til **Intet**, bliver den selv nedsat til umiddelbart Forskjelsmoment, nemlig en Væren forskjellig fra Intet. Det er denne umiddelbare Forskjel, der i **Vorden** higer efter en høiere Eenhed, efterdi enhver af dens Sider viser sig forskjellig fra sig selv. **Tilværen** er nu den concretere Eenhed, der har overvundet det tomme Intet, og ikke ved den rene Negation kan reduceres til Forskjelsmoment; den er ingen umiddelbar Forbindelse af Væren og Intet, men en gjennem Negationen medieret Forening af Væren og Væren. Men idet Væren i Tilværen skal bestemmes ved Væren, maa den adskille sig fra sig selv, og Forskjellen indtræder paa ny i **No-**

get og **Andet.** Denne Forskjel er høiere end Forskjellen mellem Væren og Ikke-Væren; thi begge Forskjelsmomenter have, hvert for sig, en Tilværen. Herved er da Tilværen selv bleven Forskjelsmoment, og Eenheden brudt. Forskjellen ligger nemlig ikke blot i en Adskillelse af Noget og Andet indbyrdes, men er tillige en Forskjel imellem Tilværen som saadan, betragtet fra Eenhedens Synspunkt, og Tilværen i Noget og Andet, bestemt ved sine egne Forskjelsmomenter, altsaa: en Forskjel mellem Eenhed og Forskjel. Forsaavidt Tilværen fra alle Sider gives til Priis for Forskjellen, udtømmer den sig i **Forandringen.**

Som Forandringens Forandring resulterer Qvalitetens prædominerende Eenhed, nemlig For-sig-væren, der lader Noget og Andet gaae i **Et.** Men idet Et negerer alt Andet udenfor sig, kommer det derved udenfor sig selv; Et sønderbrydes i Flere, og Forskjellen fortrænger atter Eenheden under Eeternes vexelsidige Exclusion. Da den vexelsidige Exclusion imidlertid gjennem den absolute udvikler sig til en Assimilation, hvorunder de adskilte Flere igjen flyde sammen i Et, kan Forskjellen heller ikke soutenere sin Overvægt. En rolig værende Ligevægt imellem Eenhed og Forskjel kan Qvaliteten aldrig tilveiebringe; thi fastholdes Eenheden, gaaer Alt i Et, og Forskjellen forsvinder, vindicerer man derimod Forskjellen, saa er det i de Flere forbi med Eenheden. Her er altsaa kun en Afvexling af Eenhed og Forskjel, en urolig Higen efter Ligevægt; men Ligevægten selv maa søges i **Qvantiteten.**

Den Categori, der staaer paa Grændsen af Qvalitet og Qvantitet, af Forskjel og Eenhed, er **Grændsen** selv. I den qvalitative Grændse er Eenheden negativ, Forskjellen positiv; her er altsaa specifisk Forskjel mellem Eenhed og Forskjel: den qvantitative Grændse

derimod, der, idet den gjør det Tilgrændsende til Grændse og Grændsen til det Tilgrændsende, og i Continuitetens Bevægelse har Discretionens Hvilepunkter, sætter Eenheden (Continuiteten) ligesaa positiv som Forskjellen (Discretionen); i den qvantitative Grændse er der altsaa Eenhed af Eenhed og Forskjel. **Limitationen**, der viser den allestedsnærværende Grændse, indeholder nu den Opgave overalt at finde og sætte Eenhedens Forskjel (ethvert Continuum er som saadant discret), Forskjellens Forskjel (ethvert Discretum er som saadant Continuum og derved Discretion i sig) og Forskjellens Eenhed. Denne Forskjel og Eenhed af Eenhed og Forskjel er given i **Tallet.** Taleenhedens Eet er just deri forskjelligt fra det qvalitative Eet, at dette negerer og excluderer Fleerheden, medens hiint derimod ved Fleerhedens Discretion vindicerer sin Eenhed. Den i sig discrete Fleerhed bevarer sin Forskjel fra Eenheden derved, at **Antallets** Eenere specifisk ordnes; da enhver numereret Eener er anviist sin Plads, kan den qvantitative Fleerhed ikke saaledes som den qvalitative atter opløses i et enkelt staaende Eet. Men Discretionens Forskjel afbryder dog heller ikke Continuitetens Eenhed, thi ethvert af Antallets Eetere er selv en Eenhed for et nyt Antal. Af **Utalligheden,** Taleenhedens Uendelighed opløst i et uendeligt Antal, udvikler sig den prædominerende Eenhed, for hvilken Taldiscretionens Forskjel er sat som ophævet Moment. Denne elastiske, med alle specifiske Forskjelsmomenter svangre Eenhed er **Intensiteten,** der i **Graden** ponerer den hele udviklede Forskjel ved at ponere sig selv. Eenheden er her sin egen Forskjel, og kommer derved til at prædominere, men hvert Forskjelsmoment har i sig den hele Eenhed, og er altsaa selv sin Eenhed; dette tyder da paa Forskjellens Overvægt. Den prædominerende For-

skjel er nu ikke længere en Forskjel imellem Qvantitet og Qvantitet, thi enhver saadan er allerede udtømt, men en exclusiv Forskjel derimod imellem Qvantitet og Ikke-Qvantitet, hvori det Qvalitative atter optages. At nu Qvantiteten ikke ved denne Exclusion nedsættes til et umiddelbart qvalitativt Moment, hvorved Dialectiken vilde synke tilbage paa Qvalitetens overvundne Standpunkt, forebygges i **Approximationen**, hvis sande Udvikling er en **Evolution.** Ifølge Approximationen indledes det exclusive Qvalitetsmoment af den bøielige, assimilerende Qvantitet selv, og ifølge Evolutionen er den hele qvantitative Gradation selv et Udtryk for Qvalitetens specifiske Positioner.

Den herved indtrædende Forskjel imellem det qvalitative og qvantitative Moment ligger alene i den **Maade**, hvorpaa Væren i enhver af dem bestemmes. **Modaliteten** afgiver den høiere Enhed. Qvantiteten kommer nemlig ikke til udvortes fra, som en vilkaarlig Hjælpebestemmelse for Qvaliteten, men er Qvaliteten selv, bestemt paa en anden Maade. Ligeledes fremgaaer det af Qvantitetens egen Dialectik, at den maa bestemme sig paa en Maade, der netop er Qvantitetsbestemmelserne, som saadanne, modsat. Da nu den qvalitative Bestemmelsesmaade saaledes er den qvantitative modsat, og „Alt kommer an paa Maaden", saa er den alsidige Forskjel realiseret, som en Forskjel imellem tvende Classer af Værensbestemmelser. Herved opløses Modalitetens Enhed i tvende modale Sider, **qvantitativ Qvalitet** og **qvalitativ Qvantitet**, af hvilke enhver for sig er den hele Modalitet. Men idet enhver af Siderne adskiller sig fra sig selv, er Qvalitetens Modalitet selv Qvantitetens, og Enheden tilstræbes i **Modificationen.** Modificationen udtrykker just den flygtige Forskjel i den overveiende Enhed. Qvalitet

og Qvantitet ere begge Sider af den **samme** Væren: de specifiske Qvantitetscategorier maae i deres fulde Udstrækning integreres ved tilsvarende Categorier af Qvantiteten. Begge Categoriclassers uopløselige og specifiske Enhed er med eet Slag sat i **Maalet.** Men ogsaa Maalets Enhed bestemmer sig selv til Forskjel: begge Siderne i det immanente Maal ere, hver for sig, selv immanente Maal. I disse Maalenes umiddelbare og uendelige Rækker adskilles det ene Maal fra det andet derved, at enhver af Siderne, naar den betragtes som Maal, sættes som Enhed for ophævede Forskjelsmomenter, medens omvendt ethvert Maal, forsaavidt det selv er Side, afgiver et Forskjelsmoment for en endnu høiere Enhed. Paa denne Maade kommer det immanente Maal overalt udenfor sig selv. a) Det høieste immanente Maal vilde være det, hvori alle øvrige vare ophævede som negerede Sider; men det ligger i ethvert Maals Dialectik selv at sættes som Side. b) Det høieste Maal skulde, som det, hvori alle andre Maal sættes, være det allerconcreteste; men ethvert Maal er, som Sidernes Negation, en reen Væren, der i sin pure Umiddelbarhed kun fremstiller sig selv: ethvert immanent Maal er altsaa, som saadant, lige abstract og lige concret. Det absolute Maals Forskjel fra de relative synes derfor at maatte reduceres til den modale Genesis, hvorved det ene Maal vorder af det andet. c) Det høieste Maal vilde da være det, hvoraf alle de øvrige maatte deduceres. Men det høieste Maal er som Negation og Ophævelse af alle lavere netop selv deduceret af disse.

Det absolute Maal er herved bestemt som den modale Intensitet, der under en graduel Approximation søger sit adæqvate Udtryk i de relative Maal uden dog

nogensinde i dem at finde sig selv: **det høieste Maal er uopnaaeligt.**

Som det, hvis Bestemmelser aldrig kunne udtømmes i nogetsomhelst endeligt, opnaaeligt Maal, adskiller sig det uopnaaelige Maal fra alle relative, og sættes derved selv som Forskjelsmoment. Men adskilt fra Relativiteten, bestemt alene ved dennes Negation, er det i sin For-sig-væren selv relativt. Dets ufravigelige Bestemmelse er at specificere sit Indhold i de relative Maal, ligesom ogsaa disse, hvert for sig, stedse i en vis Grad udtrykke det absolute.

Den Vorden, hvorunder det absolute Maal idelig gaaer over i det relative, og dette i hiint, er **Maalets** egen uendelige **Modification;** ved denne stræber det gjennem alle sine Forskjelsmomenter mod sin høieste Eenhed. Da enhver speciel og relativ Fremtræden af det absolute Maal kun er en Modification af samme, og Modificationens Forskjel kun en flygtig Forskjel, maa Modificationens uendelige Række ende i den **absolute Modalitet.**

Maalet giver sig i sin høieste Eenhed selv sine egne Sider; ja Maalet er selv sin egen Side, og Siderne, hver for sig, selve Maalet. I den absolute Modalitet er saaledes enhver Forskjel forsvunden. Alle Forskjelsmomenter, der af den rene Væren holdtes tilbagetrængte i Ikke-væren, ere nu efterhaanden fremtraadte af deres Intet som forbigaaende Værensbestemmelser, men have derved tillige viist sig i deres sande Intethed, tilsat deres Betydning i den dialectiske Proces, og saaledes forraadt deres Ligegyldighed. Den Eenhed, der nu fremstiller alle Forskjelle i denne deres gjensidige Ligegyldighed, og ved sin Ligegyldighed mod dem alle viser sig ligegyldig mod sig selv, kan alene bestemmes som den **absolute Indifferents.**

Enhver Værenseenhed er stedse sat som de ophævede Forskjelsmomenters Indifferents; men en saadan Indifferents er endnu relativ, saalænge den selv kan blive Forskjelsmoment. Saaledes er Væren i Momentet af den rene Væren sat som Forskjellenes Indifferents, men Forskjellen var latent i Intet; Tilværen blev derfor Indifferentsen af Væren og Intet, og For-sig-væren ophævede atter Noget og Andet i Eetets Indifferents. Den hele Værensdialectik kan betragtes som en successiv Reduceren til høiere og høiere Indifferentser. Den absolute Indifferents er Værens **Alt**; thi alle Værensbestemmelser culminere i den; men Bestemmelsernes Væren i Indifferentsen er netop deres Ikke-væren; Indifferentsen er den negative Eenhed, hvori alle Forskjelle ophæve hinanden, som saadan er Indifferentsen Alværens **Nul**. Nullet er det stillestaaende Intet*), der ved Forskjellens Indifferentieren er udrevet af Dialectikens Strøm. Da den absolute Indifferents er ligegyldig mod al Forskjel, er den følgelig ogsaa ligegyldig mod den Forskjel, der er imellem den høieste Eenhed og dens ophævede Forskjelsmomenter, og altsaa ligegyldig mod sig selv: **Indifferentsen er Værens logiske Beredvillighed til Alt.**

Det immanente Maal er Sidernes Neutralitet, ingen af Siderne (momentorum neutrum) bevares som saadanne i Neutralisationen; Maalets Væren er Sidernes Ikke-væren. Idet nu Indifferentsen, som det immanente Maal, selv udgjør sine egne Sider, sætter den derved sig selv tilside: **Indifferentsens Væren** er eo ipso **dens Ikke-væren.** For ret at vise sin Indifferents mod sig selv, bestemmer den indifferente Eenhed sig til Forskjel, og Væren oplader sig i **uendelig Differents.**

*) See Kants Versuch den Begriff der negativen Größen in die Weltweisheit einzuführen. Werke (G. Hartenstein) Erster Band pg. 21.

Hermed er da givet, at Væren concentrerer alle sine Bestemmelser i en hvilkensomhelst enkelt Bestemmelse. Den hele Væren er selv den rene Væren, den hele Væren er et Intet, et Noget, et Andet, Qvantitet og Maal; **den hele Væren er Alt og Nul.**

Enhver Differents af Væren er følgelig selv den hele Værenseenhed. Med den absolute Differents er Eenheden af Forskjel og Eenhed forsaavidt prædominerende, som enhver Differents bliver sin egen Eenhed. Men idet hver enkelt Differents i sin Eenhed med sig er en Indifferents af alle øvrige Differentser, og nedsætter deres Forskjelsmomenter i Ligegyldighedens Nullitet, maa den selv forsvinde som indifferent Moment i enhver anden Differents, og differerer saaledes fra sig selv. Differentsens Ligegyldighed bestaaer netop deri, at alle Differentser ere lige gyldige. Medens Væren altsaa under den absolute Differentieren lægger sin Totalitets Eenhed i enhver Differents, reducerer den med det Samme enhver Differents til Indifferents, sætter alle Forskjelsmomenter som forsvindende, Indifferentsens Eenhed derimod som det Blivende; der indtræder da atter en Forskjel imellem (den ligegyldige) Forskjel og (den blivende) Eenhed. Men da den absolute Indifferents er ligegyldig mod sig selv, og derved opgaaer i uendelig Differents, saa er Forskjellen mellem Eenhed og Forskjel ligesaa indifferent som Eenheden af Forskjel og Eenhed.

Resultatet heraf er, at Væren ikke kan være uden at give sig en Bestemmelse, og at Værensbestemmelserne idelig negere hverandre. Eenheden fortrænger Forskjellen, og Forskjellen absorberer Eenheden: den ene Bestemmelse kan ikke være i Ro for den anden. Selv den Uro, hvori Alværen herved befinder sig, kan ikke engang udtrykkes i nogensomhelst Vorden; thi Vorden

forudsætter en længst forsvunden Forskjel imellem Væren og Ikke-Væren. Væren er idet den ikke er, og er ikke idet den er: **Alværen er prægnant.**

Ifølge denne Prægnants betyder enhver Værensbestemmelse altid tillige det Modsatte af Det, den udsiger. Heri ligger det høieste Criterium for, at Dialectiken har udtømt og forbrugt alle Værens Bestemmelser. Den absolute Væren vil under den successive Negation af alle Forskjelsmomenter gaae sammen i Eenhed med sig selv; men bliver ved selve Negationen af alle Værensmomenter selv uendelig negeret og reduceret til Ikke-Væren. Men Ikke-Væren **er**, og det endog Alværen, da det er denne selv, der har sat sig i Ikke-Værens Moment. I sin Affirmation er altsaa Væren negeret, og i sin Negation tillige affirmeret. Enhver specifisk Bestemmelse, der nu skal udtrykke denne i sin Negation affirmerede Væren, kan da ikke længere fastholdes fra Værens Side alene, thi derved vilde den igjen negeres og overgaae i Ikke-Væren; ligesaalidt kan den sættes som den rene Negation af Væren, thi enhver Ikke-Væren ophæves igjen i Væren. Enhver sand Bestemmelse maa altsaa paa een Gang sættes i Værens og Ikke-Værens Moment, og categorisk udtrykke Negationens og Affirmationens Prægnants. Men i Værens Sphære er denne Prægnants en i sig different Indifferents og en i sig indifferent Differents; her ere altsaa ikke de høiere Bestemmelser selv, men kun de dialectiske Veer, hvorunder den prøvede Væren gjenfødes i nye Categorier.

Andet Capitel.

Væsen.

Indledning.

§ 20.

Det Væsentlige, det Uvæsentlige, Relativitet.

Den prægnante Væren er Væren og Ikke-Væren i begges Eenhed og Forskjel. Idet den sætter sin Ikke-Væren som Moment for en affirmativ, bestemt Væren, og viser sig som det Væsentlige, maa den tillige sætte Væren som et i Ikke-Væren forsvundet Moment, og derved bestemmes som det Uvæsentlige. Saaledes souteneres en værende Forskjel i den prægnante Væren (Criticismens Standpunkt). Men al Væren opgaaer i Vorden. Forsaavidt Ikke-Væren selv er Væren, kan det Uvæsentlige fra dets Umiddelbarhed idelig hæves til det Væsentlige (Sindrighedens Standpunkt); forsaavidt al Væren derimod selv er Ikke-Væren, gaaer det Væsentlige stedse under i det Uvæsentlige (Skepticismens Standpunkt). Det Væsentliges og Uvæsentliges Sandhed ligger i begges uendelige Relativitet, der ophæver Syns-

punkternes Fluctuation, deducerer den ene Centralbevægelse af den anden, og saaledes reducerer den dialectiske Udvikling til væsentligt forskjellige Sphærer.

Den prægnante Væren er en Dobbeltværen i en Værenseenhed. Denne i sig fordoblede Væren er imidlertid, ifølge Enhedens characteristiske Prægnants, nu ikke længere at betragte som en Væren begrændset ved Ikke-Væren, thi en saadan qvalitativ Grændse vilde ophæve begges Væren **i** hinanden. Vi have altsaa ikke her blot en Væren, der med Ikke-Væren som Grændse bliver til „Noget", medens Ikke-Væren, begrændset af Væren, vorder et „Andet", men en Væren, hvori Væren er, **i Enhed** med en Væren, hvori Ikke-Væren er, og hvori Væren altsaa ikke er. Det er netop denne **I-sig-væren** af den reduplicerede Væren selv, der adskiller den prægnante Værens Selvfordobling fra Tilværen.

Enhver Værenscategori udtrykker som saadan kun den rene abstracte Umiddelbarhed, en Umiddelbarhed, der igjen ophæves af den enkelte Negation. I Categorierne: „Noget", „Eet", „det immanente Maal", fremstilles Væren vel med rigere og rigere Bestemmelser, men i enhver af disse forefindes den dog stedse ligeover for en anden Væren, hvori den igjen maa forsvinde. Det Characteristiske i Determinationen kan derfor overalt reduceres til: **en umiddelbar Umiddelbarhed, begrændset ved en umiddelbar Negation.**

Det dialectiske Fremskridt i Væren skeer derved, at det tilsvarende Intet (Ikke-Væren) bliver concretere, eftersom Værens Indhold mere og mere udvikles, men begges gjensidige Relation opløses stedse i en Alternation, der idelig forhindrer Væren fra at komme til sig selv. Er Væren i en Categori fastholdt med positiv Umiddelbarhed (som „Noget", „Eet", „Maal"), saa er

netop den Væren, hvorved den skulde integrere sin Bestemmelse, sat som umiddelbar Ikke-Væren, der er saaledes i Væren selv ingen Ikke-Væren og i Ikke-Væren aldeles ingen Væren. Da der ikke gives nogen categorisk Opbevarelse af Umiddelbarheden i Negationen eller af Negationen i Umiddelbarheden, kan Umiddelbarheden saalidt som Negationen erholde nogen sand I-sig-væren. Den prægnante Væren derimod, der sætter en categorisk Eenhed af Væren og Ikke-Væren, søger sine høiere specifiske Bestemmelser i en **prægnant Umiddelbarhed med en prægnant Negation.**

Udvikles Umiddelbarhedens og Negationens Prægnants, saa indtræder Modsætningen imellem det **Væsentlige** og det **Uvæsentlige.**

Væren er i dens abstracte Umiddelbarhed bestemt som den rene forskjelsløse Væren, o: som Væren uden al Negation. Men denne umiddelbare Umiddelbarhed er dog vunden gjennem en Negation, thi kun ved at negere Forskjellene kommer man til den rene Væren. Fastholdes denne nu i umiddelbar Lighed med sig, faaer den Intet til Grændse, bliver derved negeret og kommer saaledes **udenfor** sig selv. Skal den blive i sig, og affirmere sig selv som constant Væren, da maa den vel aabne sig for Negationen og indrømme Forskjelsmomenterne deres Væren, men istedetfor at lade denne Forskjellenes Væren bestemme sig som dens egen Ikke-Væren, maa den omvendt sætte deres Ikke-Væren som sin Væren, kun saaledes negerer den Negationen, reduplicerer sin Umiddelbarhed og fremtræder som en Væren i Væren, o: som en **væsentlig** Væren.

Men idet Ikke-Væren har maattet afgive sit positive Værensmoment til den væsentlige Væren, beholder den selv kun en negativ Væren tilbage. Vel maa det erkjendes, at det Ikke-værende ogsaa **er**, men seet i sin

egen Negation kan det ikke længere antage den rene Umiddelbarheds Characteer og optræde som det positive Andet ligeover for det Væsentlige. Den Væren, som Ikke-Væren har, er netop en i sig negeret Væren. Det Ikke-værende maa saaledes gaae for hvad det er, nemlig for den Side af Væren, der er forladt af den affirmative Væren selv. Da dets Ikke-Væren er dets Væren, saa er denne Væren selv en Ikke-Væren. Vi faae altsaa Ikke-Væren i dens egen Ikke-Væren, o: en prægnant Negation. Det Ikke-værende med Ikke-Væren til sin Væren er saaledes bestemt som det **Uvæsentlige**.

Forskjellen imellem det Væsentlige og Uvæsentlige er hermed udviklet som en Dignitetsforskjel, men Digniteten selv afhænger af begges Relation. Det Væsentlige er kun med **Hensyn** til det Uvæsentlige væsentligt, ligesom omvendt det Uvæsentlige kun med **Hensyn** til det Væsentlige er uvæsentligt. Ethvert af de modsatte Led fordobler sig under Relationens videre Udvikling.

Det Væsentliges umiddelbare Væren er, som saadan, uvæsentlig, og antager først Væsentlighedens Characteer ved en Privation af den Væren, der ellers vilde tilkomme det Uvæsentlige. Det Væsentlige er altsaa kun i det Uvæsentlige væsentligt, og har saaledes Dignitetsforskjellen i sig selv.

Det Uvæsentlige tilhører, som saadant, ikke sig selv; isoleret fra det Væsentlige er det kun en umiddelbar Ikke-Væren, og følgelig hverken uvæsentligt eller væsentligt. Heri ligger: a) at det Uvæsentliges negerede Væren hviler i et positivt Andet, med Hensyn til hvilket det bestemmes, at det følgelig ikke selv kan gjøre sig til, hvad det er, men maa hente sin Uvæsentlighed udenfra; b) at det Væsentlige, der giver det Uvæsentlige sin Uvæsentlighed, herved alene characteriserer sin

egen Væsentlighed, at denne Væsentlighed, i sig uvæsentlig, som Følge heraf slet ikke er andet end selve Uvæsentligheden i det Uvæsentlige; altsaa: Uvæsentligheden er det Uvæsentliges egen Væsentlighed.

Relationen maa da nærmere bestemmes saaledes, at det Selvsamme, der i det ene Led er væsentligt, er i det andet uvæsentligt, og da hvert af Leddene refererer sig til sig selv som til sin Negation, saa er det selvsamme Led i een Henseende væsentligt, i en anden Henseende uvæsentligt. Dignitetsforskjellen er aldeles afhængig af det forskjellige Hensyn (diversus respectus). Men intet Hensyn kan finde Sted, uden at der maa være Noget, hvortil man seer hen. Dette Noget kan hverken søges i det Væsentlige eller i det Uvæsentlige, da det netop er denne Dignitetsforskjel, der skal bestemmes ved Hensynet selv. Det, hvortil man seer hen, maa derfor repræsentere sig som et umiddelbart Givet, som en abstract, for begge Led gjældende Væsentlighed. Er f. Ex. A en saadan given Væsentlighed, med Hensyn til hvilket a sættes som det Væsentlige, b derimod som det Uvæsentlige, da er A, som Det, hvorpaa Dignitetsforskjellen imellem de underordnede Led beroer, det Eneste, der i denne Relation kan kaldes det sande Væsentlige. Men er A det Væsentlige, da er det, i og for sig betragtet, tillige baade væsentligt og uvæsentligt; dets hypothetiske Dignitet afhænger da af et modsat Led B, der ligeledes i sig kan være baade væsentligt og uvæsentligt. Dignitetsforskjellen imellem A og B maa altsaa bestemmes ved en endnu høiere Væsentlighed o. s. f.

Forsaavidt B altsaa er det Uvæsentlige, er A det Væsentlige, og den deraf deducerede Dignitetsforskjel imellem a og b staaer fast; **forsaavidt** B derimod sættes som det Væsentlige, bliver A det Uvæsentlige,

og de underordnede Dignitetsmomenter altereres; **forsaavidt** endelig baade A og B, ifølge høiere Hensyn, hver paa sin Maade anerkjendes som væsentlige, blive deres underordnede Momenter snart meer snart mindre væsentlige, og Modificationen gaaer i det Uendelige.

Criticismens characteristiske Ensidighed bliver heraf indlysende. Den critiske Methode forudsætter en væsentlig Forskjel imellem det Væsentlige og Uvæsentlige; den er saa langt fra at confundere disse Værensdigniteter, at dens hele Bestræbelse meget mere gaaer ud paa at skjelne og sondre dem indbyrdes. Men idet Criticismen opfatter denne **væsentlige** Forskjel blot som umiddelbart **værende**, og ved Forstandens Demarkationslinier overalt søger at betegne den qvalitative Grændse, maa den idelig forandre Standpunkt, og forvilder sig saaledes i en Labyrinth af modsigende Hypotheser og forskjellige Hensyn. *)

Det næste Fremskridt er, at de forskjellige Hensyn med alle deraf følgende Værensdigniteter opfattes i deres hele gjensidige Relativitet, hvorved da enhver umiddelbar Bestemmelse, hvad enten den i sin rene Umiddelbarhed repræsenterer sig som væsentlig eller uvæsentlig, ophæves. Denne Ophævelse af al overfladisk

---

*) Disse „forskjellige Hensyn" ere, saa at sige, den ydre Reflexions Kastevinde, der, hvis de faae Overhaand, maae bringe enhver philosophisk Idee til at kuldseile. Det forholder sig med den critiske Philosophi, som med den critiske Videnskab overhovedet, den siger altid: Forsaavidt — forsaavidt! Men Forsaavidtphilosophien er en Gammelmandsphilosophi, der trods alle reservationes mentales maa crepere af Skrupulositet.

De forskjellige Inddelinger af Articuli fidei fundamentales et non fundamentales kunne, hvad det kirkelige Lærebegreb angaaer, afgive et Exempel.

Umiddelbarhed characteriserer **Sindrighedens** og **Aandrighedens** Standpunkt, hvor man i Alt søger en dybere Betydning (ὑπόνοια).

Paa den ene Side har man altsaa her det hele Indbegreb af Tilværelsesmomenter, der alle ere uvæsentlige, fordi de alle ere umiddelbare; paa den anden Side derimod den rene Væsentlighed, der, idet den giver alle Bestemmelser deres væsentlige Betydning, derved tillige bestemmer sig selv. Opgaven er da, at eftervise de umiddelbare Momenters Relation til Væsentligheden; thi i denne Relation ere de alle væsentlige. Paa Sindrighedens Standpunkt, hvor selv det Ubetydeligste erholder sin Betydning, ophæves altsaa den **værende** Forskjel imellem det Væsentlige og Uvæsentlige. Methoden gaaer ud paa at negere den abstracte Umiddelbarhed, der som saadan er eet med selve Uvæsentligheden; men denne Negation er en Omtydning, hvorved ethvert Moment aldeles taber sin uvæsentlige Side, og Væsentligheden selv identificeres med Indbegrebet af de relative Væsensmomenter. Sindrigheden er endnu hildet i det critiske Dilemma: enten maa A være væsentligt eller uvæsentligt. Væsenets Væren i de relative Momenters Totalitet er altsaa dog endnu en umiddelbar Væren; man tilveiebringer kun en overfladisk Immanents, uden at bringe det til Bevidsthed, at Væsentligheden nødvendig maa have Uvæsentligheden, som saadan, i sig. Eensidigheden forraader sig derfor ogsaa paa en dobbelt Maade: deels kan man nemlig kun udvikle Væsentligheden ved en successiv Omtydning af de uvæsentlige Momenter, hvorved Udviklingen taber sig i en uendelig Vorden og Approximation, der aldrig naaer til den absolute Væsentlighed selv; deels bliver den ved Omtydningen fremstillede Væsentlighed saaledes neddragen i Momenternes Relativitet, at den i dem

miſter al væſentlig Betydning, og Aandrigheden ender i Aandløshed. *)

Er nemlig det Uvæſentlige ſelv blevet væſentligt og ſat ſom Væſentlighedens umiddelbare Udtryk, da er hermed ogſaa det Væſentlige blevet uvæſentligt. Med Uvæſentlighedens Forſvinden forſvinder den flygtige Negation, ſom den, der alene vedkommer den udvortes Betragtning, og kun den rene abſtracte Umiddelbarhed ſtaaer tilbage; men denne er netop Uvæſentlighedens ſande Characteriſticon.

Skepticismen viſer os, hvorledes det umiddelbart Væſentlige ſtedſe gaaer over i det Uvæſentlige; enhver affirmativ Væren opløſer ſig i de ſkeptiſke „Troper".

α) Den rene Umiddelbarhed, Tingen, ſom ſaadan, **er** kun **for** en Bevidſthed; Tingens Væren affirmerer da ikke ſig ſelv, men Affirmationen tilhører Selvbevidſtheden, der er Tingens Ikke-Væren. Da det altſaa ikke er Tingen ſelv, men kun den ſubjective Paaſtand om Tingen, der har Betydning, ſaa er enhver Ting, ſom ſaadan, **uvæſentlig**: „Menneſket er Tingenes Maal".

Men Bevidſthedens affirmative Væren characteriſerer ſig derved, at den kan negere en hvilkenſomhelſt beſtemt Væren: dens Selvaffirmation ligger juſt i den negative Operation, hvorved den negerer Alt, ogſaa ſig ſelv. Selvbevidſthedens Væſentlighed beſtaaer altſaa deri, at den kan ſætte ſig ſelv ſom **uvæſentlig**.

β) Bliver den Negation, hvorved Bevidſtheden negerer ſin egen og alle Tingenes Væren, igjen negeret, da antager den negative Operation ſaaledes vel et

*) Exempler herpaa have vi i den overfladiſke Teleologie, den ſmagløſe Typologie og den vilkaarlige Allegoriſeren.

positivt Anstrøg; men den væsentlige Umiddelbarhed, hvori den af Negationen restaurerede Væren gaaer sammen med sig selv, er dog kun den ubestemte og Alt bestemmende Menen, den rene Postuleren. Men enhver Postuleren maa postulere Noget. Forsaavidt Noget postuleres, negeres Andet. Da nu Noget alene postuleres, fordi det postuleres, og Andet negeres blot, fordi det negeres, saa kan man omvendt ligesaa godt negere Noget og postulere Andet. Skal Grunden, hvorfor Noget affirmeres, ikke ligge i Affirmationen selv, da maa den søges i et Andet, som allerede er affirmeret; men skal denne Affirmation nu heller ikke være grundløs, da forudsætter den igjen et Andet, og saaledes i det Uendelige. Dogmatismens Axiomer ere alle grundløse og som Følge heraf **uvæsentlige.**

γ) Reducerer man endelig Affirmationen af Noget og Andet til deres vexelsidige Forhold, saaledes at Bevidstheden affirmeres, fordi den affirmerer Tingen, og Tingen igjen affirmeres ved Bevidsthedens Affirmation, da indtræder en „Diallelus", der gjør Bekræftelsen afhængig af Det, der selv afhænger af Bekræftelsen.

Striden mellem disse forskjellige Standpunkter hidrører fra en eensidig Opfattelse af den prægnante Værens uendelige **Relativitet.**

a) Relativiteten i al Tilværen forudsætter en For-sig-væren. At Noget er relativt, betyder, at det ligesaa meget er for sig selv, som for Andet. Denne Side bliver fastholdt i Criticismen.

b) Den sande Relativitet udtrykker de relative Momenters Væren for hinanden indbyrdes. Heri ligger deels en gjensidig Affirmation, deels en gjensidig Negation.

α) Sindrigheden opfatter Relationen fra det affirmative Synspunkt; hvad her negeres er kun Momenternes isolerede For-sig-væren. Den ene umiddelbare Bestemmelse gaaer sammen med den anden, og idet alle Værensmomenter knyttes og støttes til hverandre indbyrdes, consoliderer Alværen sig selv som den positive Væsentlighed. Sindrigheden erkjender Værens prægnante Umiddelbarhed, men bemærker derimod ikke, at det ene umiddelbare Værensmoment just, som saadant, er det andets Negation, og at den sande Væren idelig forsvinder, idet man vil gribe og fastholde den.

β) Skepticismen tager Relativiteten fra dens negative Side; for den er Indbegrebet af alle Værens Momenter kun en Totalitet af gjensidige Negationer. Umiddelbarheden forsvinder, hver Gang den dukker op, og med den forsvinder ogsaa enhver Affirmation. Skepticismen har kun Øie for den prægnante Negation, hvorunder alle Bestemmelser gjensidig fortære og opløse hverandre, men den føler ikke Væsentlighedens uendelige Nærværelse i alle negative Bevægelser, og kan derfor aldrig naae til den sande Værens categoriske Udtryk.

c) Den absolute Relativitet fremstiller os derimod den prægnante Umiddelbarhed i den prægnante Negation. Medens den skeptiske Relativitet kun udtrykker sig i en ydre Relation imellem negative Momenter, saa at dens Negation er successivt uendelig, uden at være absolut, concentrerer den absolute Relativitet derimod alle negative Momenter i en negativ Eenhed, hvori enhver negeret Bestemmelse refererer sig til alle øvrige, som til sig selv, og hæver sig derved til affirmativ Umiddelbarhed. Ifølge Relativiteten er den ene umiddelbare Værensbestem-

melse den andens Negation; heri ligger: α) at den umiddelbare Væren **er** Negation, og altsaa det Negative af sig selv; β) at dens Negativitet **er** selve det Andet, hvori den negeres; γ) at dette Andet ogsaa **er** det Negative af sig.

Alle negative Momenter **ere** altsaa, nemlig som negerede, og det ene er, hvad det andet er, thi det er en Fælledsbestemmelse for dem alle, at ethvert for sig af dem er det Negative af sig selv. Enhver negativ Bestemmelse er altsaa i sin Negativitet sig selv og kun sig selv alene; denne dens Relation til sig selv udgjør Umiddelbarhedens første Hovedside. Dernæst er det negative Moment i sin Negativitet netop det Negative af sig selv, det er selv alle andre negative Momenter. Det sætter sig derfor ikke istedetfor Andet og excluderer Andetheden, saaledes som Eetet i For-sig-væren; Andetheden **er** i det negative Moment som negeret; men den negerede Andethed er Andetheden i sin egen Andethed, altsaa Andetheden i sin Sandhed: det negerede Moment er selv sit Andet, efterdi det er et Andet af sig selv. Denne Relativitet udtrykker Umiddelbarhedens anden Hovedside.

Men denne prægnante Umiddelbarhed, der er **Negativitetens egen Umiddelbarhed,** er følgelig tillige **Umiddelbarhedens egen Negativitet.**

Den negative Umiddelbarhed er den Værenseenhed, hvori alle negerede Momenter synke sammen som i deres Almeennegation. Almeennegationen er altsaa en Negation af alle negative Momenter og, som saadan, deres affirmative Eenhed. Som den Eenhed, der affirmerer de negative Momenter, affirmerer den vel sit eget Andet; men da dens Relation til sit Andet er dens absolute Relation til sig selv, saa affirmerer den sig selv, idet den affirmerer sin egen Negativitet. Enhver umid-

delbar Værensbestemmelse, der i den kan svinde, er altsaa allerede svunden, og enhver, der kan komme, er allerede kommen; som Negation af al Kommen og Svinden er Eenheden Alværens positive Centrum, dens absolute I-sig-bliven. Denne centrale, i Negationen luttrede Væren er Alværens **Væsen.**

Som Negativitetens Umiddelbarhed er Væsenet Negativitetens Affirmation i Negativiteten selv, enhver anden Væren, der viser sig med reen Umiddelbarhed, maa da ligesaa umiddelbart vise sin Umiddelbarhed negeret; enhver umiddelbar Væren vil da fremdeles blive at betragte som Umiddelbarhedens egen Negativitet, som en Væren, der umiddelbart udtrykker sin Ikke-Væren, o: som **Skin.** *)

Det vil heraf være indlysende, at den prægnante Umiddelbarhed og Selvaffirmation, som Væsenet vindicerer gjennem den prægnante Negation, kun kan sættes og udvikles, idet alle Tilværelsens Momenter, som Skin og Værensreflexer, ophæves i Væsenets Dialectik.

a) Væsenets Selvbestemmelse fuldbyrder sig altsaa i en Cirkelbevægelse, hvorunder det optager alle Værens Momenter: **Væsenhedens Dialectik maa have sin særegne Sphære.**

b) Det Samme gjælder om Skinnet, Væsenets væsentlige Negation. Uagtet Skinnets Væren maa deduceres af Væsenet, har det dog en Væren; just fordi Væsenets Væren er den originale, og Skinnets den deducerede, kan Skinnets egen Dialectik kun udvikle sig ved at sætte Væsenheden som negeret Moment; Skinnet ophæver saaledes overalt Væsenet, og be-

---

*) Man tænke sig her t. Ex. Tænkerens absolute Relation til sig selv igjennem sine Tanker.

væger sig i sig selv som Phænomen. **Derved erholder Phænomenet sin logiske Sphære.**

c) Men idet Væsen og Phænomen, hvert i sin Sphære, afrunde sig til dialectiske Totaliteter, viser det sig, at disse kun ere relative. Deres sande Dignitetsforskjel maa søges i deres absolute Relativitet. Ifølge den absolute Relativitet refereres Totaliteten til sig selv som til sit Andet, og til sit Andet som til sig selv. **Totaliteternes gjennemgribende Eenhed, der vil overvinde den væsentlige Dualisme, udfolder sig i Virkelighedens Sphære.**

A. Væsenhedens Sphære.

a) Det rene Væsen.

§ 21.

Væsen, Skin, Reflexion.

Det rene Væsen, d: den absolute Værenseenhed, der ophæver al Forskjel, idet den negerer alle umiddelbare og relative Værensmomenter, er, i Kraft af denne Almeennegation, nærmest at bestemme som det absolute Intet. Men Værens umiddelbare Bestemmelser tilintetgjøres kun i det absolute Intet derved, at de tilintetgjøre hverandre indbyrdes, idet de altsaa sættes i deres Intet, sættes de i deres Sandhed. Den endelige Væren bliver herved erkjendt for, hvad den egentlig er, nemlig Negativitetens egen flygtige Umiddelbarhed, det rene Skin. Identiteten, den væsentlige Eenhed af Væsen og Skin, er Forskjellens Eenhed, og Modsætningen, begges væsentlige For-

skjel, er Eenhedens Forskjel: Reflexionen udtrykker Væsenets Selvbevægelse og Gjenspeilen i alle Skinnets Momenter.

Uagtet Væren nu i foregaaende Capitel har adskilt sine categoriske Bestemmelser, og derved efterhaanden er bleven opløst i en Mangfoldighed af limiterede og modificerede Momenter, saa er det dog med alt dette den **ene og samme** Væren, der, ved at negere sin umiddelbare Liighed med sig selv, har sat sine Forskjelsmomenter, og, ved en successiv Negation af enhver specifisk Bestemmelse, ophævet alle sine umiddelbare Categorier, for at gaae sammen med sig selv i absolut Eenhed.

I den **rene Væren** supprimeres alle specifiske Værensbestemmelser, og deres Plads indtages af det rene Intet; i den **absolute Indifferents** udvikles de forskjellige Bestemmelser paa een Gang til Ligegyldighed og til lige Gyldighed. Forsaavidt nu deres Ligegyldighed er deres Ugyldighed, fremstiller Indifferentsen sig som Værens blinde Eenhed; men, forsaavidt Momenterne derimod i deres Ligegyldighed hvert for sig have samme Gyldighed, gives Indifferentsen til Priis for uendelig Differents, og Væren opnaaer aldrig nogen sand Bestemmelse. I det **rene Væsen** derimod ere alle Værensmomenter ikke blot udviklede og satte, men tillige negerede og ophævede; deres umiddelbare Gyldighed bliver herved bestemt som deres sande Ugyldighed, og Væsenet sætter sig selv som det absolut Gyldige, o: som den sande Værenseenhed.

Da Væsenet, som den absolute Væren selv, ikke kan forandre sig, saa følger heraf, at det heller ikke umiddelbart kan være „Noget"; thi ethvert „Noget" staaer lige imod et „Andet", og er som saadant „Forandringen" underkastet. Ligesaalidt kan Væsenet fastholdes som en

umiddelbar For-sig-væren, hvis qvalitative Enhed skulde excludere alle relative Værenselementer, thi derved maatte disse, som for-sig-værende, igjen excludere hiint. Ifølge en saadan vexelsidig Exclusion vilde da Væsenet kun fremstille sig som „Et" iblandt „Flere", og saaledes blive inddraget med i Kredsen af de endelige Relationer.

Væsenets eneste Bestemmelse bliver da den, at negere enhver Bestemmelse, hvorved det da atter synes at repræsentere sig som den rene Væren. Men den væsentlige Forskjel imellem Væren og Væsen er ikke destomindre, naar den nærmere betragtes, iøinefaldende. Medens nemlig den rene Væren i sin logiske Uskyldighed endnu ikke veed af nogen Negation, og derfor, om vi saa maae sige, overraskes af det begrændsende Intet, for i sin hele Ubestemthed at bestemmes af dette, har Væsenet derimod optaget Negationen og med den Principet for alle Bestemmelser i sig. Væsenet negeres ikke af Noget, da det meget mere selv negerer Alt; det **lader** sig ikke bestemme, men er selv det, hvorfra al Bestemmelse udgaaer. Væsenets Bestemthed er altsaa at sætte som dets absolute Selvbestemmen.

Men uagtet Væsenet, som den i sig concentrerede Væren, nu betragtes som det logiske Væld, hvoraf alle Værens Momenter emanere, og følgelig selv maa afgive Bestemmelser i det Uendelige, saa er denne dets Bestemmelighed dog ingenlunde at forverle med Indifferentsens Beredvillighed til at antage enhver Bestemmelse. Indifferentsen hjemfalder til Differentsen, og tager, saa at sige, tiltakke med Værensmomenterne, som det kan falde sig, just fordi den maa **lade** sig bestemme. Den har vel Negationen under alle særegne Skikkelser i sig, men den magter ikke selv denne Negation; dens Negation altererer derfor stedse dens Væ-

ren, og forhindrer den saaledes fra al Selvbestemmelse. Væsenet derimod har Negationen selv i sin Magt, og magter derfor ogsaa alle relative Værensbestemmelser. Enhver umiddelbar Væren, der forsøger paa at undslippe den centrale Enhed og affirmere sin egen Umiddelbarhed, bliver da strax indhentet og overmandet af Væsenets uimodstaaelige Negation, der nøder den til at bekjende sin Bevægelses Hvorfra? og Hvorhen? Den værende Umiddelbarhed vorder af sit Intet; den kommer altsaa fra det Negative af sig selv, o: fra Væsenet; under sin Vorden gaaer den derfor ogsaa tilbage i sit Intet, o: i Væsenets Negation.

Da Væsenet negerer enhver umiddelbar Væren, maa det følgelig ogsaa negere sin egen Værens Umiddelbarhed. Ved sin tvægggede Negation tilvinder det sig vel en prægnant Umiddelbarhed, men dens tvende Sider udgjøre stedse een eneste, reent umiddelbar Enhed. Ifølge denne Enheds rene Umiddelbarhed er Væsenet under sin Selvbestemmelse idelig i Begreb med at blive til „Noget" og at repræsentere sig som et Værende. Er nu ethvert umiddelbart Noget hjemfaldet til Væsenets Negation, da maa denne Negation ogsaa idelig ophæve Væsenets egen Væren. Den absolute Væren bliver saaledes sat som det i sig absolute Intet, og den positive Side bestemmer sig selv som den negative. Er Væsenet i sig Negativitetens egen Umiddelbarhed, da er det eo ipso ogsaa Umiddelbarhedens egen Negativitet: **det rene Væsen er, som saadant, det rene Skin.**

Det relative, endelige Intet, der kun negerer et vist Noget, er i sig ligesaameget en Væren som et Intet; det fremstiller sig derfor ogsaa som et tilværende Intet, og antager Andethedens positive Præg; men det i sig absolute Intet, der ikke fordrager nogensomhelst umiddelbar Væren, kan derimod aldrig selv indtræde i Tilværelsen.

Resultatet synes da at være dette, at Væsenet, ifølge sin Selvbestemmelse, maa frakjende sig selv enhver Værensbestemmelse, at det altsaa overhovedet slet ikke er, og at kun den endelige Væren, seet i sin egen Uendelighed d. e. i Rigdommen af alle sine Momenter, er den sande Væren. *)

Men er Væsenet uden Tilværelse, da maa Tilværelsen ogsaa være væsenløs, og, som saadan, fremstille sig i sin hele Uvæsentlighed. Tilværens dialektiske Udvikling godtgjør vel, at Noget selv maa være sit Andet, og at det derved bliver til noget Andet, end det forhen var; men denne Ophævelse af Nogets Umiddelbarhed er paa Værens Standpunkt kun en Afveksling med en følgende Umiddelbarhed. Forandringens Negation er altsaa blot en Fremskriden fra den ene Umiddelbarhed til den anden. Hvad her negeres, er kun det givne, bestemte Umiddelbarhedsmoment; Negationen er derfor partiel og successiv. Det Noget, der forgaaer, tilintetgjøres kun som **dette** eller **hiint** bestemte Noget. Men ethvert Noget, der følger, maa stedse bestemmes som **dette** eller **hiint**: det „**bestemte** Noget" bliver saaledes under hele Forandringen egentlig uforandret. Hermed er da Forandringens Væren ophævet og sat som et Skin. Hvorvidt Forandringen skal gjælde, beroer alene paa, hvorvidt Noget umiddelbart kan adskille sig fra Andet. Saalænge der er en værende Forskjel imellem Noget og Andet, saalænge er der ogsaa en Vorden og Overgang fra hiint til dette. Men ifølge den prægnante Negation er Nogets umiddelbare Væren egentlig dets Ikke-Væren, dets Væren som Ikke-Noget. Noget er i sig et Skin; deraf kom-

*) I dette Resultat acquiescerer den atheistiske Logik; thi Atheismen er, logisk taget, Væsensfornegtelse.

mer det, at dets Overgang i Andet ingen Overgang er. Nogets Andet er da, som Følge heraf, heller ikke noget egentligt Andet, men kun det Gjenskin af Andet, hvorved Noget viser ud over sig selv. Idet Andet nu kaster sit Skin paa Noget uden selv at opgaae deri, forbeholder det sin rene umiddelbare Væren for sig selv. Andet er altsaa nu det egentlige Noget, det Reale, der synes at have reddet sig ud af Skinnets Intethed. Men fastholdes nu Andet som Noget, da er det, ifølge det Foregaaende, atter et Skin i sig og et Gjenskin af Andet. Saaledes bliver Tilværelsen med al dens Mangfoldighed gjennemsigtig, og dens Umiddelbarheder klare sig i utallige Gjenskin. Hvert Skin i dette Endelighedens Rige er en flygtig Umiddelbarhed, der i sin Negation viser ud over sig selv til et Værende; men i det Værendes Sted indtræder idelig et nyt Skin, og den affirmative Væren bortflygter i det Uendelige. I Skinnet selv er der ikke Noget, og ethvert Noget udenfor Skinnet forvandler sig til Skin; saaledes staaer Tilværelsen som den absolute Tomhed: „Alles Seyn ist Schein". *)

Den Intethed, hvori Alværen nu synes at forflygtiges, maa imidlertid selv forsvinde som Skin, naar Væ-

*) Hermed er Akosmismens Standpunkt angivet. Akosmisten og Atheisten kunne forene sig i Erkjendelsen af Verdens Forgjængelighed. Men de opfatte denne paa modsat Maade. Atheisten betragter Alt under Værens og Forandringens Synspunkt, og kan derfor vel indrømme Tingenes Forkrænkelighed i det Enkelte; men da de partielle Umiddelbarheder under Forandringen idelig restaureres, urgerer han, hvad det Hele angaaer, Verdens evige Aprioritet og Uforkrankelighed. Akosmisten gjennemskuer derimod den hele Tilværelses Intethed, idet han fra Væsenets Standpunkt fatter Alværens Indhold som Skin af Skin og Verden som Illusionernes Rige.

sensnegationen gjennemføres. Det Forfærdende i Nihilismens Tankebevægelse ligger deri, at den forudsætter en Dignitetsforskjel imellem den umiddelbare Væren paa den ene og det væsenløse, illusoriske Skin paa den anden Side. Den søger uophørlig en Væren, der i sin Sandhed og Reenhed skulde være frigjort fra ethvert Skin, og idet den da overalt finder, at en saadan Væren kun kan bestemmes som Skinnets rene Andet, og at ethvert saadant Andet, som Skinnets Negation, er, naar man vil fastholde det, et Gjenskin af Skinnet og i sig selv et Skin, fører den Bevidstheden til det trøstesløse Resultat, at Alt **kun** er Skin.

Man vrager Skinnet, fordi man stoler paa Værens rene Umiddelbarhed. Indlyser det derimod, at det netop er den umiddelbare Væren, som, naar den nærmere prøves, selv er Skin, da har Væren sin Sandhed i Skinnet; Skinnet staaer da, som saadant, over den blotte Væren, Dignitetsforholdet vender sig om, og man maa tilstaae, at enhver Umiddelbarhed, der skal ligge udenfor Skinnet, **kun** er en Væren.

Skal nu den sande Væren søges i Skinnet, da er hermed givet, at enhver anden Væren, der ikke er ophævet i Skinnet, just derfor maa betragtes som en egentlig Skinværen. Den væsentlige Adskillelse imellem den sande og usande Væren vil derfor nu blive at sætte som en **Adskillelse imellem det sande og falske Skin.**

Det rene Skin er for det Første en værende Umiddelbarhed, der kun repræsenterer sig selv; men som flygtig Umiddelbarhed, o: som Umiddelbarhedens egen Negativitet, maa det dernæst ligesaa umiddelbart slaae over i sin Negation. Dette pludselige Omslag, der overalt gjentager sig i Skinnets uendelige Række, medfører for den naive, godtroende Bevidsthed altid en

Overraskelse. Den, der ikke aner, at Umiddelbarheden selv er Negativitet, vil, naar han seer Skinnets rene Umiddelbarhed, deri fængsle og fastholde den positive Væren; men idet nu Skinumiddelbarheden strax forraader sin Negations Hemmelighed, seer han sig skuffet, og vil da reent overspringe Skinnet for at gribe Realiteten. Det er denne uendelige Selvadskillelse, under hvilken Skinnet idelig paa Ny gjentager sig, der frembringer Illusionen: **„Skinnet bedrager".**

Det enkelte Skin henviser i sin Selvnegation til et andet Skin; Umiddelbarhedens og Positivitetens Bortflygten viser sig som en uafbrudt Overgang fra Skin til Skin; saaledes ligger Skinnets Affirmation i dets Negation. Men idet Skinnet ved sin Negation afspeiler og bekræfter sig selv, bliver det fuldstændig ophævet; thi det strider imod Skinnets Bestemmelse kun at affirmere og gjenspeile sig selv alene. Det absolute Skin, der gjennemskinner alle Verelskin, er da tillige Skinnets sande Andet, det Reale i Skinnet, hvis Umiddelbarhed ikke er flygtig, men positiv og blivende; saaledes er **Væsenet, Skinnets absolute Negation i Skinnet selv, gjennemklaret som det rene Lys** (τὸ φῶς).

Lyset er Skinnets Eenhed; denne Eenhed er vunden giennem Skinnets uendelige Selvadskillelse, den er altsaa Forskjellens Eenhed og som saadan **Identitet.** Som Skinnets Affirmation i dets Negation er Identiteten Skineenhed og selv Skin; men som Skinnets Negation i dets Affirmation, som dets Ophævelse i Andet, er den Væsenseenhed, ja Væsenet selv, og Forskjellen Skin. Da Identiteten saaledes baade er Skin og Væsen, saa er den paa een Gang Forskjellens Negation og tillige selv Forskjel. Begge disse Momen-

ter maae da poneres og negeres i det uendelige Vexelskin imellem Væsen og Skin o: i **Reflexionen.**

Reflexionens alsidige Udvikling characteriserer dens trende Hovedskikkelser: 1) Som **Bevægelsens Reflexion** udtrykker den Identitetens og Forskjellens uendelige Overgang i hinanden; 2) som **Bestemmelsens Reflexion** fixerer den Identitetens og Forskjellens Modsætning, og endelig 3) som den **absolute Reflexion** viser den Bevægelsens og Bestemmelsens sande Vexelskin.

1. Bevægelsens Reflexion er a) **sættende,** b) **forudsættende** og c) **modsættende.**

a) Umiddelbarheden, den rene abstracte Identitet, negerer sig selv, og forsvinder som Skin, idet den repræsenterer sig som sin egen Forskjel; det Umiddelbare gaaer saaledes over i det Negative. Denne Overgang er imidlertid ingen Vorden; hvad Umiddelbarheden herved **bliver,** nemlig det Negative af sig selv, det **var** den allerede inden Overgangen skete. Her begyndes da ikke med det Umiddelbare, men Reflexionsumiddelbarheden **resulterer** som Identitetsmedium imellem tvende negative Extremer. Overgangen skeer altsaa fra det Negative til det Negative, hvorved Negativiteten refererer sig til sig selv, saa at Umiddelbarheden kun er den Eenhed, hvori Relationen fastholdes. Forskjellen, det Negative, der fremgaaer af den umiddelbare Identitet, er netop Det, hvoraf Identiteten eller den værende Umiddelbarhed selv er fremgaaet. Det er Umiddelbarhedens Negation, der ophæver Identiteten; men da Umiddelbarheden, som Skin, selv er denne Negation, saa ophæver Identiteten igjen Forskjellen. Det Umiddelbares Tilbagevenden til sig selv gjennem Negationen er

selve Negationens Tilbagevenden til sig gjennem Umiddelbarheden. Umiddelbarheden **sættes**, idet den resulterer af den ophævede Negation. Men den sættes ikke af det abstract Negative, thi ogsaa dette er resulterende, og bliver selv **sat** som det Umiddelbares Ophævelse.

Hvad der i denne Overgang **sættes** og **ophæves**, er altsaa et flygtigt Moment, et Skin, der forsvinder, idet det kommer, og kommer igjen i samme Nu, som det forsvinder; Væsenet derimod er den uendelige **Sætten** og **Ophæven**, og som saadant Bevægelsen og Reflexionen selv.

Som den rene Sætten er Væsenet en Bevægelse fra Skin til Skin, og følgelig en Bevægelse, der ikke bevæger sig o: en Skinbevægelse, der selv sættes af det Ubevægede. Idet Væsensidentiteten gjennem Ophævelsen af Skinnets ponerede Væren vil affirmere sig selv, opgaaer den i en væsentlig Forskjel; den bliver nemlig paa een Gang baade det Ubevægede, der sætter, men ikke sættes, og det Negative heraf, nemlig den sættende Bevægelse, der selv sættes.

Som det Ikke-satte, men Sættende, er Væsenet Bevægelsens **Princip**, Bevægelsen derimod med Alt, hvad den afsætter, Skin og **Resultat**. Men som Bevægelsens Princip, maa Principet udtrykke sin Væsenhed i Bevægelsen selv; det fremgaaer saaledes af sin egen satte og ophævede Bevægelse, og er ifølge heraf selv Resultat. Principet og Resultatet ere nu identiske; men da Principet kun er Princip ved at **sætte**, og Resultatet kun Resultat ved at **ophæve** Bevægelsen, saa er **Bevægelsen** selv væsentlig, og udtrykker den sande Forskjel imellem Princip og Resultat.

Med Principet **begynder** den sættende Bevægelse, med Resultatet **ender** den. Da Principet selv er Resultat, maa Bevægelsen ende i samme Nu, som den begynder, men da Resultatet selv er Princip, maa den ogsaa begynde i samme Nu, som den ender. Væsenets rene Sætten er saaledes en uendelig Omsætten. Forud for ethvert Resultat gaaer der en Sætten, der negeres i Resultatet selv; men da Resultatet herved omsættes til Princip, saa fremgaaer den ophævede Sætten igjen af dens egen Negation og fortsætter sig selv.

Som den Sætten, der allerede maa være sat, for at kunne sættes, og desaarsag sætter sin egen Ophævelse, for at sætte sig selv, er Reflexionen **forudsættende.**

b) Den forudsættende Reflexion bestemmer Principets og Resultatets væsentlige Identitet og Forskjel. For at Principet kan sætte sit Resultat, maa det allerede selv være. Men i denne abstracte Forsig-væren er det kun et Skin; dets sande Væsen ligger i den Sætten, hvorved det sætter Resultatet. Før det har sat sig selv, er det altsaa ikke væsentlig Princip, og før Principet er blevet væsentligt, kan det intet Resultat afsætte; men omvendt, kan det heller ikke sætte sig selv, uden derved, at det afsætter sit Resultat. I Principets og Resultatets Væsen ligger saaledes en dobbelt Forudsætning. α) For at sætte sig selv, sætter Principet sin egen Negation og Ophævelse, nemlig sit Resultat, men det ophæver selv denne Negation; thi det sætter kun sig selv ved at sætte sit Resultat, som det, der endnu ikke er sat, men skal sættes. Ifølge denne **primitive** Forudsætning **sætter** Principet sig selv **forud** ved at forudsætte

sit Resultat. β) Resultatet er forudsat som et Principets Væsen forsvindende Skin, og derved forudsat, som det, der skal sættes; med denne Sætten indtræder Principets væsentlige Negation, og Resultatet sætter sig selv. Men Principets Negation er et væsentligt Moment i dets Selvposition; Resultatet sætter altsaa sig selv som det, der ikke sætter men sættes; det forudsætter sit forudsættende Princip; dets sande Væsen er dets Selvophævelse, og dets Forudsætten **consecutiv.** *) γ) Denne i sig fordoblede Forudsætten er imidlertid ingenlunde at betragte som en Composition af tvende heterogene Fragmenter. Den primitive og consecutive Forudsætten ere identiske. Men deres Identitet er heller ingen Tautologi; ethvert af Reflexionens tvende Led er selv den hele Reflexion. De ere begge lige selvstændige, og i denne deres gjensidige Selvstændighed hinandens fuldstændige Negation og Forskjel. Den udviklede Forudsætten er altsaa een eeneste i sig redupliceret Sætten, der uafbrudt vender sig **imod** sig selv, og derved characteriserer sig som en **Modsætten.**

c) Idet den modsættende Reflexion fordobler sin egen Selvstændighed, afsætter den tvende Centra, og gaaer saaledes gjennem en dobbelt Bevægelse tilbage i sig selv. Principet tager sig gjennem Resultatet selv tilbage, og skriver, saa at sige, sit Resultat som en Peripheri om sit eget Centrum. Det er saaledes paa een Gang sættende, sat, for-

*) Efterdi Gud forud har sat sin Verden (primitiv Forudsætten), saa forudsætter Verden nu ogsaa sin Gud (consecutiv Forudsætten).

udsættende og forudsat, og dets i sig fuldendte Bevægelse udgjør dets Ubevægelighed. Omvendt reflecterer Resultatet sig selv i sit Princip, dets Selvophævelse er dets Selvposition. Men Resultatets Selvposition er Principets væsentlige Negation: Resultatet reflecterer altsaa sin Ubevægelighed i sig, og hviler i det ophævede Princip som i sig selv alene. Hermed er den absolute Identitet sat som den absolute Forskjel. Princip er nu ikke længere Princip, thi dets Overgang i Resultatet er tilendebragt; ligesaa lidt kan Resultatets Reflexion have nogen specifisk Betydning, da Resultatet nu meget mere selv er Princip. Ethvert af de modsatte Led er altsaa i sig afsluttet, Bevægelsen forsvunden, og kun den rene **Modsætning** staaer tilbage *).

---

*) Den væsentlige Forskjel imellem Pantheismen og Atheismen, Dualismen og Deismen paa den ene Side og Theismen paa den anden, viser sig som en Forskjel imellem den eensidige og alsidige Opfattelse af Reflexionsbevægelsen. Den rene Reflexion beskriver en Cirkel. Pantheismen adskilles nu fra Atheismen (Pankosmismen) derved, at hiin gjør Gud, denne derimod Verden til Cirkelens Centrum. Men den eensidige Reflexion uden væsentlig Modsætning er en abstract Uvæsentlighed, og den enkelte Cirkel et stort Nul. Dualismen (Deismen) holder sig derimod til Modsætningen. For Dualisten repræsenterer Tilværelsen sig under Billedet af tvende hinanden tangerende Cirkler. Men da man her forglemmer, at den forudsatte Urmodsætning forud er sat, altsaa ikke uoprunden, men udsprungen af en dybere Identitet, saa kan Dualismens dobbelte Centrum ogsaa siges at repræsentere den rene Ubegribelighed. Kun Theismen opfatter den sande Reflexionsbevægelse i dens hele Selvfordob-

2. I den forudsatte Modsætning er ethvert Led selvstændigt, i sig **bestemt**, og maa tages, som det er givet. Hermed forsvinder Bevægelsen som Skin i **Bestemmelsens** Reflexion.

Bestemmelsesreflexionen er a) **distingverende**, b) **antinomisk** og c) **fixerende.**

a) For den distingverende Reflexion repræsenterer Modsætningen sig i sin rene Umiddelbarhed, og fastholdes derfor som en Samværen af tvende hinanden tangerende Identiteter: A = A, B = B. Idet nu Reflexionsbestemmelsen sættes som den i sig acquiescerende Identitet, forsvinder Bevægelsen som Skin; den sættes herved som Noget, der er Identiteten selv aldeles uvedkommende, som en Sammenstillen og Sammenlignen, der blot foregaaer i Betragterens subjective Bevidsthed, altsaa som en **ydre** Reflexion. Betragterens Die hviler snart paa A og snart paa B, og den subjective Reflexion indprænter sig nu deres Forskjel: A er ikke B; B er et Ikke-A; A er ikke Ikke-A. I A's rene Identitet med sig selv ligger da aldeles ingen Bestemmelse af nogensomhelst Ikke-A. Ja selve Sætningen: A er A, udtrykker kun en Reflexionsidentitet, der falder udenfor A selv. A er nemlig her sat tvende Gange; men i sin rene identiske For-sig-væren kan A ikke adskille sig fra sig selv. Adskillelsen skyldes altsaa den ydre Reflexion, der under sin Anstrængelse for at fastholde Identiteten i dens fuldkomne Bestemthed, og **distingvere** imellem A og Ikke-A (B), har

---

ling. Idet Guds og Verdens Centrum erkjendes som udsprunget af det guddommelige Væsens egen absolute Centralitet, ophæver den theistiske Reflexion Dualismens Cirkler: ⊙⊙ i Uendelighedens Symbol ∞.

maattet sætte A imod A, og ved Copula „er" igjen gjøre denne Modsætning ugjort. Den rene fra al Modsigelse frigjorte Bestemthed kan alene udtrykkes som en Interjectionsidentitet: A!, og den Substitution, hvorved den subjective Reflexion indsætter A istedetfor A (A er? — A!), er da herved reduceret til en fuldkommen Tautologi *).

Men selv denne Tautologi, der bestræber sig for at undflye Modsigelsen, har sit egentlige Livsprincip i Modsigelsen selv. Den subjective Reflexion gjennemgaaer nemlig under sin Bevægelse følgende Sætninger: A er (maaskee) Ikke-A; A er ikke Ikke-A og endelig A er A. At den sætter A istedetfor A har alene Betydning derved, at den ellers maatte sætte Ikke-A istedetfor A. Men saaledes sætter den jo netop A istedetfor (det befrygtede) Ikke-A. Kun ved Modsigelsen selv kan den subjective Reflexion distingvere sig fri for Modsigelse. Modsigelsen er altsaa ikke længere nogen Tankefeil, men en Tankenødvendighed,

*) Den tautologiske Reflexion, hvis Criterium er, at den betragter Modsigelsen som en subjectiv Tankefeil, der kan hæves ved en Distingveren imellem de værende Identiteter, har fundet sin vidtløftigste Udvikling i Wolfianismen. Wolf definerer Contradictionen som en "simultaneitas in affirmando et negando", uden Anelse om, at han herved definerer den sande Reflexions eget Princip. Idet han beskriver Identiteten: "Eadem dicuntur, quæ sibi invicem substitui possint". (Ontolog. p. 148) tilføier han: "Facta nimirum substitutione perinde esse debet, ac si nulla facta fuisset", uden at observere, at enhver saadan Substitution just derved bliver aldeles betydningsløs.

og Reflexionen er hermed erkjendt som **antinomisk.**

b) Ved den antinomiske Reflexion bringes det til Bevidsthed, at Dualiteten, Modsætningen og Modsigelsen høre med til Reflexionens eget Væsen; men desuagtet bliver dog den Reflexionsbevægelse, hvoraf Bestemmelserne resultere, sat som et Skinvæsen, hvis Sætninger maae ophæves, saasnart de ere satte; det sande Væsen holder sig derimod i sin rene ubestemmelige Eenhed, og ethvert Forsøg paa at bestemme det tilintetgjøres i Reflexionens „Antithetik".

Thesis: Det sande Væsen er, naar det nærmere bestemmes, den absolute Identitet.

Den rene Identitet er **forskjellig** fra Forskjellen og Modsætningen **modsat.** Herved har den ophævet sin abstracte For-sig-væren og selv sat sig som Forskjellens **Forskjel** og Modsætningens **Modsætning;** den absolute Identitet er altsaa i sig selv Modsætning.

Antithesis: Det sande Væsen maa bestemmes som den absolute Modsætning.

I enhver Modsætning maa det ene Led nødvendigviis forudsætte det andet; thi for at være modsatte, maae de begge være **satte** mod hinanden: Modsætningen er de modsatte Leds Inclusion. Men da ethvert af Leddene i Modsætningen er det andet modsat, maae de gjensidig excludere hinanden; Modsætningen er altsaa Leddenes gjensidige Exclusion. Inclusionen og Exclusionen ere selv hinanden modsatte. Saaledes er da Modsætningen fra alle Sider i Modsætning med sig selv, og derved, som absolut Modsætning sig selv

modsat. Men det Modsatte af Modsætningen er Identitet *)

Det i sig blivende og i sin rene Bestemthed ubestemmelige Væsen er imidlertid ikke at forveksle med Værens absolute Indifferents. Den indifferente Væren er idelig i Begreb med at antage en hvilkensomhelst Bestemmelse, og befinder sig saaledes i en uafbrudt Bevægelse og Uro. Det i sig værende Væsen holder derimod alle Reflexionsbestemmelser ude, sætter dem af sig selv som Skin og Afglands, og acqviescerer saaledes i sin rene **Transcendents**, opløftet over alle Modsætninger.

c) Naar denne Adskillelse af Identitet og Modsætning, Bestemmelse og Bevægelse, paa ethvert Punkt gjennemføres, og derved drives til den høieste Spidse, viser Reflexionen sig som **fixerende.**

Den fixerende Reflexion fastholder paa det Strængeste Væsenets rene Væren i dens Forskjel fra al Negation. Selv Reflexionsbestemmelserne maae i Consequents heraf fixeres som ubevægelige. Den i sig fixerede Reflexionsbestemmelse **) er nu at sætte som en for-sig-værende Væsenhed, hvorved Væsenets Uridentitet knuses, og adskilles i en Utallighed af Identitetsfragmenter. Ethvert af disse Fragmenter er selv et I-sig-værende, en reen Identitet, en Tautologi, altsaa en Modsigelse. Tautologiens Allestedsnærværelse er ogsaa Modsigelsens Allestedsnærværelse; enhver specifisk Bestemmelse,

---

*) Den antinomiske Reflexion er characteristisk for Kantianismen.

**) Den fixerende Reflexion er med en sjelden Energi gjennemført i den Herbartske Philosophi.

den subjective Reflexion tillægger det Bestemte, maa den derfor idelig tage tilbage. Væsenets ubevægelige Momenter vise sig for Reflexionen i en uafbrudt Bevægelse, uagtet denne idelig forsikkrer, at de ikke bevæge sig; de gaae under deres gjensidige Bestemmelse idelig over i hverandre, og Reflexionen maa selv anvende den enes Negation for at bestemme den anden, uagtet det dog paastaaes, at det ene Identitetsfragment („Reale") ikke vedkommer det andet. Reflexionen hilder sig her i et uendeligt Selvbedrag; idet den saa eensidigt fixerer sine Bestemmelser, fixerer den sig selv.

3) Denne Illusion ophæves i den **absolute eller alsidige** Reflexion, der, som a) **optisk-intuitiv** b) **dialektisk** og c) **dialektisk-speculativ**, lader Bestemmelsen og Bevægelsen gjenspeile hinanden.

a) Det transcendente Væsen, der svæver over Reflexionens Modsætning, bliver derved Modsætningen selv modsat, og saaledes i sig bestemt som Modsætningens absolute Identitet. Væsenet afspeiler nu sin Ubevægelighed i sin Bevægelse, det skuer sig selv i alle sine Reflexionsbestemmelser, og dets dunkle Transcendents forvandler sig ved den optisk-intuitive Reflexion til den klare **Immanents** *). Men den i Immanentsen anskuede Bestemthed er, som den er, og det indlyser endnu ikke, hvorfor den maa bevæge sig; Bevægelsen skues som absolut, og det erkjendes endnu ikke, hvorfor den maa afsætte det Bestemte. Identiteten af Bevægelsen og Bestemmelsen er altsaa endnu tautologisk umiddelbar, og Modsigelsen indlysende.

---

*) Schelling.

b) Denne i Bevægelsens og Bestemmelsens Identitet immanente Modsigelse kommer først til sand Udvikling i den **dialectiske** Reflexion.

Den absolute Identitet er, som saadan, selv Identitet og Modsætning, og den udviklede Modsætning ligeledes paa een Gang baade Modsætning og Identitet. Ethvert Led i Modsætningen er altsaa for sig den hele Identitet og den hele Modsætning. Det soutenerer sin Integritet ved at udelukke det andet Led; Identiteten excluderer Modsætningen, just fordi den selv er Modsætning og har denne i sig. Da ethvert af de modsatte Led nu har sin Selvstændighed i sig ved at have sit Andet, og kun har dette Andet ved at excludere det, saa excluderer det sin Selvstændighed i samme Nu, som det vil vindicere den; det skrider ud over sig selv og kommer i Bevægelse, just som det vil blive i sig og fixere sin Bestemthed. Ifølge denne immanente Modsigelse har ethvert af Leddene dets Ulighed ophævet i dets egen Lighed, og er saaledes at sætte som det **Positive**, men omvendt har det ogsaa en i Ligheden reflecteret Ulighed, og maa derfor ligesaavel sættes som det **Negative** *).

*) Dieß ist also derselbe Widerspruch, der das Positive ist, nemlich Gesetztseyn oder Negation, als Beziehung auf sich. Aber das Positive ist nur an sich dieser Widerspruch; das Negative dagegen der gesetzte Widerspruch; den in seiner Reflexion in sich, an und für sich Negatives oder als Negatives identisch mit sich zu seyn, hat es die Bestimmung daß es Nichtidentisches Ausschliessen der Identität sey. Es ist dies gegen die Identität identisch mit sich zu seyn, hiermit durch seine ausschließende Reflexion sich selbst von sich auszuschliessen. Das Negative

c) Men naar det Positive i dets Udvikling selv er det Negative, saa er Identiteten af den udviklede Positivitet og Negativitet, nærmere betragtet, den udviklede Tautologi selv. Modsigelsen er da endnu ikke løst, og kan umuelig forsvinde, saalænge Bestemmelsen selv endnu ikke er nærmere bestemt. Det Positive maa da sættes imod sig selv som et Dette! imod Dette! Men denne specifiske Antithese kan Reflexionen, som saadan, ikke fatte; thi for den rene Reflexion er Dette = Dette, som A = A. Den fixerede Bestemthed culminerer i Umiddelbarheden, d. e. i Reflexionsbevægelsens Negation. Det demonstrable Positivitetsmoment maa skues, som det er sat af Væsenet selv. Det sandses imidlertid ikke, som et umiddelbart værende Noget, dets specifiske Positivitet er tillige dets specifiske Negativitet, det er, som det Ubevægelige, et Moment med i den dialectiske Bevægelse selv. Integreret ved dette Bestemmelsesmoment er Reflexionen **dialectisk-speculativ.**

Idet Væsenet, som uendelig Negativitet, afsætter de positive, specifiske Bestemmelser, og derved tillige sætter dem som Reflexionsbevægelsens negative, ubevægelige Momenter, blive de thetiske Forskjelle opbevarede og afspeilede i Reflexionen selv. De thetiske Momenters dialectiske Udtræden af Væsenets pleromatiske Centrum constituerer saaledes den reale Forudsætning, og reflecterer den absolute Væsenheds egen speculative Grundtypus.

---

ist also die ganze, als Entgegensetzung auf sich beruhende Entgegensetzung, der absolute, sich nicht auf Anderes beziehende Unterschied; er schließt als Entgegensetzung die Identität von sich aus; aber somit sich selbst, den als Beziehung auf sich bestimmt er sich als die Identität selbst, die er ausschließt. Hegel.

b) Væsenets Dualitet.

§ 22.

Det primitive Væsen, det consecutive Væsen, Subordination.

I den absolute Identitet af alle positive Reflexionsbestemmelser har Væsenet sin uendelige Fylde. Som Fyldens negative Eenhed (transcendent Hypostase) maa det affætte Bestemmelsens specifiske Momenter; men da disse svinde som Skin i dets egen Selvposition (transcendental Hypostase), forbliver Fylden esoterisk, og den deri reflecterede Modsætning ophæves i det primitive Væsens egen, for-sig-værende Identitet (absolut Hypostase). Det primitive Væsens uendelige Positivitet er tillige dets uendelige Negativitet; den esoteriske Fylde bliver derfor negeret i den exoteriske, og Forskjellen indtræder i alsidig Specification. Den exoteriske Fyldes selvstændige, i sig reflecterede Eenhed er herved sat som det primitive Væsens egen centrale Modsætning o: som consecutivt Væsen. Men idet den esotoriske Fylde under den i sig reduplicerede Forudsætten subordinerer sig den exotoriske, bliver det primitive Væsen selv det consecutive subordineret, og med denne vexelsidige Subordination gaaer den centrale Modsætning tilgrunde.

Tilværelsen har opløst sig i sit Intet; den svandt som Skin og Skygge i det rene Væsen. Væsenet i denne dets Abstraction var selv en negativ Væren;

men af dets uendelige Negativitet udviklede sig tillige Skinnets Negation og Ophævelse; Væsenets Selvreflexion constituerede sig som Princip for alle Reflexionsbestemmelser, og den bestemte Bestemthed culminerede i den værende Umiddelbarhed. Hermed er altsaa Tilværelsen reproduceret som den af Væsenet **satte** Væren.*) Tilværelsens hele Rigdom af specifiske Bestemmelser **er** altsaa, og maa tages, som den **er** givet; men den er ikke af sig selv; som umiddelbart værende, er den uendelig Fragilitet og Selvopløsning; dens Vorden er en uafbrudt Resulteren, og den selv et Resultat, der forudsætter sit forudsættende Princip; ifølge denne consecutive Forudsætten ophæves alle Tilværelsesmomenter i Urvæsenets negative Eenhed. Men som negativ Eenhed er Væsenet ikke et abstract Medium eller udvortes Receptaculum, hvori Momenterne kunne tænkes opbevarede som værende. Deres Væren i Væsenet er netop deres Ikke-Væren; de ere i Urvæsenets Selvposition kun satte, som de, der skulle sættes.**) Forsaavidt

---

*) In der Sphäre des Seyns war das Daseyn das Seyn, das die Negation an ihm hatte, und das Seyn der unmittelbare Boden und Element dieser Negation, die daher selbst die unmittelbare war. Dem Daseyn entspricht in der Sphäre des Wesens das Gesetztseyn. Es ist gleichfalls ein Daseyn, aber sein Boden ist das Seyn, als Wesen oder als reine Negativität; es ist eine Bestimmtheit oder Negation nicht als seynd, sondern unmittelbar als aufgehoben. Daß Daseyn ist nur Gesetztseyn dieß ist der Satzt des Wesens, vom Daseyn. Hegel. Logik IItes Buch. Pag. 23.

**) Denn man kann nicht sagen, daß in Gott sey Feuer, Bitter oder Herbe, vielweniger Luft, Wasser oder Erde, allein man siehet, daß es daraus worden ist.

Jacob Böhme.

Væsenet bestemmes som det, der sætter sig selv ved at sætte Tilværelsens uendelige Mangfoldighed, er det med denne prægnante Identitet reflecteret i sig som i den absolute **Fylde** (πλήρωμα).

Væsenet er her consecutivt forudsat uden dog egentlig at være sat; det er sat af den satte Væren, altsaa af Det, der Intet kan sætte, efterdi det selv er berøvet al Selvstændighed. Den Reflexionsbevægelse, som Væsenet altsaa selv har at gjennemgaae, for at kunne afsætte Fyldens specifiske, i deres For-sig-væren reflecterede Momenter, skal da nu nærmere betragtes:

a) Da alle Reflexionsbestemmelser forsvinde i Væsenets Ur-Enhed, saa er denne Enhed reflecteret i sig som i Bestemmelsernes Negation; Væsenet affirmerer sig selv ved at negere alle Bestemmelser, dets Ubestemmelighed er dets i sig reflecterede Bestemthed. Men i denne bestemte Ubestemmelighed er dets Væren uendelig affirmativ, og Væsenet er herved forudsat som den **transcendente Hypostase**. Idet Væsenet hypostaseres, ophæver det den consecutive Forudsætten, og bestemmer sig selv til at være det Altsættende. Herved ere da Reflectionsbestemmelserne forudsatte, som de, der endnu ikke ere satte. Men de skulle sættes; thi det transcendente Væsens Ubestemmelighed er alene bestemt som Principet for alle Bestemmelser.

b) Forsaavidt den transcendente Hypostase nu altsaa sætter sig selv, maa den bestemme sine Bestemmelser, og derved afsætte Differentsen og Mangfoldigheden, som Det, hvori den selv negeres; men forsaavidt den skal sætte sig som det Altbestemmende, maae Bestemmelsernes Reflexer opgaae som forsvindende Momenter i dens egen Selvposition; kun saaledes kan Væsenet tilegne sig alle Re-

flexionsbestemmelser, assimilere dem med sig, og gjøre dem til sine egne. Men herved transcenderer det transcendente Væsen tillige sin rene abstracte For-sig-væren, og oplader sin forborgne Fylde, for at fastholde sig selv som Reflexernes bestemte Identitet. Ved denne Reflexionsbevægelse er Væsenet sat af sig selv, og har saaledes bestemt sig som den i sig bestemmelige o: **transcendentale Hypostase.** I Transcendentaliteten ligger nu, umiddelbart taget, ikke Mere, end hvad der alt maatte være givet i Transcendentsen selv; men, ifølge Reflexionsbevægelsen, dog noget Mere. I den rene Transcendents vare nemlig alle Bestemmelser forsvundne, og Væsenet consecutivt forudsat; i den transcendentale Hypostase ere de derimod satte som Reflexer i Væsenets egen Selvposition, og Væsenet har fuldbyrdet den Bevægelse, hvorved det constituerer sig selv som det Altsættende. Hvad der altsaa laae forborgent i Transcendentsens Involution, bliver klaret og sat i Transcendentalitetens Evolution. Ifølge den Selvbevægelse, der indtræder imellem det Transcendente og Transcendentale, forholder Væsenet sig nu til sig selv, som Princip til Resultat. Den transcendentale Hypostase forudsætter den transcendente, som Resultatet forudsætter Principet. Men Principet er kun Resultatets Princip. Den transcendente Hypostase med sin forborgne Væren maa derfor sætte sine Reflexionsbestemmelser som den Selvnegation og Modsætning, i hvilken den først kommer til at besidde sig selv og sin Fylde. Begge Hypostaser ere altsaa, hver i sig og hver for sig, det hele Væsen med dets hele Fylde, og ved denne deres For-sig-væren reflecterede i hinanden som

gjenſidige Negationer. Hermed er Urvæſenets prægnante Identitet i ſig redupliceret ſom Urmodſætning og **Dualitet.**

c) Denne Dualitet i Urvæſenet er imidlertid ikke at faſtholde ſom en blot værende Forſkjel imellem Væſen og Væſen. Selvbevægelſen er ingen Vorden, ingen ſucceſſiv Overgang. For at Væſenet kan være et Tranſcendent, maa det allerede have ſat ſig ſom et Tranſcendentalt: Principet er ſelv Reſultat, og Reſultatet Princip. Den Negation og Forſkjel, der fjerner Tautologien, ligger i Fyldens Differentſer og Modſætninger; men da alle Momenter endnu kun ere forſvindende Skin i Væſenets Selvudvikling, bevæger Væſenet ſig fra ſig ſelv til ſig ſelv, og ſætter Beſtemmelſens Reflexer ſom det Medium, hvori det afſpeiler ſig ſelv alene. Det i ſig udviklede Væſen er ſaaledes paa een Gang baade ſættende og ſat, og faſtholder i ſin **absolute Hypoſtaſe** den hele Fylde ſom **eſoteriſk.**

Den absolute Hypoſtaſe forudſætter den udviklede Forſkjel imellem Tranſcendentſen og Tranſcendentaliteten; den er ſaaledes hverken den ene eller den anden af disſe; men holder ſig i ſin For-ſig-være ſom Dualitetens og Modſætningens Identitet. Hvis den kun var Tranſcendentſens og Tranſcendentalitetens udviklede Tautologie, forſvandt igjen al Beſtemmelſe; Væſenet blev da atter forvandlet til et tranſcendent Abſtractum, og Bevægelſen maatte begynde forfra; men hvis den absolute Hypoſtaſe omvendt ſatte den tranſcendente og tranſcendentale udenfor ſig, og, ſaa at ſige, ved Siden af ſig, da vilde Urvæſenets Selvaffirmation opløſes i lutter Relativiteter; det vilde derved re-

præsentere sig som en sat Tilværelse, der atter maatte ophæves og negeres. Væsenets Selvposition er da at sætte som den absolute Identitet i den absolute Modsætning. Hvert af Modsætningens Led er selv den hele Identitet, derved er Identiteten sig selv modsat, men denne Modsætning er Identitetens Negation i Identiteten selv, altsaa dens egen Selvbestemmelse, hvorved Modsætningen ophæves i den for-sig-værende Identitet. Saaledes er Urvæsenets absolute Enhed reflecteret i dets udviklede Triplicitet (τρεις ὑποστασεις ἐν μιᾳ οὐσιᾳ), og Væsenet har affirmeret sig selv som **det primitive Væsen.**

Som transcendent Hypostase er det primitive Væsen et blot **værende** Princip, et væsentligt Skin, der reflecterer sin egen Forskjel: som transcendental Hypostase er det derimod **sat** som Princip, og er dermed sit eget Resultat, og endelig som absolut Hypostase constituerer det sig som det **sig selv sættende**, i sig fuldendte og væsentlige Princip.

Men det **væsentlige** Princip er kun det **væsentlige** Resultats Princip; det reflecteres derfor og fuldendes i sig, som det, der endnu ikke er fuldendt. Som det sig selv sættende Princip vindicerer det primitive Væsen sin egen centrale Identitet med sig; denne Centralitet ligger deri, at enhver Hypostase for sig kan sættes som Enhed af de tvende andre; idet den transcendente saaledes sættes som absolut, reflecterer den i sig den transcendentale som transcendent og den absolute som transcendental. Den Selvbevægelse, hvorved det primitive Væsen sætter sin egen Identitet og Forskjel, er altsaa, for sig tagen, en Skinbevægelse,

og kun som primitiv Forudsætten absolut væsentlig. Reflexionen, hvorved det væsentlige Princip reflecteres i sig, maa derfor fra alle Sider fordobles, og derved vise sig som en Reflexion, hvorved det reflecteres i Andet. Urmodsætningen mellem den transcendente og transcendentale Hypostase, hvoraf den centrale Identitet resulterer, maa altsaa selv reflecteres i en central Modsætning, hvorved det primitive Væsen negeres i det ikkeprimitive.

Urvæsenets Selvnegation er saaledes i sig reduplicеret: deels er den nemlig en Negation, hvorved Væsenet sætter sig selv som sit eget Negativum, hvad der, som ovenfor er viist, frembringer Urmodsætningen i det primitive Væsen selv; deels er den en Negation, hvorved det primitive Væsen, som concret for-sig-værende Identitet, sætter sit Ikke-Væsen o: sit væsentlige Andet. Uden en saadan central Modsætning er Urmodsætningen et tomt Skin, og den centrale Identitet et transcendent Abstractum; men, reflecteret i sin Centralmodsætning, er Urmodsætningen selv den primitive Forudsætning, og det primitive Væsens centrale Identitet det sig selv sættende Princip, der i den centrale Modsætning afsætter sit væsentlige Resultat.

Denne det primitive Væsens centrale Modsætning kan nu hverken søges i Tilværelsen, da denne selv er forsvunden som Skin, ei heller i det rene Skin, da dette kun er Negation af det rene Væsen, som selv er Skin. Det primitive Væsens væsentlige Negation maa derfor sættes som det i sig reflecterende Skin o: som det uvæsentlige eller **consecutive Væsen.**

Det rene Skin er uendelig Forskjel; det affirmerer sig selv som Skin af Skin i uafbrudt Selvadskillelse. Det i sig reflecterede Skin gjenspeiler altsaa en Utallighed af Skin, hvoraf hvert enkelt igjen er et i sig reflecteret Skin, en Skinhypostase. Forsaavidt nu Skinbevægelsen overalt gaaer ud paa en Hypostaseren, antager ethvert Skin et Væsenheds-Præg, og vindicerer sig en relativ Selvstændighed; men forsaavidt det væsentlige Skin kun er et Skinvæsen, opgaaer dets hypostatiske Affirmation som Moment i dets væsentlige Negation: det consecutive Væsens Reflexion-i-sig hensvinder overalt som uendelig Reflexion-i-Andet; idet det herved negerer den centrale Identitet, og forvandler sig til en Skinidentitet for de ydre Reflexionsbestemmelsers hypostaserede Forskjelle, sætter det sig som det udadkastede Væsen med en **exoterisk** Fylde.

Den esoteriske og den exoteriske Fylde negere og reflectere hinanden indbyrdes. I den esoteriske kan nu ethvert Forskjelsmoment forsvinde som Skin, just fordi Forskjellen selv poneres og hypostaseres i den exoteriske, og omvendt kan Identiteten i den exoteriske sættes som Skinidentitet, efterdi den esoteriske Fyldes Identitet er affirmeret og centraliseret i det primitive Væsen selv.

Centralmodsætningen mellem det primitive og consecutive Væsen fremstiller sig nu ogsaa som en sand Modsætning imellem det **Positive** og **Negative.** Det primitive Væsen, der i sin abstracte For-sig-væren vilde nedsynke til et flygtigt Skin uden al Selvstændighed og Reflexion-i-sig, befrier sig selv fra denne Abstraction ved at sætte det consecutive som sin sande Negation, og viser

saaledes, at det har den uendelige Negativitet i sig; men det sætter tillige det consecutive Væsen som et væsentligt Resultat, der maa forudsætte sit forudsættende Princip, og gaaer derved uafbrudt tilbage i sig selv, som det absolut fuldendte. Al Negativitet og Uselvstændighed er hermed sat som tjenende Moment for dets Positivitet og Selvstændighed; hvad der udtræder i den exoteriske Fylde, er allerede givet som negativ Væren i den esoteriske; den Reflexionsbevægelse, hvorved det primitive Væsen sætter Foranderligheden, og gaaer over i den exoteriske Fylde, som i sin egen concrete Transcendentalitet, er altsaa den selvsamme, hvori det reflecterer sin Uforanderlighed, og vindicerer sin evige Transcendents: **det consecutive Væsens hypostaserede Skin ere alle Udstraalinger af det primitive Lys.**

Det consecutive Væsen viser sig derved som Negativitetens Selvudvikling. Det fremgaaer i alle Henseender af sit Andet. Reflecteret i det primitive, **er** det, før det bliver **sat**; det **er** forudsat, som det, der skal sættes. Men reflecteret i sig selv, er det sat, før det kommer til at være; dets egentlige Væren fremgaaer af den Selvposition, hvorved det negerer og ophæver sin Forudsætning. Men heri ligger netop dets væsentlige Modsigelse: det er, for at sættes af sit Andet; og det sættes af sit Andet, for at sætte sig selv og at være. Denne Modsigelse finder sin Opløsning derved, at det consecutive Væsens eiendommelige Reflexionsbevægelse lader dets hele Positivitet opgaae som et i den satte og udviklede Negativitet forsvindende Moment. Ifølge denne eiendommelige Reflexionsbevægelse er det consecutive

Væsen et selvstændigt, for-sig-værende, med sig **identisk** Væsen. Men dets Identitet er negativ. Det sætter sig selv, som det, der sættes af Andet; dets Selvstændighed udtrykker dets Uselvstændighed: Positionen er Negation. Idet Identiteten vil hypostasere sig, forsvinder den som Skin i en Utallighed af relative Hypostaser; og idet hver særskilt Væsenhed vil hypostasere og soutenere sin For-sig-væren, sætter det sin egen Selvmodsigelse; som Resultat af en svunden Selvstændighed, forsvinder enhver Skinhypostase i en anden selvmodsigende Selvstændighed. Forskjelsmomenterne i den exoteriske Fylde produceres altsaa, for at destrueres, og destrueres, for at reproduceres: det væsentlige Resultat er en sig selv opløsende Identitet. *)

Det er det primitive Væsen, der uafbrudt sætter og ophæver det consecutives Modsigelser; og det er paa den anden Side Negativiteten i det consecutive, der udtrykker Positiviteten i det primitive. Idet de saaledes forudsætte hinanden gjensidig, er Dignitetsforskjellen tillige sat i og med den reduplicerede Forudsætning: deres vexelsidige

---

*) Guds Væsen er ifølge dets Triplicitet uendelig affirmativt; Verdensvæsenet søger derimod uafbrudt Selvstændighed, uden at kunne naae den i sig selv. Den Selvstændighed, det har i dets eiendommelige Selvbevægelse, er kun Medium for Aabenbarelsen af Guds absolute Selvstændighed. Kunde det derimod i Virkeligheden tænkes løsrevet fra Identiteten med Gud, da vilde det derved blive diabolisk; thi det diaboliske Væsen er just den sig uophørlig hypostaserende Modsigelse, der dog aldrig kan naae en sand Hypostase.

Relation er en gjensidig **Subordination**; thi Subordinationen er det Uselvstændiges Reflexion i det Selvstændige.

Det consecutive Væsen kan ikke vindicere sig udelukkende Selvstændighed, thi derved vilde det ophøre at være consecutivt, det kan heller ikke opgive sin Selvstændighed og forsvinde, thi derved vilde det primitive selv tilintetgjøres. Men den Modsigelse, at det consecutive Væsens Selvstændighed ligger i dets Uselvstændighed, hæves i Subordinationen. At det har Selvstændighed, følger netop deraf, at det i sig har det primitive som sit væsentlige Princip; den Selvstændighed, det har i sig, er altsaa ikke dets egen; det opoffres, idet det subordineres. Men da det, som et i sig reflecteret Skin, reflecterer, har og er i sig sin egen væsentlige Forskjel, saa voldtages det ikke under sin Opoffrelse af et fremmed Væsen: dets Underordnen er dets egen fuldstændige Selvposition, og dets Selvstændighed resulterer uafbrudt af dets Uselvstændighed.

Det primitive Væsen kan da alene underordne det consecutive under sig derved, at dette underordner sig selv. Det Consecutives Selvposition er altsaa den Basis, paa hvilken det Primitives Selvstændighed hviler, den reale Forudsætning, af hvilken dets hele Primitivitet fremgaaer. Men saaledes bliver det primitive Væsen selv consecutivt, og det consecutive primitivt. Subordinationens Forudsætten forvandler sig da under sin Udvikling til en blot Omsætten af det Selvstændige og Uselvstændige, altsaa til en Coordination af begge. Det væsentlige Fremskridt ligger deri, at alle de Reflexionsbevægelser og thetiske Momenter, den cen-

trale Modsætning indeholder, nu ere satte og bestemte; men da ethvert af Leddene i denne Modsætning selv er paa een Gang baade det primitive og consecutive Væsen, og det ene altsaa **i Grunden** det selvsamme, som det andet, saa er den hele Modsætning selv en central Modsigelse, og maa følgelig gaae **tilgrunde.** *)

c) Det absolute Væsen.

§ 23.

Urgrund, Indhold, Mediation.

I det absolute Væsen ophæves enhver tilværende Selvstændighed; Alt er i Grunden Eet, saaledes er Væsenet Urgrund. Men Forskjellen er ligesaa grundig som Identiteten. Alt er i Grunden forskjelligt; som Grunden til Alt oplader Urgrunden sig i et Indhold af relative Grunde. Denne dobbelte

*) Naar den Centralmodsætning, som Logiken herved har antydet mellem Guds og Verdens Væsen, ikke kan holde sig, men Dialektiken atter maa lade dem forsvinde i hinanden, da er Grunden denne, at de Categorier, hvori Gud og Verden her opfattes, endnu ere for abstracte. Men den theistiske Type vindicerer ligefuldt sin Betydning; thi enhver Centralmodsætning, der forsvinder, danner derved en Overgang til fyldigere Categorier, i hvilke den vender tilbage med større Klarhed. Den typiske Udviklingsgang er da denne: Jo dybere Immanents, desto høiere Transcendents, jo concretere Universalitet, desto fastere Centralitet. Den speculative Logik kan derfor ikke standse, før den theistiske Centralmodsætning er sat med absolut Frihed, saa at det primitive Væsen ikke længere kan forsvinde i det consecutive.

Grundbevægelse, hvormed Urgrunden deels ophæver alle Grundelementer, for selv at begrunde sin egen reale Transcendents; deels sætter sig selv til, for i Tilværelsens bestemte relative Grunde at udtrykke sin væsentlige Immanents, fuldbyrdes i Mediationen.

I „det rene Væsen" opgaae alle Værensbestemmelser som Reflexer, det ene Reflexionsmoment gjenspeiler det andet; i „Væsenets Dualitet„ bliver Reflexionen i Andet alsidig bestemt som en Reflexion-i-sig. Væsenet ophæver Skinnet, og reflecteres i sig som Væsen i Væsen, ligesom ogsaa Skinnet omvendt optager Væsenheden i sin Selvreflexion. Denne centrale Modsætning imellem det primitive og consecutive Væsen reflecteres igjen ved Subordinationen i een eneste Grundidentitet, hvorved den immanente, alsidige Reflexion gjennemføres, og Væsenet sætter sig som det **absolute Væsen.** I det absolute Væsen fremtræder nu ethvert Væsenhedsmoment med absolut Reflexion-i-sig. Det primitive Væsen er absolut, thi det ophæver det consecutive som et Moment i sin egen Selvreflexion, som Substrat for sin Bestaaen; enhver af dets Hypostaser er følgelig ogsaa absolut, thi den reflecterer hele det primitive Væsen i sig. Paa den anden Side er det consecutive Væsen, der i sin Selvbevægelse ophæver det primitive, og, naar dets Reflexion er fuldendt, subordinerer det under sig, ligeledes absolut; og da nu enhver af de consecutive Hypostaser igjen reflecterer alle de øvrige, saa er det Absolute selv sat i ethvert Moment af det absolute Væsen. Da ingen Væren, intet Skin kan falde udenfor det Absolute, kan dette igjen heller ikke falde udenfor nogetsomhelst af dets Momenter; ethvert Moment af det Absolute bliver følgelig selv sat som et absolut Selvstændigt, ja som det Absolute selv.

Men det absolut Selvstændige taaler ingen Andethed udenfor sig. Hvis det nemlig lod Andetheden tilbage, da vilde denne atter, i Kraft af det Absolute, selv blive et absolut Selvstændigt, og vi erholdt saaledes tvende Absolute, af hvilke intet var absolut. Idet et Moment af det Absolute bliver absolut selvstændigt, subordinerer det derved alle de øvrige, og forvandler dem til Substrater. Som nu alle Momenterne have lige Krav paa absolut Selvstændighed, saa maae de ogsaa alle, uden Undtagelse, forvandles til Substrater, og ere følgelig, hvert for sig, absolut uselvstændige. Her er altsaa en Utallighed af Selvstændige, der ophæves og forsvinde i den absolute Selvstændighed.

Naar det Selvstændige ophæves, gaaer det tilgrunde. Den selvstændige Væren er først den sande Tilværen; at tabe sin Værens Selvstændighed, er at tabe sin egentlige Væren; Overgangen fra absolut Selvstændighed til absolut Uselvstændighed er derfor en Overgang saa umiddelbar og brat, som fra Væren til Ikke-Væren: **at gaae tilgrunde er at tilintetgjøres.** Men det absolut Selvstændige ophæves kun, fordi det i sin Selvstændighed selv har sin Uselvstændighed, fordi det Andet, der udgjør dets Fundament og Substrat, selv vil sættes som absolut selvstændigt; det gaaer altsaa kun tilgrunde, forsaavidt det søger sit selvstændige Grundlag; i denne Henseende er det saa langt fra at tilintetgjøres, at det ved at **gaae under** meget mere selv bliver det gedigne **Underlag** og Grundlag, hvori det selvstændige Andet maa sætte sin sande Selvstændighed; **der er altsaa ingen Tilintetgjørelse.** Men reduceres nu den hele Mangfoldighed af Selvstændige til Substrat for det Absolutes Selvstændighed, da bliver denne en Selvstændighed, hvori Intet er selvstændigt, følgelig en absolut Uselvstændighed; gaaer den absolute Selvstæn-

dighed omvendt op i de Selvstændiges Mangfoldighed og Forskjel, da gaaer den netop derved under i lutter Relativiteter, og vi have heller intet absolut Selvstændigt. I **Grunden** selv ligger da Selvstændighedens og Uselvstændighedens umiddelbare Identitet og Forskjel. For at Selvstændigheden kan begrundes, maae de Selvstændige gaae under, men for at begrunde de Selvstændige, gaaer Selvstændigheden selv tilgrunde. Idet Alt saaledes skal begrundes, bliver Intet begrundet.

Denne Grundmodsigelse i det absolute Væsen kan først hæves ved den sande Grundbevægelse. Det Absolute begrunder sig selv, for at begrunde sit Andet, og det begrunder sit Andet, idet det begrunder sig selv: det Absolute er kun absolut derved, at det selv er **Mediet** imellem sig og Andet. Grundbevægelsen er da som Følge heraf en dobbelt: deels en **primitiv**, hvorved det Absolute begrunder sig selv som absolut; deels en **consecutiv**, hvorved det lægger sig til Grund for det Ikke-Absolute. Den ene af disse Grundbevægelser begrunder igjen den anden, er altsaa den andens Medium: Begrundelsen er **Mediation**.

Som den absolute Selvstændighed, hvori alt Selvstændigt har sin Grund, er det absolute Væsen den primitive Grund o: **Urgrund**. Da den rene absolute Selvstændighed ophæver enhver selvstændig Væren, saa er den i denne sin abstracte For-sig-væren forudsat som Negationen af al Selvstændighed, som Det, hvori endnu Intet er begrundet, men hvoraf al Væren, selv den absolute, dog skal fremgaae og begrundes. I denne sin Transcendents er Urgrunden altsaa bestemt som det reale Intet, **den negative Identitet af Alt**. Det Ikke-Absolute fremgaaer af sit Andet, og kommer just derfor af det Absolute som af sit Intet; det Absolute selv er sit eget Andet, det oprinder af sig selv, og er

just derfor det Uoprundne o: det af Intet Oprundne. Intet er altsaa Det, hvoraf Alt oprinder, men kun det reale Intet begrunder en sand, real Væren, I „Vorden" oprinder vel den rene Væren af det rene Intet, men her er ingen Begrundelse; thi da Væren, som saadan, kun er en abstract Umiddelbarhed, er ogsaa det værende Intet en tom, abstract Negation. I Reflexionen er Væsenet Skinnets og Skinnet Væsenets Intet, men de vexle som flygtige Reflexer i det klare Lys, og mangle Grundens Væren. I Mediationen derimod, hvor enhver Væren er Refler, og enhver Refler en Væren, hvor Vorden er Reflexion, og Reflexionen Vorden, gaaer den reale Væren frem af det reale Intet som af sin Grund.

Den **transcendente** Urgrund, der concentrerer Alværen i negativ Identitet, er følgelig ingen umiddelbar Værensindifferents, der selv umiddelbart og uden al Grund slaaer over i Differents, thi dens satte Reflexion er dens gedigne I-sig-Væren, hvorved den fastholder Alt i absolut Enhed; men dens I-sig-Væren er heller ingen abstract Væsensreflexion, hvori den ene Hypostase gjennemklarer den anden; i det reale Intet synker al Væren **umiddelbart** sammen, og Reflexionens Lys udslukkes i Urgrundens Nat. Idet Reflexionen gaaer tilgrunde, ophæves den i Vorden; som det reale Intet er derfor Urgrunden den umiddelbare Identitet af Alværens Princip og Begyndelse. Forsaavidt den nemlig er den reale Værens negative Forudsætning, det absolute Andet, hvoraf det Absolute selv skal fremgaae, er den Princip; forsaavidt den derimod endnu ingen Væren har begrundet, efterdi den selv er Intet, befinder den sig selv i en Vorden, og maa derfor sættes som den absolute Begyndelse. Med den absolute Begyndelse begynder Alt; enhver Forskjel imellem Princip og Re-

sultat som imellem det Primitive og Consecutive, enhver Adskillelse imellem den successive Udviklings forskjellige Led maa ogsaa have sin Grund i Urgrunden; derfor vil Alt vorde med eet Slag. Men idet Alt paa een Gang skal vorde og begrundes, og det Enes Begrundelse forudsætter det Andets Undergang, efterdi det forudsætter sit Grundlag, er den transcendente Urgrund, som negativ Identitet, o: som Enhed af stridige Tendentser, i en uendelig Spænding, Uro og Gjæring.*)

Denne Strid imellem Intet og Væren, der i Grunden er en Strid imellem Grundlag og Begrundelse, opløser Urgrundens abstracte Transcendents. Grunden underlægger sig Alt, for at være Alt, dens Uselvstændighed gaaer under i dens absolute Selvstændighed, den gjør sig selv til Grundlag for sin egen Begrundelse. Da Grundens Vorden altsaa bestaaer deri, at den, ifølge den primitive Grundbevægelse, ophæver det reale Intet i den reale Væren, og sætter sig selv som sin egen Følge, bliver den herved bestemt som den **positive**

*) Denne Urgrundens dialektiske Selvmodsigelse har Jacob Böhme skildret med mystiske Farver i sit Skrift: De tribus principiis: „Man findet im Urkund die allerschrecklichste und strengeste Geburt, alles Herbe, Bittere und Feuer: da kann man nicht sagen, daß es Gott sey, und ist doch der innerlich erste Quell, der in Gott dem Vater ist, nach welchem er sich einen zornigen, eifrigen Gott nennet, und derselbe Quell ist das erste principium, und ist Gott der Vater in seinem Urkund, daraus diese Welt sich urkundet. — In diesem principio stehet nichts als nur die allerschreklichste Gebährung, die größte Aengstlichkeit, feindliche Wonne, gleich einem Schwefelgeist, und ist eben der Höllen Porten und Abgrund, darinnen Fürst Lucifer in Verlöschung seines Lichts geblieben".

Identitet af Alt o: som den **transcendentale Urgrund.**

Forsaavidt den transcendentale Urgrund forudsætter sit reale Intet, idet den forudsætter en Grundbevægelse, hvoraf den resulterer, er der i Grunden Intet, hvis umiddelbare Væren jo er ophævet, Intet, som jo er gjort til Grundlag; men forsaavidt det derimod er den transcendente Urgrund, der selv er bleven transcendental, er der heller Intet, hvis reale Væren jo er sat i og med Grunden, Intet, som jo er blevet begrundet. Hvis Eenheden af den transcendente og transcendentale Urgrund var umiddelbar, da var der ingen Grundbevægelse, og følgelig hverken Grund eller Begrundelse. Urgrunden selv forudsætter altsaa en Grundforskjel, og hviler saaledes i tvende hinanden modsatte Grundlag. Men hvis omvendt Urgrundens negative og positive Identitet ikke var een og den selvsamme Grundidentitet, da ophørte al Grundrelation, og der blev heller Intet begrundet. Da den sande Urgrund først kan resultere af den forudsatte Modsætning, er der ingen Grundrelation, der kan forbinde de tvende primitive Grundlag; de forholde sig derfor ligegyldige til hinanden, og ere, hvert for sig, ubegrundede, efterdi de selv udgjøre Grundbevægelsens Forudsætning. I Princips Dualitet ligger altsaa den absolute Begyndelse. Men da den primitive Grund selv resulterer af det dualistiske Princip, indeholde de tvende Grundlag alene Urgrundens Grund, og have følgelig Identiteten og den gjensidige Grundrelation i sig; ethvert Grundlag er altsaa selv Mediet imellem Grunden og Begrundelsen. Ifølge denne Udvikling er Identiteten af den negative og positive Identitet medieret, og den primitive Grund bestemt som den **absolute** Urgrund.

Den negative Grundidentitet, det reale Intet, udgjør da nu den hele absolute Urgrund, men kun under den Forudsætning, at den positive Identitet, den reale Væren, paa een Gang sættes baade som dens **satte** Andet og tillige, ifølge Begrundelsen, som dens **ophævede** Andet o: som dens Grundlag; ligeledes vil nu ogsaa den positive Grundidentitet, den reale Væren, udgjøre den absolute Urgrund selv, der har overvundet og ophævet det reale Intet. Den primitive Grund er saaledes i sig selv hverken en abstract Væsenhed eller en abstract Tilværen, hverken et realt Intet eller en blot real Væren, men begges Medium. Den satte Væren kommer altsaa, ifølge den gjennemførte Mediation, ligesaalidt af Intet, som Intet af Væren; men **Alt maa have sin tilstrækkelige Grund.**

Ifølge den primitive Grundbevægelse er enhver Forskjel og Modsætning forsvunden som Grundelement i Urgrundens Identitet; Alt er da i Grunden Eet; den primitive, absolute Grund er den eneste Grund til Alt. *) Heraf udvikler sig nu en dobbelt Grundmodsætning. For det Første er Urgrunden sig selv modsat; den er sit eget Andet og som saadan selv baade Grund og Følge; dernæst er den sit Andet modsat, thi ifølge dens Selvbegrundelse er den endnu blot bleven Grund; men en Grund, der Intet begrunder, er ingen Grund. Den

*) Andagten, saaledes som den beskrives af Dr. W. H. Rothe (Læren om Treenighed og Forsoning): „Han (Mennesket) er borte, Sjælen svæver i et Lyshav, milde Følelser gjennemstrømme Hiertet, klare Livsskikkelser fare forbi Sjælen; i Syner, flygtige som Morgenskyer, i Hjertets Dyb bevæger hans Aand sig, men ikke som hans ꝛc." udtrykker den subjective Bevidstheds Nedsynken i Livets Urgrund.

primitive Grundmodsætning er saaledes vel en grundig Forudsætning for den consecutive, men uden den aldeles ugrundet. Kun det Ubegrundede kan begrundes; thi hvad der er umiddelbart identisk med Grunden selv, kan ikke **følge** af nogensomhelst Grundbevægelse, og følgelig heller ikke begrundes; Grundens Andet maa altsaa forefindes som et umiddelbart Værende, der slet ikke ligger i Grunden, men er aldeles forskjelligt fra den. Men kun Det, der fremgaaer af Grunden selv, kan begrundes, og kun Det, der ligger i Grunden, kan fremgaae af Grunden: det Ubegrundede maa dog ligge i den absolute Grund. Den primitive Grund har altsaa i sig Det, som er forskjelligt fra den, og som den ikke selv er: den har et **Indhold**.

Indholdet er for det Første Grundens eget og, ifølge den primitive Grundbevægelse, identisk med Urgrunden selv; dets Momenter falde da idelig sammen med Grunden og derved med hverandre indbyrdes. Urgrunden ruger over sit **esoteriske** Indhold som over et evigt Mysterium. Men paa den anden Side er Indholdet Grundens Andet, der emanerer af Grunden, Det, hvori den absolute Grund gaaer ud over sig selv og sætter sin Relativitet; idet Indholdets Grundmomenter saaledes adskille sig fra Grunden selv, skille de sig derved fra hverandre indbyrdes, og fremtræde, hvert for sig, med en relativ, begrundet Selvstændighed: Grundens Mysterium oplader sig i det **exoteriske** Indhold. Det esoteriske og det exoteriske Indhold ere i Grunden Eet, og netop derfor grundforskjellige. Af den Grundsætning, at Alt er Eet, udledes nu den, **at Alt i Grunden er forskjelligt**; herfra begynder den consecutive Grundbevægelse. *)

*) Det er Professor **Martensens** Fortjeneste, i sin „Mester

Forsaavidt det exoteriske Indhold i dets Forskjel fra den absolute Grund dog er identisk med den, er det herved bestemt som Urgrundens egen Alteration, o: som en Utallighed af **tilværende Grunde**; forsaavidt det derimod sættes som Grundens Andet, repræsenterer det sig som en **begrundet Tilværelse.** Den absolute Grunds I-sig-væren er Forudsætning for dens Væren i Andet; dens Transcendents begrunder dens Immanents; den er saaledes selv Mediet imellem de tilværende Grunde og den begrundede Tilværelse, og Mediationen ligger deri, at det Absolute bliver relativt, for at det Relative kan blive absolut. Da det er Urgrunden selv, der er altereret, er det Absolute derved selv blevet relativt; ethvert Tilværende har sit Maal af det Absolute i sig selv, og udtrykker saaledes i sin eiendommelige Begrændsning det hele Absolute. *) Men skal det Relative udtrykke det Absolute, da maa det selv sættes med absolut Relativitet. Som et isoleret, for-sig-værende Noget, har det Tilværende blot en relativ Grund; kun under den Forudsætning, at det selv er Moment i al den øvrige Tilværelse, i hvilken den altererede Urgrund udtømmer hele sin Mangfoldig-

---

Eckart" at have fremdraget et Cardinalpunkt i Mystiken, hvorom Man saavel i Philosophien som i Theologien hidtil kun har havt en meget uklar Forestilling, nemlig den mystiske Bevidstheds Forhold til Mysterium og Aabenbaring. Logisk taget kunne vi nu sætte den speculative Mystiks Eensidighed deri, at den i sin dybsindige Skuen uafbrudt forsøger at reducere alle Tilværelsens Modsætninger til Urgrundens esoteriske Eenhed, men ogsaa derfor ligesaa uafbrudt ved den dialektiske Modsigelse nødes til at vende tilbage til det exoteriske Indhold.

*) Paa dette Standpunkt befinder Man sig, naar Man søger Guds Væsens Aabenbaring i et Græsstraa.

hed af relative Grunde, kan det siges at have den absolute Grund i sig. Altsaa: det Tilværende har sin Grund i sig, og er umiddelbart identisk med den, thi det er, **fordi** det er; men ligesaa umiddelbart er det nu ogsaa forskjelligt fra Grunden; thi det er kun til under Forudsætning af en anden Tilværelse, og har følgelig sin Grund **udenfor** sig. Som Tilværelsens Grund er den altererede Urgrund immanent i Tilværelsen selv derved, at det ene Tilværende begrunder det andet. Ethvert Tilværende er altsaa paa een Gang baade Grund og Følge. Som Følge opstaaer det ved et Andets Undergang, som Grund gaaer det derimod selv under, for at et Andet kan opstaae. Men ogsaa kun forsaavidt Tilværelsen udtrykker Urgrundens egen Alteration, kan det ene Tilværende begrunde det andet. Hvis ethvert Tilværende blot havde Grunden umiddelbart i sig, da vilde Tilværelsens Mangfoldighed udtrykke Mangfoldigheden af den altererede Urgrunds tilværende Grunde, den hele Tilværelse vilde da være begrundet med eet Slag, og Grundbevægelsen ophøre; Grundens Forskjel fra sig selv blev da saa umiddelbar, at Grundidentiteten og med den Grundrelationen aldeles forsvandt. Kun derved, at det ene Tilværende uafbrudt gaaer over i det andet, som Grunden i det Begrundede, kan Grundbevægelsen vindiceres, og Identiteten uafbrudt resultere af Forskjellen. Men hvis omvendt det ene Tilværende blot havde sin Grund i et andet Tilværende, da maatte det Ene forudsætte det Andet i en uendelig Række; Forskjellen vilde da være sat saa umiddelbart i Tilværelsen selv, at Grundbevægelsen tabte sig i en uafbrudt Forandring uden Begrundelse. Den Forudsætning, at det ene Tilværende begrunder det andet, slaaer da ligesaa umiddelbart over i den Forudsætning, at ethvert Tilværende umiddelbart

begrundes af Urgrunden*) Denne abstracte Modsigelse medieres i den consecutive Grundbevægelse derved, at **Tilværelsens Grundrelationer specificeres.**

Fra den umiddelbare Værens Standpunkt viser Tilværelsens Forskjel sig som en ydre overfladisk Forskjellighed; her forefindes kun den ubestemte Vrimmel af „Nogle" og „Andre," der komme og svinde i ligegyldig Vorden og Forandring, og under deres Adskillelse og Forbindelse uophørlig søge et høieste Maal. Men som Væren først finder sit Maal i Væsenet, saa er det igjen Væsenets Bestemmelse, at gjøre sig til Værens Grund og begrunde Tilværelsen. Betragtede fra det absolute Væsens Standpunkt fremstille Tilværelsens Forskjelle sig derfor som væsentlige og begrundede; Grunden sætter det bestemte Maal, og Modaliteten lader sig nu ikke mere opløse i reen Indifferents. Hvis et hvilketsomhelst Noget kunde lægges til Grund for et hvilketsomhelst Andet, vilde Eenheden selv være grundløs, og enhver grundig Forskjel forsvinde. Det er da, som Følge heraf, kun visse særskilte Tilværende, der kunne sættes som Grundelementer for visse andre, og blive Forudsætninger for disses Begrundelse; med det væsentlige Maal vender saaledes ogsaa Valgforbindelsen tilbage, og Tilværelsen grupperes, ifølge sit Grundindhold, i afsluttede Kredse. Idet nu den ene og samme Grundrelation, der gaaer gjennem Altilværelsen, maa specificere sig til særskilte Relationer, for at blive begrundende, medieres Urgrunden med enhver tilværende

---

*) Traducianismen, der i Forældrenes Sjæle alene søger Grunden til Børnenes, er, til Ex., ligesaa eensidig som Creatianismen, der i Guds Skabervillie umiddelbart søger Grunden til enhver Sjæl.

Grund, og Modsigelsen ophæves i Grundens Selvbestemmelse.

a) I det ene Tilværende ligger den bestemte Grund til et andet Tilværende under den Forudsætning, at ethvert „Noget" ligesaa umiddelbart refererer sig til en Kreds af „Andre" som til sig selv. Forsaavidt det Tilværende har Grunden i sig, refererer det sig til sig selv alene, og kan ifølge denne Grundrelation ikke umiddelbart indeholde Grunden til Andet; men forsaavidt det har sin Grund udenfor sig, har det derimod et overgribende Indhold, et Indbegreb af Bestemmelser og Relationer, hvorved det henviser til visse andre Tilværende, som et Noget, der selv er sat **paa Grund af Omstændighederne.** Det Indhold, ethvert Tilværende saaledes har i sig, og det Indhold, det har udenfor sig, ere da Indholdsmomenter af een og samme Grundrelation, og i Mediationen af disse Momenter ligger den **specifiske** Grund. α) Grunden er den med sig medierede Identitet af det Begrundende og Begrundede; det Tilværende, der skal begrunde, og Det, der skal begrundes, have, som Følge heraf, samme Indhold; thi Andetheden selv ligger i det Tilværende, der indeholder Grunden, efterdi dets Relation til Andet kun er et Moment i dets Relation til sig selv. β) Men den reale Grund ligger paa den anden Side i den grundige Forskjel imellem det Begrundende og Begrundede; det Tilværende, der skal begrunde, maa derfor omvendt sætte sin Relation til sig selv, som Moment for Relationen til Andet; Grundens rene Mediation falder da udenfor de Grundelementer, gjennem hvilke den fuldbyrdes: **enhver specifisk Begrundelse for-**

udsætter sine særskilte Betingelser. γ) Det ene Tilværende indeholder altsaa Grunden til det andet derved, at der ligger et heelt Indbegreb af Betingelser imellem Grunden og Det, der skal begrundes. Betingelserne maae forudsættes som umiddelbart givne, de udgjøre kun de discrete Punkter i den Tilværelseskreds, indenfor hvis Peripheri Begrundelsen søges; som et saadant Indbegreb af Tilværende forholde de sig ligegyldige til den hele Grundrelation, og give sig som **ubetingede.** Men i deres ubetingede Væren ere de blot tilværende, og kunne følgelig Intet betinge, efterdi deres Relation til sig selv indbyrdes forsvinder i abstract Umiddelbarhed: kun i Forholdet til Grundrelationen slaaer deres umiddelbare For-sig-væren over i en Væren for Andet; for en anden Grundrelation vilde de selvsamme Tilværelsesmomenter afgive andre Betingelser, de ere altsaa, som Grundens Betingelser, selv **betingede.** Afhænge nu saaledes alle Betingelser af den bestemte Grundrelation, da maa denne derved fremtræde som ubetinget; ved en blot Addition af Betingelser tilveiebringer man ingen Begrundelse; her maa da begyndes med et Tilværende, der kan siges at indeholde Grunden. Men kun forsaavidt Betingelsernes Indhold optages som Momenter i den tilværende Grunds Indhold, kan der sættes en real Forskjel imellem det Begrundende og Det, der skal begrundes; Grundrelationens Eiendommelighed er altsaa dog betinget ved Betingelsernes umiddelbare Tilværelse.

b) Ved den immanente Eenhed af Grundens rene Mediation og Betingelsernes Umiddelbarhed bliver Grunden specificeret og bestemt. Men den saa-

ledes bestemte Grund er i sig utilstrækkelig. De særskilte Betingelsers afsluttede Kreds er nemlig kun et Led i den uendelige Række af alle øvrige Tilværelseskredse, og den specifiske Grundrelation, der gjennem sine Betingelser ubetinget fremhæves som en for-sig-værende Bestemthed, kun et Moment i den universelle Grundbevægelse. For nu at frigjøres fra denne ubestemte Uendelighed, maa den bestemte Grund da tillige sættes ved en ubetinget Position af Urgrunden selv. Denne specifiske Position, hvorved Urgrunden fastsætter den relative Grund ligeover for de særskilte Betingelser, for at ophæve begge som Momenter i Mediationen af den tilstrækkelig bestemte Grund, bærer nu selv Umiddelbarhedens Præg. Ifølge denne Umiddelbarhed er Urgrundens ubetingede Position da ogsaa betinget; dens Specification har nemlig den relative Grund og dens Betingelser til sin ydre Forudsætning, hvorved dens Relation til sig selv forsvinder i en Relation til Andet. Men de relative Grunde og deres Betingelser, der udgjøre den hele begrundede Tilværelse, ere kun et umiddelbart Udtryk for Urgrundens egen Alteration; den Forudsætning, hvorved dens specifiske Position betinges, har den selv forudsat, den betinges altsaa kun ved de Betingelser, den selv har givet sig, og fremtræder saaledes i den tilstrækkelig bestemte Grund som **det absolut Ubetingede.**

c) I det absolut Ubetingede ere nu alle Grundbestemmelser satte, og derved tillige ophævede. Tilværelsen med dens relative Grunde er kun Forudsætning og Betingelse for Urgrundens egen Selvbegrundelse; derfor ophæver den primitive Grund de Forudsætuinger, den selv har sat. I Tilværelsens

Umiddelbarhed er dens Indhold altereret, og denne Alteration er et Ferment, hvorved den fuldbyrder sin egen reale Mediation, og lader alle Betingelser svinde som Momenter i det esoteriske Indhold. Som Tilværen opstiger af Urgrunden, saaledes maa den ogsaa synke tilbage i den; derfor gaaer det Tilværende uophørlig tilgrunde; de relative Grunde ere i sig selv kun **Skingrunde.** Men omvendt ophæver Urgrunden nu ogsaa sig selv, idet den ophæver sit exoteriske Indhold; dens Grundidentitet er nemlig selv Betingelse og Forudsætning for Udviklingen af den grundige Forskjel. I de ydre Betingelser og de tilværende Grundes Umiddelbarhed ligger Urgrundens Alteration og Selvophævelse, men idet den saaledes igjen maa ophæve sin egen Selvophævelse for at sætte sig selv, viser sig Betingelsernes Negation som en ufravigelig Betingelse for Urgrundens ubetingede I-sig-væren, for dens esoteriske Indhold. Da det exoteriske Indhold er sat af det esoteriske, saa ligger det i Grunden dog stedse udenfor Grunden, det har en fremmed Grund i sig, er et blot Begrundet, et Substrat for den sande Grunds Mediation med sig selv, og maa derfor ophæves. Men idet den ydre Mangfoldighed ophæves som betinget og sat, bliver den just derved selv et Sættende, og forvandler sig til en real Grund for det esoteriske Indhold, der nu bliver et Sat og Begrundet. Som sat og begrundet maa det esoteriske Indhold igjen ophæves, og i dets Selvophævelse ligger Begrundelsen af det exoteriske. Tilværelsens Skingrunde ere alle **begrundede Skin, de ere Phænomener.**

Uagtet nu denne Mediation, hvorved Urgrundens Transcendents og For-sig-væren uafbrudt sætter sig som Forudsætning for sin Immanents og Væren for Andet, i Grunden aldrig kan ophøre, saa er det dog betydningsløst fremdeles at ville fasthholde Adskillelsen af de modsatte Grundbestemmelser, efterdi de alle have viist sig som eensidige Abstractioner. Den ved Grundens Ophævelse gjenvundne Umiddelbarhed træder da frem med ubetinget Selvstændighed. Da Mediationen saaledes er udtømt, slaaer Identiteten atter umiddelbart over i Forskjellen, og denne i hiin; Grunden selv træder derved i Baggrunden og en ny Sphære aabner sig.

Overgang.

Væsenets Identitet kan ikke være uden Forskjel. For det rene Væsen er Forskjellen Skin, for Væsenets og Grundens Primitivitet er den et consecutivt Væsen, en Tilværelse af relative Grunde. Men, som et i Identiteten forsvindende Moment, er Forskjellen endnu ikke kommen til sin Ret; derfor maa nu Identiteten omvendt lægges til Grund for en selvstændig Udvikling af phænomenale Modsætninger, og Reflexionen selv forandre sin Characteer. Medens nemlig den immanente, dialectisk-speculative Reflexion prædominerer i Væsenheden, bliver den udvortes distingverende og fixerende Reflexion derimod fremherskende i

B. Phænomenets Sphære.

a) Grundphænomenet.

§ 24.

Materie, Form, Reflexivitet.

Idet Phænomenet, den umiddelbare Eenhed af Væsen og Skin, sættes som Resultat af det absolute

Væsens Mediation, falder det Umiddelbare udenfor det Middelbare. Det i Phænomenet umiddelbart Værende repræsenterer sig som *Materie*, den udenfor Materien faldende Reflexion derimod som *Form*. Denne Forskjel bliver igjen ligesaa umiddelbart ophævet: Ingen Materie uden Form — som umiddelbart fireret: Den samme Materie kan have de forskjelligste Former, og den samme Form indeholde de forskjelligste Materier. Dette ydre Reflexionsforhold udtrykkes i Materiens og Formens *Reflexivitet*.

Den dialektiske Overgang fra Væren til Væsen er en tilsyneladende Fremgang, men en væsentlig Tilbagegang. Efter sin rene Umiddelbarhed repræsenterer Tilværelsen sig, som om den kun var grundløs, fordi den ikke behøvede nogen Grund, som om den selv var den ubetingede Forudsætning for al Bevægelse og Udvikling, altsaa som det Primitive. Det Væsenløse i Væren selv er altsaa, fra denne Side betragtet, saa langt fra at være en Mangel, at det meget mere udtrykker den Aprioritet, hvorved Tilværelsen bliver istand til at sætte Væsenet. Bevægelsen fra Væren til Væsen er altsaa, ifølge denne Synsmaade, **progressiv: Væsenet er en Folge af Væren.** Men idet Værens Selvudvikling ender i Væsenet, indlyser det, at den Uro og Bevægelse, der har drevet Væren ud over sig selv, just hidrører fra dens egen Mangel og Eensidighed; dens Overgang i Væsenet vidner om dens Oprindelse af Væsenet. Da Væren saaledes viser sig som den Umiddelbarhed, Væsenet selv har forudsat, for ved Ophævelsen af denne Forudsætning at sætte sig selv, saa er Bevægelsen fra Væren til Væsen **regressiv.**

Væsenet, der fremkommer som det Sidste, er da det egentlige Første: **Væren er en Følge af Væsenet.**

Den Modsigelse, at Væsenet ikke kan fremkomme uden som Følge af Væren, uagtet Væren selv først bliver til som en Følge af Væsenet, finder sin Løsning i Grundens Mediation.

Forsaavidt Grundens esoteriske Indhold forudsætter et exoterisk som Det, der uophørlig sættes og skal sættes, følger Grunden selv af den umiddelbare Væren; men idet den centraliseres til Urgrund, ophæver den Alværens Umiddelbarhed i sin egen absolute Selvstændighed, følger derved af sin egen Følge, og nedsætter Tilværelsen til en Følge af Grunden. Værens Fremgang til Væsenet er da hermed sat som en Tilbagegang til dens egentlige Udspring, og Grunden har ophævet den Illusion, at Væsenet skulde være en Følge af den umiddelbare Væren. Da der i enhver sand Illusion imidlertid dog ligger et Skin af Sandhed, saa kommer dette Sandhedsskin i Grunden nu ogsaa til sin Ret. Det har nemlig viist sig, at det esoteriske Grundindhold i sig selv kun vilde være et Skin, hvis det esoteriske med dets relative Grunde og Betingelser kun vare Skin; forsvinder den ene af disse Hovedsider, da forsvinder hermed tillige den anden. Som det altsaa er en Illusion, at ville fastholde en for-sig-værende Urgrund, og lade den umiddelbare Tilværelse komme og svinde som overfladisk Skin, eller at ville paa den anden Side opløse den i sig centraliserede Urgrund i de relative Grunde og deres Betingelser, saa er det ogsaa en logisk Illusion, hvis Man *) lader begge disse Hovedsider gaae under i en værende Umiddelbarhed.

---

*) Som Hegel. Werke 4. B. Pg. 110—118.

Skal det absolut Ubetingede bestemmes som Det, der ophæver Urgrunden og dens Betingelser i en værende Identitet af Væsen og Skin, saa bliver Grundbevægelsens Fremgang til „Sagen selv" atter en Tilbagegang til Umiddelbarhedens absolute Primitivitet. Denne uopløselige, adamantiske Umiddelbarhed nedsætter da den forudgangne Mediation til en blot udvortes Reflexion, en subjectiv Tankebevægelse. Alt ender saaledes i en steril Ubetingethed, hvorfra Man hverken kan komme frem eller tilbage. Det absolut Ubetingede kan ikke fastholdes som **sat**, uden at det tillige forudsætter den forudsættende Grund; det kan ikke tage sig sammen og ophæve Grund og Betingelser, uden at det tillige maa løslade Urgrunden, som den, der kan sætte andre Betingelser; det kan ikke fremtræde som bestemt, uden at reflectere den Grundbevægelse, hvorved det bestemmes. „Sagen" er altsaa den, at den uudtømmelige Urgrund stedse afgiver bestemte Grunde, at Mediationens Strøm bryder sine Bølger paa den Umiddelbarhed, i hvilken den selv er chrystaliseret. Skal Grundens Indhold nærmere bestemmes, da kan Bestemmelsen ikke længere holdes i Mediationens rene Strømning, men maa sættes og søges i det Medium, hvori Mediationen er gaaet sammen med Umiddelbarheden, hvor Væsenets Identitet er bleven identisk med Skinnets Forskjel, hvor den bestemte Grund er gaaet op i det Begrundede, altsaa **i en Væren, der saaledes følger af Væsenet, at Væsenet og Grunden selv følger med.**

Phænomenet er nu denne umiddelbare, og derved tillige bestemte Identitet af Væsen og Skin. Idet Forskjellen er ophævet, er Reflexionen forsvunden. Væsenet er ikke længere Væsen, fordi dets Adskillelse fra Skinnet er ophørt; af samme Grund er Skinnet heller ikke længere Skin; begge Reflexer antage herved et

Præg af umiddelbar Væren. Men Identitetens Umiddelbarhed er vunden gjennem Forskjellens og Modsætningens Mediation; Skinnet trænger sig derfor frem paany, giver sit Grundindhold et Anstrøg af Væsenhed, og Reflexionen vender saaledes igjen tilbage, kun med forandret Characteer. Væsenet bestemmes ved Skinnet, og har sat sit Indhold i Skinnets Reflexion, og Skinnet bestemmes umiddelbart som Det, der giver Væsenet sin bestemte Skikkelse. Det ved Skinnet bestemte Væsen holder sig nu ikke længere i en fjern Baggrund, men er selv det Skin, hvori det skinner; omvendt er Skinnet heller ikke længere den tomme Refler, der svinder og bedrager, men repræsenterer det grundige Væsen: Phænomenets Reflexion reflecterer saaledes sin egen Ophævelse. Saa umiddelbart, som det Bestemte her falder sammen med Bestemmelsen, saa umiddelbart adskille de sig igjen fra hinanden. Denne Vexel af Identitet og Forskjel, ifølge hvilken Det, der skal bestemmes, ligesaa umiddelbart har Bestemmelsen i sig som udenfor sig, characteriserer Phænomenet som det i sig Begrundede, som et Værende, der paa een Gang er i Grunden og dog udenfor Grunden, som et **Grundphænomen**, hvis universelle Momenter ere **Materie** og **Form**.

Materien er det værende Væsen, Væsenhedens faste Forudsætning, der nærmer sig den palpable Umiddelbarhed. I Modsætning hertil viser Formen sig som Bestemmelighedens rene i sig reflecterede Activitet. Materie og Form synes saaledes at forholde sig ligegyldige mod hinanden.

Som væsentlig Umiddelbarhed er Materien ligegyldig mod Reflexionen og Formen; derfor repræsenterer den sig i Phænomenets Sphære som et Substrat, der antager alle Værens Bestemmelser.

At Materien er det i Grundphænomenet Værende, sees ogsaa deraf, at den paa een Gang gjengiver saavel Qvaliteten som Qvantiteten. Dens Grunddele, Atomerne, udtrykke den oprindelige Qvalitetsforskjel, og dens uendelige Delelighed gjengiver os den qvantitative Discretion. Men Materien vorder ikke, uagtet den er i en bestandig Vorden; den har Uforanderligheden tilfælleds med Væsenet selv, uagtet den uafbrudt er Forandring underkastet. Da den materielle Identitet ligesaa lidt er istand til at sætte sin egen Forskjel, som den materielle Forskjel formaaer at reflectere sin Identitet, saa forbliver Materien, som saadan, **dorsk** og **dunkel.** Materien er i sig selv ubestemmelig, og maa dog bestemmes; dens Dunkelhed negerer Reflexionen, og forudsætter dog Reflexionens Lys: Materiens egen Ubestemmelighed udtrykker altsaa dens Krav paa at bestemmes ved sit Andet o: ved Formen.

Formen er, for sig tagen, den rene Bestemmen, der endnu Intet har bestemt, efterdi det, den skal bestemme, falder udenfor Bestemmelsen selv; den er den **klare, frit svævende Reflexion,** der i Materiens Væren reflecterer sin egen Selvophævelse. Den formelle Identitet gjenspeiler sin Forskjel; den viser derved ud over sig selv, kommer i Bevægelse, og bestemmer sin egen Ophævelse; af samme Grund reflecterer den formelle Forskjel Identiteten som sin Negation og ophæver sig selv. Formen bliver da herved sat som det active Princip, som den uendelige Selvbevægelse.

I deres umiddelbare Modsætning ere Materie og Form, hver for sig, lige endelige og uselvstændige. Kunde Materien ikke bestemme sig selv, fordi dens Identitet og Forskjel faldt ligegyldig ud fra hinanden, saa kan den rene abstracte Form heller ikke fuldbyrde sin Selvbestemmelse, efterdi dens Forskjel og Identitet

uafbrudt ophæve hinanden. Eenheden af den materielle og formelle Forskjel er først den sande bestemte Forskjel; thi forsaavidt Forskjellen har en materiel Side, lader den sig ikke ophæve som et i Identiteten forsvindende Skin, og forsaavidt den med det Samme har en formel Side, viser den ud over sig selv, og bestemmer sig til Identitet. Som Materien uden Form er en Skygge, saa er Formen udenfor Materien et Skin; kun ved deres gjensidige Affirmation erholde de begge Selvstændighed. Materiens Negation af al Form er dens egen væsentlige Form. Ved at holde sig som det Ubestemte lige overfor den bestemmende Form giver den sig en Bestemthed. Dens Ligegyldighed mod Formen er dens egen Ligegyldighed mod sig selv; naar den da optager Formen, og lader sig bestemme, optager den ikke Mere, end hvad den allerede har; Formen udtrykker kun Materiens egen Selvstændighed. Paa den anden Side bliver Formen, naar den holder sig i sin selvstændige Forskjel ligeoverfor Materien, reflecteret i sin Andethed. Men nu er Formidentiteten just bestemt som den, der i al Forskjel og Modsætning vinder sig selv; Materien er da herved sat som det i Formens Negativitet ophævede Andet o: som Formens egen selvstændige Bestaaen.

Denne udviklede Identitet af Materie og Form viser, at den ene ikke begrunder den anden; thi da der ingen Overgang er, saa kan der heller ikke være nogen Grundrelation. Som der i Grunden selv ingen Materie er, saa er der i Materien heller ingen Grund, og som Formen ikke kan følge af Materien, efterdi den selv er Materiens egen umiddelbare Forudsætning, saa kan Materien heller ikke følge af Formen, da den abstracte Form forudsætter Materiens Væren. Materiens og Formens Bestaaen i og ved deres phænomenale Iden-

titet er ligesaa umiddelbart en Bestaaen i phænomenal Forskjel. Materien, der i sin Selvstændighed har ophævet Formen, er derved allerede formet, ligesom Formen, der har sat Materien som sit ophævede Andet, er materialiseret. Begge ere da med eet Slag i Grundphænomenet selv.

Bestemmes den phænomenale Identitet nærmere, da viser den sig paa een Gang baade som væsentlig og som uvæsentlig. Det er Materien væsentligt, at have en bestemmende Form; men hvilken bestemt Form, den skal have, er den endnu ganske uvæsentligt; ligeledes er det Formen væsentligt, at materialiseres; men hvilken Materie Formen skal bestemme, er aldeles ligegyldigt, da Materiens Bestemmelse ene og alene afhænger af Formen. Forsaavidt nu Materien reflecteres i Formen som i sin Negation, bliver den derved begrændset; men forsaavidt den selv bestaaer i Formen, ophæver den ligesaa umiddelbart sin Ikke-Væren i Væren, og sættes som den **bestemte** Materie, hvorved Formen da ogsaa fixeres til umiddelbart **bestemt** Form. Denne Bestemthed, hvormed al Mediation er ophørt, ligger i **Overfladen**, der just viser sig som Materiens og Formens rene Identitet og Forskjel. I den overfladiske Bestemthed falder Materien sammen med sin Form; thi den umiddelbare Form er Materiens Overflade; i Overfladen ophører Materien, og forsvinder som Skin i Formens Væren; som Materiens Bestemthed er Overfladen Materiens Negativum, dens rene Andethed o: Formen selv. Men paa den anden Side maa den overfladiske Form nu ogsaa forsvinde som Refler i Materiens Væren. Paa Værens Standpunkt er al Bestemthed kun en Grændse, der lader det Begrændsende falde udenfor det Begrændsede; men Phænomenet, hvis Bestemthed gjennem Væsenhedens Reflexion er hævet til

Værens Umiddelbarhed, identificerer derimod Grændsens Sider, og sætter sig derved sin Overflade. Overfladen er følgelig Materiens egen bestemte Væren; saa at det ikke er Materiens Skin, men den værende Materie selv, der i Overfladen viser sig paa det Allerbestemteste: *) den overfladiske Bestemthed af Materie og Form er da, som begges satte Identitet, immanent og væsentlig.

Men da Mediationen er forsvunden, slaaer den overfladiske Identitet ligesaa umiddelbart over i Forskjel, hvorved den satte Bestemthed viser sig som uvæsentlig. Materien, der er ligegyldig mod sin bestemte Form, falder tillige udenfor Overfladen, og viser sig derved som en uformet **Masse**, der kan modtage utallige andre overfladiske Bestemmelser. Paa den anden Side kan Formen, som det **bevægende, articulerende Princip**, heller ikke acquiescere i Overfladens værende Bestemthed; thi da den formelle Identitet reflecterer sin egen Forskjel, maa den, som Følge heraf, nedsætte sin i Materien fixerede Overfladiskhed til Moment og Forudsætning for andre bestemte Former; kun ved at ophæve de satte Bestemtheder som Reflexer i en Utallighed af Formbestemmelser, kan Formen soutenere sin rene

*) Synets og Følelsens Sands give os Overfladen fra tvende modsatte Sider. Synet seer egentlig kun Formen, ikke Materien; naar vi desuagtet synes at see Materien selv, da kommer det deraf, at Materiens Refler er ophævet i Formens Væren. Følelsen refererer sig derimod umiddelbart til Materien, ikke til Formen; vi synes kun at føle Formen, fordi dens Refler er ophævet i den bestemte Materie. Naar Synet sætter Formen som en Præmis, hvoraf man slutter til Materien, saa sætter Følelsen omvendt Materien som den Præmis, hvoraf man slutter til Formen. At Slutningen som saadan ikke kommer til Bevidsthed, hidrører derfra, at Reflexionen er ophævet i den phænomenale Identitet.

Selvbestemmen. Da enhver bestemt Overflade saaledes i det Uendelige kan ombyttes med en hvilkensomhelst anden, er den overfladiske Forskjel imellem Materie og Form poneret, og Overfladens Bestemthed reduceret til en reen Uvæsentlighed.

Denne Forskjel imellem Materie og Form viser sig endnu bestemtere, naar den opfattes i Relation til Overfladens egen væsentlige og uvæsentlige Side. Naar nemlig Materien uafbrudt tenderer til at hæve Overfladens væsentlige Bestemthed, og som en „rudis indigestaque moles" at synke i sit Chaos, saa ligger det derimod i det formende og dannende Princip, at sætte den overfladiske Bestemthed som et i den immanente Formation opbevaret Moment, eller at omsætte Overfladens Uvæsentlighed i dens Væsentlighed. Skjøndt Massen i det Ubestemmelige unddrager sig den bestemte Overflade, kan den desuagtet ikke undvige Formen, efterdi denne selv griber ud over enhver fixeret Bestemthed. Da Formen saaledes ved at ophæve sin overfladiske Forskjel først bliver væsentlig og immanent, saa hjemfalder Massen, idet den unddrager sig Overfladen, paa ethvert Punkt til den væsentlige Form, og bliver derved sat som dens **Stof**. Ved at give sig som Stof, er Materien i enhver Henseende Formen underlagt. Forsaavidt Overfladen endnu er ligegyldig og uvæsentlig, ligner det ubestemte Stof den i sig uformelige Masse; men da det er Formen selv, som ved at ophæve sin egen Overfladiskhed har gjennemtrængt Massen, og behersker Stoffet, saa er Overfladens Væsentlighed hermed tillige sat; thi Stoffets Formation bestaaer netop deri, at Formen og Overfladen bestemmes. Stoffets væsentlige Form er overfladisk, efterdi det ligger i Stoffets egen Elasticitet, at det ikke umiddelbart kan have nogen fixeret Bestemthed. Formens Overfladisk-

hed er at sætte som Stoffets rene Formabilitet; men allerede derved, at Materien er bestemt som Stof, har den, som saadan, den bestemmende Form i sig; det specifiske Udtryk for den bestemmende Form er umiddelbar Formbestemthed, Overflade; følgelig er den overfladiske Form ogsaa væsentlig.

Den alsidige Bestemmelse af Stof og Form udvikler sig nærmere saaledes: α) Stof og Form ere umiddelbart identiske; Identitetens Umiddelbarhed er den rene Ubestemthed, og denne Ubestemthed er Overfladens eller Bestemthedens Grund. Med Begrundelsen vender Mediationen tilbage; idet Identiteten sætter sig som Grund, ophæver den sin egen Umiddelbarhed, Formen kommer i Bevægelse, og fixerer Overfladen som den immanente Formations Resultat og Følge. Men naar Følgen er sat, ophører Grundbevægelsen, og den immanente Formation udpræger sig paa Overfladen. Stoffet selv bestemmes herved fra en dobbelt Side: deels bliver det nemlig i sig selv uendelig bestemt ved den immanente Form, og derved hævet til **Formens Indhold**, deels bliver det fra Endelighedens Side bestemt, det vil sige, begrændset ved den overfladiske Form. Da nu Endelighedens og Uendelighedens Side, ifølge den ophævede Reflexion, ikke længere falde udenfor hinanden, da den uvæsentlige og overfladiske Form umiddelbart udtrykker den væsentlige og immanente, saa har Stoffet i Grunden ingen anden Indholdsbestemmelse end den, der viser sig paa Overfladen *). Denne Eenhed af begge Formationens Hovedsider er ikke et tautologisk „Einerlei", thi Mediationen er traadt imellem; men ligesaa lidt er den at betragte som Reflex af en grundig Modsætning, thi den forudsatte Mediation er ophævet; i begge

*) I denne Forudsætning er al Plastik begrundet.

Siders umiddelbare Sammentræf ligger altsaa det bestemte Stofs **specifiske Eiendommelighed.** β) Det ene Stof træder med sin Eiendommelighed ligeoverfor det andet; som Stoffets Eiendommelighed er given med den bestemte Form, saa er omvendt Formens specifiske Bestemthed fixeret i Stoffet. Da Forskjellen imellem de heterogene Stoffer er sat overfladisk, saa viser Adskillelsen sig endnu kun udvortes og ligegyldig; Formen synes at paatrænge sig Stoffet, at komme til udenfra, for at gjøre Skilsmisse imellem Stof og Stof. Desuagtet er den overfladiske Form allerede forudsat som den immanente Formations egen Bestemthed; Formadskillelsen begynder derfor ligesaa meget indenfra, saa at Formen selv i ethvert eiendommeligt Stof forudsætter et særeget Indhold. Hvorledes ethvert Stof i sig selv er bestemt som Formens Indhold, kan det da kun vise i Forhold til et andet eiendommeligt Stof, om hvilket det Samme gjælder. Forsaavidt Adskillelsen er udvortes, kan Forholdet kun bestemmes overfladisk; Stoffernes Overflader berøre hinanden. Men i Berøringens Medium falder det ene Stof umiddelbart sammen med det andet; enhver Berøring frembringer en overfladisk Omformen, idet den ophæver den ydre Forskjel; da nu Overfladen selv er den immanente Forms egen Bestemthed, saa frembringer enhver overfladisk Omformen tillige en indre Transformation: de heterogene Stoffer gjennemtrænge hverandre indbyrdes*). γ) Da al Gjennem-

*) Disse tvende Synsmaader begyndte allerede at gjøre sig gjældende i den gamle ioniske Naturphilosophie. Den mechaniske Retning gik ud fra en Betragtning af den værende Mangfoldighed, og forklarede Tingenes Oprindelse af de i sig uforanderlige Urqvaliteters Adskillelse og Forbindelse d: af Bestanddelenes alsidige Berørelse. Men

trængen kun er en alsidig Berøring, er den materielle Forskjel hermed vindiceret; den ene Partikel falder udenfor den anden, saa at Stofferne ikke confunderes, og flyde sammen i chaotisk Ubestemmelighed; men forsaavidt den uendelige Berøring er en Gjennemtrængen, og derved tillige en Transformation, er Formen selv sat som det sondrende, articulerende Princip, og Materialismen ophævet. Af denne Materiens og Formens gjensidige Specification indlyser det nu, at, som Formen formedelst Materien bliver forskjellig fra sig selv, og derved adskilt i en Mangfoldighed af endelige Former, saa bliver omvendt Materiens dunkle, indifferente Enhed adskilt og sondret formedelst Formen. Den i sin rene Formation uendelige Formeenhed, der overalt vil hæve enhver Modsætning til en flygtig Afglands af Identitetens Lys, bindes og fixeres i den mørke, træge Masse, forefinder i det Stof, den gjennemtrænger, uophørlige Skranker, og falder saaledes ud fra sig selv i en Række af materielle Former. I Materiens udvortes ligegyldige Differents ligger altsaa Endelighedens Grund. Men fra den anden Side betragtet, viser Materien sig tillige som den Indifferents, der udsletter al Forskjel. Som Materie og Masse er Grundstoffet kun eet, og sig selv i alle Punkter liigt; Formen derimod, som Væsenhedens rene Selvadskillelse, er den Re-

---

ved denne Hypothese blev Qvaliteternes egen Oprindelse selv ligesaa uforklarlig som deres overfladiske Sondring og Forening. Den dynamiske Philosophie lod derimod Qvaliteternes egen Bestemthed forsvinde som Momenter i den uendelige Transformation uden at kunne give nogen tilstrækkelig Forklaring af Tingenes væsentlige og phænomenale Forskjel. Begge Theoriers Eensidighed ophæves i den dialectiske Identitet af alsidig Berøring og immanent Forvandling.

flexionsbevægelse, der driver det masseagtige Chaos over i Forskjel, sondrer, articulerer og danner det. Det er den ene, uendelige Form, der gjør Materien til de mange særskilte Materier, til et discret Indhold af heterogene Stoffer: Materiens endelige Bestemthed har sin Grund i Formen. Ligesom Materien da fra sin Side er Mediet imellem den bestemte Forms Identitet med sig selv og Forskjel fra andre Former (et Medium, der umiddelbart forsvinder i Formens Bestemthed), saaledes er Formen igjen Mediet imellem Materiens specifiske Eenhed med sig og Forskjel fra andre Materier; herved er det i sig ubestemte Grundphænomen sondret og spaltet i en **Mangfoldighed af bestemte Phænomener.**

Den bestemte Forms Reflexion i sig er dens Væren i Materien, og den bestemte Materies I-sig-væren dens Reflexion i Formen. Begges Reflexion i hinanden viser sig da ligesaa umiddelbart som deres selvstændige For-sig-væren, efterdi Reflexerne fra begge Sider hæves som forsvindende Momenter; omvendt forsvinder derved tillige deres For-sig-væren som Reflex af deres Væren i hinanden: de ere, hver for sig, **reflexive.** Denne Eenhed af Relation og Reflexion er igjen, naar den nærmere bestemmes, at betragte som a) den **rene,** b) den **betingede** og c) den **ubetingede Reflexivitet.**

a) Ifølge den rene Reflexivitet er det den bestemte Materie nok, at have en bestemt Form; som Formen altsaa bindes i Materien paa Grund af Bestemmelsens Umiddelbarhed, saa frigjøres den ligesaa umiddelbart til For-sig-væren og Selvstændighed i Kraft af Reflexionens Udvorteshed. Med Hensyn til den overfladiske Formation, kan den ene og samme

Form meddeles til aldeles heterogene Materier *), og hvad den væsentlige Form angaaer, er den samme Materie istand til at undergaae de allerforskjelligste Metamorphoser, forsaavidt det nemlig er den overfladiske Omformen, der, ifølge en uendelig alsidig Berøring, tilveiebringer Transformationen, og forsaavidt Stoffets Eiendommelighed ene og alene er at udtrykke i Formens Bestemthed. Naar Stoffet formedelst en Formforandring bliver et andet Stof, da ligger Andetheden ikke i Materien, der fra sin Side vedbliver at være sig selv lig, men i Formen. Resultatet er, at i samme Grad, som den **phænomenale Identitet** har vundet Selvstændighed, er ogsaa **den phænomenale Adskillelse og Forskjellighed** bleven **selvstændiggjort** **).

b) Da Materiens og Formens phænomenale Adskillelse imidlertid forudsætter Identitet, saa bestemme de selv deres indbyrdes specifiske Bestemthed; denne Specification kommer tilsyne i den betingede Reflexivitet. Forsaavidt nemlig Formen selv baade er immanent og overfladisk, saa adskilles de bestemte Phænomener fra hinanden derved, at deres væsentlige Continuitet reflecteres i en uvæsentlig Discretion; den phænomenale Forskjel er kun en Skinforskjel, eftersom det ene Phænomen ved Transformationen kan vorde det andet. Men paa den anden Side kommer den væsentlige Continuitet dog kun tilsyne i Discretionen; Phænomenernes Selvstændighed afhænger af deres phænomenale Forskiel; i denne Selvstændighed er

---

*) Den samme Jupitersform kan til Ex. udtrykkes i en Statue af Leer, Gips, Erts, Marmor o. s. v.

**) Is, Vand, Damp kunne vise sig som det samme Stof i forskjellige Former.

Discretionens Skin væsentlig umiddelbart, og derved tillige materielt; Continuiteten derimod, der ikke kan sætte sig som bestemt Phænomen, forbliver uvæsentlig og formel. Ifølge Discretionens Umiddelbarhed er den phænomenale For-sig-væren sat som Reflexion i andre Phænomener; enhver Formforskjel er overfladisk, ligegyldig og foranderlig. De discrete Middelpunkter blive staaende som Substrater, hvis verlende Former meddeles udenfra. Men naar ethvert Phænomen henter sin Form udenfra, og der udenfor det givne Phænomen ikke kan gives Andet end Phænomener, saa er Phænomen uafbrudt bestemt ved Phænomen, deres Exclusion er en Assimilation, saa at den Udvorteshed, ifølge hvilken Phænomenet maatte hente sin Bestemmelse fra andre Phænomener, altsaa er en Andethed, der ligger i det bestemte Phænomens egen Bestemmelse. Herved er den discrete Form sat immanent, saa at ethvert Phænomen nu kan siges at bestemme sin egen Form. Men saaledes er ogsaa den phænomenale For-sig-væren igjen forvandlet til en Væren for Andet, thi Phænomenet bestemmer kun sig selv ved at bestemme andre Phænomener. Resultatet bliver altsaa dette: ethvert Phænomen bestemmes af andre Phænomener, saa at det derved sættes som et mod sin overfladiske Form ligegyldigt Stof, men ligesaa umiddelbart er Phænomenet bestemt i og ved sig selv, det er et i sig specificeret Indhold, der sætter Formationen sit bestemte Maal: Formens og Stoffets gjensidige Uafhængighed og Reflexion i hinanden, eller deres Reflexivitet, er alsidig betinget.

c) Phænomenet er kun bestemt, forsaavidt det kommer tilsyne (thi hvad der ikke kommer tilsyne, kan heller ikke være Phænomen); men Phænomenet kommer

kun tilsyne i den overfladiske Form, i andre Phænomener, dets Grund er opløst i lutter Betingelser; Phænomenets Selvstændighed er saaledes negativ; den viser sig umiddelbart som Uselvstændighed. Men denne Uselvstændighed er igjen negativ, ethvert Phænomen ophæver Betingelserne i sin egen Grund; Grunden selv forsvinder i den phænomenale Selvstændighed, og sætter sit Phænomen ubetinget.

Forskjellen er nu dreven til sit umiddelbare Extrem. Formadskillelsen er materiel, thi den er udvortes og umiddelbar; men Materien er tillige alsidig formet, efterdi al Forskjel er bleven overfladisk. Formernes Overfladiskhed er ikke Andet end deres materielle Væren. I enhver bestemt Form er Materiens Bestemthed nu tillige sat saa umiddelbart, at enhver Forandring ophæver Phænomenets Selvstændighed. Reflexiviteten er følgelig ubetinget. Phænomenet kan altereres, deri viser sig dets betingede Selvstændighed; men det altereres kun da, naar de givne Betingelser ere ophævede, og nye indtraadte; de forandrede Betingelser give sig hver Gang som Momenter i det Ubetingedes absolute Bestemthed. Som Betingelserne ere, saa er ogsaa den Ubetingethed, hvori de ophæves, og saaledes er ogsaa Phænomenet bestemt. Da der nu ikke kan gives nogen phænomenal Forandring uden forandrede Betingelser, og de forandrede Betingelser stedse concentreres i det Ubetingede, saa er Overgangen fra Phænomen til Phænomen en Overgang fra det Ubetingede til det Ubetingede. Denne Overgang er formel, tautologisk og usand, Forskjellen forsvinder som et Skin, da det Ubetingede stedse er identisk med sig selv. Men ligesaa umiddelbart repræsenterer den sig som udvortes og materiel; Overgangen skeer ved

et Spring, efterdi det ene Ubetingede er ligegyldigt mod det andet; denne materielle Adskillelse forsvinder igjen som Skin i det Ubetingedes væsentlige Identitet, og saa fremdeles i det Uendelige. Da Materien og Formen, som Følge heraf, ikke længere kunne adskilles, maae de nødvendigviis tabe deres særskilte Betydning, og opgaae i en Verden af selvstændige, frit udtrædende Phænomener.

b) Existents.

§ 25.

Ting, Egenskaber, Tilsyneladelse.

Idet det bestemte Phænomen udtræder af Grundens Inderlighed, og kommer til Existents, bliver dets Reflexion-i-sig en ligesaa umiddelbar For-sig-væren, som dets Reflexion-i-Andet en Væren-for-Andet; det kommer derved til at bestaae som Tingen, der har sine Egenskaber. Egenskaberne vise sig at være Tingens egen Existents: Tingen lader sig tilsyne i Egenskaberne; omvendt forsvinde Egenskaberne i Tingens Bestaaen: Tingens Væren i dens Egenskaber er kun tilsyneladende. Denne existentielle Antinomie imellem Immanents og Transcendents ophæves i Tilsyneladelsen.

Modsætningen imellem det primitive og consecutive Væsen har nu udviklet sig til en Modsætning imellem Grundens i sig værende Eenhed og de selvstændige Phænomeners Mangfoldighed. Denne Modsætning er absolut; thi idet den ophæves, bliver den sat, og hver Gang den forsvinder, kommer den igjen tilsyne. I Me-

diationen har Grunden sin Selvstændighed, men den medierende Grundbevægelse maa stedse afgive et værende Resultat, hvori Umiddelbarheden vender tilbage. Overgangen fra den tilstrækkelige Grund til det selvstændige Phænomen er en Omsætten af Mediation og phænomenal Umiddelbarhed, der fortsætter sig i det Uendelige. Den phænomenale Selvstændighed er grundet i den ophævede Mediation; men Mediationens Ophævelse ligger i Mediationen selv; denne bliver saaledes det Overgribende, ophæver sin egen Ophævelse, og nedsætter Phænomenet til et i Grundens Selvstændighed forsvindende Moment. Identiteten af Grundens og Phænomenets Selvstændighed er at sætte som **Existents.**

Den existentielle Eenhed af Grund og Phænomen er for det Første umiddelbar, og som saadan phænomenal. Naar Grunden har adskilt sig som den absolute i-sig-værende Urgrund fra den tilværende og relative Grund, naar den under denne Selvadskillelse har forudsat og ophævet sit bestemte Antal af ydre Betingelser, da slutter den alle sine Extremer sammen, og fixerer sig som den tilstrækkelig bestemte Grund. Den tilstrækkelige Grund er i Indbegrebet af sine ophævede Betingelser ubetinget, dens Grundelementer sondres til særlig Bestemthed, for i gjensidig Bestaaen og negativ For-sig-væren at reflectere hverandre; den tilstrækkelige Grund kommer derved selv tilsyne i slaaende Umiddelbarhed: **den existerer som det selvstændige Phænomen.**

Paa den anden Side er den Umiddelbarhed, hvormed Grundphænomenets Materie og Form falde udenfor hinanden, kun en Reflex af Grundens overgribende Mediation. Skjøndt Materien synes at være ligegyldig mod alle Formens Bestemmelser, saa er denne Li-

gegyldighed dog kun en væsentlig Uvæsentlighed. Som Materien ikke er af sig selv, saa kan den heller ikke være i sig selv; den maa blive Grundlag for den bestemmende Form, og viser sig derved som et Mediationsmoment, der tilhører Grunden. Den absolute Urgrund behøver selv Phænomenernes Mangfoldighed, for deri at grunde sin egen Eenhed, den forudsætter det hele overfladiske Spil af heterogene Stoffer og materielle Former, for deri at klare sin egen immanente, affirmative Selvstændighed: **Phænomenet existerer altsaa som et Gjenskin af den existerende Grund.**

Grunden og Phænomenet have da, som Følge heraf, samme Indhold, Forskjellen er kun formel: alle Momenter i det Absolute ere at bestemme som Grundmomenter, thi der gives ingen phænomenal Bestemthed, uden at den jo er sat af Grunden, ligesaa lidt som der gives nogen Grundbestemmelse, der ikke tillige maa vise sig som phænomenal. Betragtes den absolute Existents fra Mediationens Hovedside, saa existerer det Absolute selv som Urgrundens esoteriske Indhold, i hvilket de phænomenale Modsætninger forsvinde som immanente Reflexer; bestemmes den absolute Existents derimod fra den anden Hovedside som ophævet Mediation, som reflecteret Væren, da existerer det Absolute selv i Grundens exoteriske Indhold, i de selvstændige Phænomeners ydre Mangfoldighed, saa at den primitive Væsensfylde er absorberet i det consecutive Væsen.

Men i denne existentielle Identitet ligger en existentiel Forskjel, ifølge hvilken enhver af Hovedsiderne selv bliver at sætte som den absolute Existents.

1) Det Absolute existerer som Phænomen.

I det selvstændige Phænomen udtømmer den tilstrækkelige Grund sit bestemte Indhold; dens dunkle prægnante Inderlighed klarer sig, Alt kommer tilsyne i overfladisk Umiddelbarhed. Da alle Phænomenets Betingelser ere ophævede i dets ubetingede Selvstændighed, saa refererer det existerende Phænomen sig til sit eget relative Centrum, som til et i sig absolut Middelpunkt, og beroer paa sig selv alene. Med samme ubetingede Selvstændighed træder det ene Phænomen op efter det andet, og da ethvert af disse har sin tilstrækkelige Grund i sig selv, saa forsvinder Urgrundens absolute Centralitet i de utallige Phænomeners relative Centra. Phænomenernes For-sig-væren udgjør deres umiddelbare ubetingede Existents, ethvert Phænomen kommer tilsyne i sit eget Lys; dets Relation til andre Phænomener, der skulde vise dets uendelige Betingethed, er et uvæsentligt Skin, eftersom Betingelserne overalt ere ophævede i ubetinget Selvstændighed. Phænomenernes gjensidige Forhold, deres Væren for hinanden, er da, fra denne Side betragtet, kun en udvortes Reflexion. Men den phænomenale For-sig-væren er ligesaa umiddelbart en Væren for Andet, Reflexionen i sig er selv overfladisk; den er væsentlig en Reflexion i Andet, efterdi den er phænomenal. Ifølge Phænomenets umiddelbare Reflexion-i-sig blive Betingelserne ophævede i dets ubetingede For-sig-væren, ifølge den umiddelbare Reflexion-i-Andet opløses den ubetingede For-sig-væren i lutter Betingelser. Kun i denne bratte umedierede Omverling kommer den overfladiske Existents tilsyne. Formen for det Absolutes Existents i Phænomenernes Række er altsaa den uendelige Progres. Det Absolute kan som saadant ikke existere i noget enkelt Phænomen, thi Phænomenets ubetingede Selvstændighed staaer umid-

delbart over i Uselvstændighed, ligesaa lidt kan en absolut Existents udtrykkes i Phænomenernes Sum, thi ethvert existerende Phænomen er behæftet med samme væsentlige Modsigelse. Den phænomenale Existents er saaledes uendelig fragmentarisk; den maa uophørlig begynde forfra, og den Progres, der skulde indeholde den nye Begyndelse, er kun en Skinprogres, i hvilken den phænomenale Uselvstændighed overalt kommer tilsyne. Som det Tilværende maatte gaae tilgrunde, fordi det i sin værende Umiddelbarhed manglede al Grund, saa maa det existerende Phænomen nu ogsaa gaae tilgrunde, fordi det vil ophæve og i overfladisk Bestemthed udtømme den absolute Grund. Jo klarere den particulære Selvstændighed fremtræder, desto skarpere viser sig den Overgang, hvori det Selvstændige finder sin Opløsning. Idet nu det Absolute saaledes synes at forløbe sig i idel Relativitet, og sprede sit Indhold i peripheriske Centra, forraader den phænomenale Existents med det Samme sin uendelige Negativitet; Urgrunden optræder paany som det nivellerende Princip, og tager sin absolute Centralitet tilbage.

2) Det Absolute existerer som Grund.

Kun i Forhold til Phænomenernes umiddelbare Selvstændighed kommer Urgrunden tilsyne som den altopløsende Grund; men Alt, hvad den herved opløser, har den selv poneret; den tager altsaa kun sit Eget tilbage, for at affirmere sig selv. Det har allerede viist sig, at Grundens esoteriske og exoteriske Indhold reflectere hinanden gjensidig; det esoteriske Indhold er i sig Grundidentitet, og har saaledes med eet Slag alle Forskjelsmomenter i sin indre Uendelighed, alle Tilværelsesprincipper i sit ene Grundprincip; men i denne sin umiddelbare Primitivitet har Urgrunden endnu ingen

Existents; den er endnu kun forudsat som Alværens reale Begyndelse, som den væsentlige Vorden, som Oprindeligheden selv. I Modsætning hertil frembyder det exoteriske Indhold en Evolution af den grundige Forskjel. Her er Eenheden sat i Mangfoldighedens Form, her er en sporadisk Fleerhed af Principer og relative Begyndelser, en Utallighed af tilværende Grunde og endelige Betingelser. Det har fremdeles viist sig, at ethvert af Leddene i den centrale Modsætning selv maa forudsættes som absolut, for at det i sig fordoblede Grundindhold alsidig kan udvikles. Den absolute Urgrund er i sin oprindelige Væsenhed uendelig Mediation af abstract Identitet, negativ, transcendent Eenhed, og abstract Forskjellighed, negativ, transcendental Mangfoldighed. Denne Mediation grunder sig i dens egen primitive Bevægelse. — Kun idet Urgrunden tager sin concrete Eenhed tilbage gjennem den exponerede Mangfoldighed, bliver dens esoteriske Indhold udviklet; men for at den alsidige Sondring kan realiseres, maa den exoteriske Proces af endelige Grunde og Betingelser forudsættes som det Medium, igjennem hvilket Tilbagevendelsen uophørlig skeer. Derfor maa den consecutive Grundbevægelse ogsaa fuldende sit Kredsløb, og dens exoteriske Indhold uafbrudt restaureres gjennem Urgrundens Medium. Var den exoteriske Progres af relative Grunde og særskilte Betingelser kun et flygtigt Skin, indeholdt den ikke et i sig relativt Absolutum, da vilde Urgrunden mangle det reale Medium for sin immanente Explication, da vilde den savne den discrete Værens Andethed, hvori Væsenhedens og Oprindelighedens rene Lys kunde bryde sine Straaler; men omvendt, hvis den primitive Grundbevægelse gik under i den exoteriske og consecutive, hvis de brudte Straaler ikke igjen kastedes tilbage i Urgrundens Dyb,

da vilde Grundmysteriet forblive i evig Dunkelhed, da maatte den oprindelige Eenhed afbrydes i Grundens Alteration, og det Absolute fornegte sig selv.

I den phænomenale Existents har nu Grundens exoteriske Mediation culmineret. Mangfoldighedens rige Afverlinger ere komne tilsyne; den positive Umiddelbarhed har fixeret sig i de existerende Phænomeners relative Centra; det exoteriske Grundindhold er sat med absolut Overfladiskhed, og derved forudsat som det i sig Absolute. Men denne umiddelbare Positivitet er tillige uendelig Negativitet. α) For at existere maa det ene selvstændige Phænomen forudsætte det andets Existents; gives der eet eneste existerende Phænomen, saa gives der med det Samme en uendelig Mangfoldighed. Det selvstændige Phænomen reflecterer altsaa i sin umiddelbare Existents en Utallighed af selvstændige Phænomener. At ethvert Phænomen bestaaer i sig, vil da sige, at det bestaaer i alle de andres Bestaaen. β) Men Phænomenernes Reflexion i hverandre er overfladisk, de relative Centra frastøde hinanden gjensidig; det ene Phænomen er umiddelbart det andets Negation, forsaavidt det ene existerer, kan det andet ikke existere; bestaaer det ene Phænomen altsaa i de andres Bestaaen, saa bestaaer det eo ipso i sin egen Ikke-Bestaaen. Den Negation, hvoraf den existentielle Umiddelbarhed fremgaaer, er selv en existerende Umiddelbarhed, hvoraf Negationen resulterer. γ) Denne Modsigelse finder ikke sin Løsning i den consecutive Proces, der tvertimod maa betragtes som dens uendelige Fortsættelse. Det Væsentlige er, at den existentielle Forskjellighed kommer tilsyne; men idet den bliver phænomenal, bliver den tillige umiddelbar og derved uvæsentlig. Det er saaledes kun dets uvæsentlige Side, der kan forsvinde i den opløsende Grund, og det er denne Opløsning, hvorved Ur-

grunden ophæver sin Alteration, og vender tilbage i sig selv. Denne Tilbagevenden er først den sande, væsentlige Fremskriden. Det pleromatiske Centrum er under sin indre Selvadskillelse slaaet ind i de relative Centra, fordi Grunden først kommer til sand Bestaaen i Existentsen. Men i den phænomenale Existents er Urgrunden fortabt, og dens Centralitet ophævet. Den pleromatiske Centralitet bestaaer altsaa, som det phænomenale Centrum bestaaer o: den bestaaer i dens Ikke-Bestaaen, den existerer i Negationen af dens Existents. Først idet den fuldbyrder denne Negation, affirmerer den alle existentielle Momenter, og sætter sig derved som det i sig selv Existerende, som den overgribende Centralitet, som de bestaaende Phænomeners primitive Forudsætning, som det existentielle **Dyb**.

3) Det Absolute existerer i Mediationen af Central-existentsen og den phænomenale Progres.

Den i Urgrundens Eenhed tilhyllede Mangfoldighed er en negativ Identitet, der ophæver sig selv, for at sætte sin Forskjel. At Alidentiteten har i sig uendelig Forskjel, og at omvendt Mangfoldigheden og den uendelige Forskjel reflecteres i sig ved at reflectere Identiteten, viser den rene Mediation. Desuagtet er denne Mediation kun Formen for det Absolutes uendelige Selvbestemmen, og som saadan uden al Bestemthed; den er kun formel. Men den formelle Bestemmen sætter og forudsætter Bestemthed, Andetheden dukker op af Reflexionens Eenhed, og Formen afsætter sit Indhold, Mangfoldigheden skal altsaa bestemmes og sættes som Mangfoldighed, og Forskjellene udpræges i deres Forskjellighed; omvendt skal ogsaa Grundeenheden sættes og articuleres i sin egen concrete Selvreflexion, saa at alle Forskjelsmomenter vende tilbage og forsvinde i

den som reale Skin, som immanente Reflexer: Overfladen skal reflecteres i Dybet, og Dybet i Overfladen. Idet nu den ydre, i sig reflecterede Mangfoldighed bliver **sat**, saa bliver med det Samme den umiddelbare Aleenhed **ophævet**, Grunden gaaer tilgrunde i de existerende Phænomener; Grundidentitetens Reflexion i sig forsvinder som Reflexion i Mangfoldigheden. Her er altsaa en væsentlig Overgang, en **Universalbegyndelse**, hvorved den phænomenale Mangfoldighed ophæver den ubestemte Grundeenhed, og begynder den exoteriske Progres. Men paa den anden Side er Mangfoldighedens Reflexion i sig gjennem den ophævede Grundidentitet kun Forudsætning for Aleenhedens Selvreflexion i den ophævede Mangfoldighed. Naar Ur-Eenheden **sættes** efter sin concrete Identitet med sig, saa er de existerende Phænomeners ydre Uendelighed med eet Slag **forsvunden** af Rækken, og de bestemte Forskjelsreflexer maae søges i Grunderistentsens klare Dyb. Den immanente Centralexistents resulterer altsaa af Phænomenernes Tilbagegang i Grunden, den fremgaaer af phænomenale Betingelser, og har saaledes selv en **relativ Begyndelse. I Mediationen af den universelle og relative Begyndelse er først den grundige og sande Realbegyndelse at sætte.**

a) Ethvert existerende Phænomen er behæftet med den Modsigelse, at dets Existents paa een Gang er uendelig betinget ved det Absolutes Universalmediation, og dog i sin umiddelbare Bestemthed indskrænket til en særegen Kreds af endelige Betingelser. At ethvert Phænomen existerer i ubetinget For-sig-væren, følger altsaa deraf, at den ene phænomenale Betingelseskreds er begrændset ved den anden, de specifiske Grundrelationer afbryde Universalgrundens Mediation i det Uendelige, og de relative, partielle Begyndelser

nedsætte Universalbegyndelsen til en udvortes Reflexion. Men netop derved bliver den partielle Begyndelse en Selvmodsigelse; i den phænomenale Række: ... A, B, C.... kan C ikke begynde uden under Forudsætning af B; den Kreds af Betingelser, hvori C existerer, er selv betinget ved den Betingelseskreds, i hvilken B har sin Existents; B forudsætter igjen A, og saaledes i det Uendelige. Kunde blot eet eneste Phænomen begynde sin Existents, da vilde med det Samme alle øvrige begynde: enhver umiddelbart bestemt Begyndelse er altsaa umiddelbart betinget ved Universalbegyndelsen. Som nu den phænomenale Række er adsplittet i ydre Mangfoldighed, i partielle Begyndelser, hvori der ingen Universalbegyndelse er, saa er Universalbegyndelsen selv kun forudsat som Grundeenhedens tilhyllede Mangfoldighed, i hvilken der ingen Partialbegyndelse er, fordi der endnu ikke er sat nogen existentiel Forskjel. Overgangen fra den universelle til den partielle Begyndelse kan desuagtet ikke skee ved et Spring; idet den phænomenale Række synker som Skin i Urgrundens Væsen uden at kunne begynde, saa forudsætter den sit forudsættende Princip o: den sætter alle sine partielle Begyndelser tilbage i Universalbegyndelsens concrete Inderlighed, og forudsætter denne prædisponeret til at sætte den specifiske Forskjel. Forsaavidt det bestemte Phænomen begynder sin Existents under Forudsætning af særskilte Betingelser, gaaer Udvortesheden og Andetheden tilbage i en uendelig Regres, og Betingelsernes Betingelser bortflygte i det Ubestemmelige; men forsaavidt denne udvortes Reflexion i Rækken af de partielle Begyndelser tillige har sin Forudsætning i den prædisponerede Universalbegyndelse, reflecteres alle ydre phænomenale Betingelser

i Centralexistentsens eget Dyb. Betingelsernes immanente Reflexion i Universalbegyndelsen og deres udvortes Reflexion i Rækkens partielle Begyndelser ere altsaa een og samme Reflexion. For at en Existents kan begynde, kræves da, at dens særegne Betingelser forefindes i Phænomenernes Række, dernæst at den Afbrydelse og Fraværelse, der ligger i den phænomenale Andethed, integreres ved den væsentlige Nærværelse af Universalbegyndelsens immanente Betingelser, der forudsættes i den existentielle Centralitet. Som Betingelserne og de relative Grunde ere, saaledes er ogsaa Centralexistentsen i sin Urgrund disponeret til at sætte den nye Begyndelse; men omvendt ere de ydre specifiske Betingelser og relative Grunde Centralexistentsens egne Forudsætninger, ved hvis Ophævelse den sætter det Ubetingede. De endelige Grunde og phænomenale Betingelser udspinde sig som en tautologisk Fortsættelse af den ene relative Existents i den anden; men først naar Centralitetens Lyn slaaer ned i Betingelsernes Kreds, bliver Realbegyndelsen sat, og en ny Existents dukker op af Mediationens Strøm.

b) Centralexistentsen har nu sin Modsigelse deri, at den paa een Gang skal indeholde den i sig specificerede Universalbegyndelse, Mediationen af alle Betingelser i een absolut Ubetingethed, og saaledes subordinere sig den phænomenale Progres, medens den dog tillige maa forudsætte Phænomenernes umiddelbare Adskillelse, for ved deres Ophævelse at vinde i existentiel Gehalt, og disponeres til at fortsætte Phænomenernes Række. Denne Modsigelse finder sin Løsning i den immanente Selvbevægelse, hvorved Grunderistentsen uafbrudt løslader sin Andethed. Det Absolutes Selvudvikling til Existents er en sig fortsættende Explication af Urgrundens dobbelte Ind-

hold. Idet Grundeenheden oplader sit Mysterium, og sætter sit Indhold til i Phænomenernes Cyclus, da viser dette Indhold sig for det Første som dens **eget** Indhold; thi det er nu blevet klart, hvorledes den opløser Phænomenernes Existents, for at tage de specificerede Indholdsmomenter tilbage i sin egen existentielle Selvreflexion; dernæst er det et **andet** Indhold, thi det har ligeledes viist sig, at de bestemte Phænomeners Opløsning afgive Stof og Materiale for andre Phænomener i den exoteriske Række. Umiddelbarhedens „**Vorden**" er i Centralexistentsen sat som et Moment, der ophæves i Reflexionens „**Har været**", medens derimod, hvad den phænomenale Progres angaaer, det væsentlige „Har været" viser sig som en Forsvundethed, der idelig maa erstattes paany i Partialbegyndelsens umiddelbare Vorden; naar det existerende Phænomen, ifølge sin rene Overfladiskhed, uafbrudt tager sin Begyndelse fra Andet, deels fra andre Phænomener, og deels fra Ur-Existentsens Dyb, saa tager Centralexistentsen gjennem Andethedens o: gjennem de partielle Begyndelsers forudsatte Ophævelse sin immanente Realbegyndelse fra sig selv; hvad der altsaa med Hensyn til Rækken er uendelig Regres og Progres, det er med Hensyn til Centralexistentsen uendelig Selvfordybelse og Selvudvikling. Ved denne immanente Selvudvikling vindicerer Centralexistentsen sin absolute Dignitet, og subordinerer sig den phænomenale Række, saa at Centralitetens dialektiske Puls slaaer i ethvert existerende Phænomen.

c) Urgrundens dobbelte Grundlag krævede for sin Udvikling en esoterisk og exoterisk Mediation, en primitiv og consecutiv Grundbevægelse. Formedelst Indholdets Dobbelthed er altsaa Mediationen og

Formationen bleven fordoblet, og denne udviklede Formforskjel sat som Moment i den ene absolute Formation. Indholdet udformer sin egen Modsætning af Grundens Eenhed; Modsætningen er altsaa ikke umiddelbart dualistisk. Men det samme Grundindhold, der i Formationen sætter sin alsidig udviklede Identitet, udvikler tillige denne Indholdsidentitet i en dobbelt Formation. Den primitive og consecutive Grundbevægelse ere i deres gjensidige Reflexion begge absolute. Ved denne immanente Formforskjel bliver Indholdet forskjelligt fra sig selv. Den udvortes Formforskjel lader Indholdet i det Væsentlige uforandret, den endelige Form forudsætter et givet Indhold som Stof og Materiale; men den immanente Form, der gjennemtrænger, former og bestemmer alle Indholdsmomenter, giver derved Indholdet sin absolute Bestemthed, d. e. den bestemmer det som sit bestemte Indhold, saa at det ene Indhold kun formedelst Formen kan adskille sig fra det andet. Har den absolute Existents altsaa en i sig redupliceret Formation, har dens Udvikling tvende immanente Urformer, da har den ogsaa i sin concrete Indholdsidentitet tvende modsatte Indhold.

Kun i Mediationsbevægelsen kan Centralexistentsen adskille sig fra de phænomenale Existentser; men idet nu den alsidige Existentialmediation er gjennemført, vender Umiddelbarheden tilbage. Centralexistentsen existerer i Mediationen af alle det Absolutes Forudsætninger i Identiteten af alle phænomenale og immanente Betingelser, den existerer umiddelbart som det absolut Ubetingede. Men det Samme gjælder om den phænomenale Existents; ogsaa den tager sin Realbegyndelse i alle Forudsætninger af det Absolute; dens særskilte Kreds af Betingelser er ligeledes medieret

gjennem alle Centralexistentsens immanente Betingelser, ogsaa den existerer i sin Umiddelbarhed som det absolut Ubetingede. Den absolute Form er da, som Følge heraf, sat i ethvert Indhold, og omvendt er ethvert Indhold eiendommelig bestemt ved den alsidig bestemmende Form. Saaledes er det dobbelte Grundindhold, formedelst den ene bestemmende Form, umiddelbart taget, eet og samme Indhold, og dog er det ligesaa umiddelbart et aldeles forskjelligt Indhold paa Grund af de utallige Formbestemmelser, der sættes i den absolute Formation. Det Absolute er i alle Formationer stedse identisk med sig selv, og derfor eet eneste i sig Ubetinget; men er det exoteriske Indhold ubetinget ophævet i det esoteriske, formedelst den umiddelbare, existentielle Eenhed, saa er det esoteriske ligesaa ubetinget forsvundet i det exoteriske paa Grund af den umiddelbare, existentielle Mangfoldighed og Forskjel. Idet den absolute Ubetingethed lader sig tilsyne i Centralexistentsen, kommer den med samme Slag til Gjennembrud i alle relative Existentser, og tindrer i utallige Centra. I denne umiddelbare Identitet af den centrale og phænomenale Existents lader **det Existerende** sig tilsyne, deels som **Tingen i sig**, deels som **Tingene i deres Egenskaber.**

Efter sin umiddelbare I-sig-væren er Centralexistentsen at fastholde som den abstracte Væsensexistents, som den blinde Transcendents, det rene Negativum af alle Phænomener; som Følge heraf kan den da heller ikke nærmere bestemmes; thi alle Bestemmelser forsvinde som Reflexer af en ydre Mangfoldighed, der slet ikke vedkommer dens egen væsentlige Reflexion i sig; ifølge denne abstracte For-sig-væren er det Existerende altsaa sat som det Transcendente, som Tingen i sig („Das Ding an sich"). Naar det hedder, at Tingen

i sig ikke kan erkjendes, da vil dette med andre Ord sige, at der slet ikke er Noget i den at erkjende, efterdi den udelukker al Forskjel og Relation; Tingen i sig er saaledes at betragte som den existerende Tautologie, hvorved Sætningen: A **er** = A forvandles til: A **existerer** = A. At nu Tingen i sig, trods denne Tautologie, desuagtet ikke aldeles forsvinder og bliver til ingen Ting, skylder den sin Relation til de fornegtede Phænomener. Som Enheden og Identiteten tilkommer Tingen i sig, saa falder derimod Mangfoldigheden og Forskjellen over paa Phænomenerne; disse ere da ikke blot forskjellige fra Tingen, men ogsaa fra hverandre indbyrdes. Men paa den anden Side er den existerende Identitet stedse betinget ved den existerende Forskjel; Tingen i sig bestemmes selv derved, at den udelukker alle phænomenale Bestemmelser. Den distingverende Reflexion, hvorved Phænomenerne adskilles fra Tingen i sig, er altsaa den selvsamme, hvorved de adskille sig fra hverandre. Det, der giver ethvert Phænomen den existerende Identitet, den ubetingede For-sig-væren, der holder sig ligegyldig mod enhver Relation til de øvrige Phænomener, det i Phænomenet Existerende, der bliver tilbage, naar vi abstrahere fra alle relative Bestemmelser, er følgelig ogsaa en Ting i sig. Skal Identiteten ubetinget existere i og for sig selv, da maa Forskjellen udelukkes, men ved denne Exclusion fixeres Forskjellen selv i umiddelbar For-sig-væren, og kommer derved til at existere som umiddelbar Identitet. Den ene Ting i sig bliver saaledes med eet Slag til en Mangfoldighed af Ting i sig.

Tingens Reflexion i dens For-sig-væren reflecterer tillige dens Væren i Andet. Dette Andet er nu selv en Ting; at Tingen reflecteres i sig, som i sit Andet, vil da sige, at den reflecteres i en anden Ting. For-

saavidt de Existerende i deres Mangfoldighed ere Ting, holde de sig, hver især, i Forskjellens og Modsætningens Extrem; men idet de bestemmes ved at bestemme hinanden gjensidig, identificere de tillige deres existentielle Forskjel: i denne gjensidige Reflexion **have** Tingene **Egenskaber.**

Egenskaben er for det Første Tingens **egen** Bestemthed: Tingens Bestemmelse i Relation til Andet kommer i Egenskaben tilsyne som dens egen umiddelbare Selvbestemmelse: som Egenskaben er, saaledes er ogsaa Tingen beskaffen; dernæst er Egenskaben et Udtryk af Tingens Bestemthed i Relation til en anden Tings Egenskab. Hvad der gjælder om Tingene selv, gjælder da ogsaa om Egenskaberne: deres Reflexion-i-Andet er deres egen Reflexion-i-sig. Ifølge denne Dobbeltreflexion have Tingene og Egenskaberne, hver for sig, en vis Selvstændighed, en relativ Bestaaen.

Ethvert Existerende er altid et Noget; men ethvert Noget kan ikke derfor siges at existere. Hvad „**Noget**" er i den umiddelbare Væren, det er **Tingen** som det phænomenale Væsen; **Noget** er, som saadant, en Umiddelbarhed, der endnu ikke har gjennemløbet Reflexionen, **Tingen** er derimod en Væsensexistents, hvis Umiddelbarhed reflecterer den ophævede Reflexion; **Noget** er, som det Tilværende, den rene Negation af **Andet; Tingen** er derimod, i Identiteten med sin Beskaffenhed, desuagtet forskjellig fra **Egenskaben;** Noget **er** Qvalitet, men Tingen **har** Egenskab, deri ligger Forskjellen.

En væsentligere Lighed finder Sted imellem **Tingen** og **Phænomenet.** Det existerende Phænomen er den umiddelbare Eenhed af Ting og Egenskaber; forsaavidt Tingen er Phænomen, kan den opløses i Materier, og gjennemløbe en Række af endelige For-

mer: **Tingen bestaaer af Materier** *); men Phænomenet staaer desuagtet i existentiel Udvikling under Tingen, thi den phænomenale Ubetingethed har endnu ikke reflecteret **Tingens og Egenskabernes væsentlige** Forskjel. Paa Grund af sin rene Overfladiskhed kan den phænomenale Existents ikke tabe en eneste af sine Bestemmelser, uden at den derved tillige altereres; Phænomenet er i denne Henseende et Noli me tangere; imellem Ting og Egenskaber finder derimod den Adskillelse Sted, at Tingen selv er sat som det Væsentlige, medens Egenskaberne i deres indbyrdes Forskjellighed vise sig som det Uvæsentlige; derfor kan Tingen meget vel miste en af dens Egenskaber, uden at den derfor strax opløses **). At Tingen har Egenskaber, udtrykkes ogsaa derved, at den **bestaaer i** sine Egenskaber, eller, hvad der er det Samme, at den bestaaer i Egenskabernes Bestaaen. Forsaavidt her nu er en dobbelt Bestaaen, gaaer Tingens Existents ikke op i nogensomhelst enkelt Egenskab; men da den dobbelte Bestaaen desuagtet grunder sig i en Identitet, kan Tingen, som saadan, dog heller ikke taale en Forandring af alle sine Egenskaber, uden at den derved selv tillige maa altereres.

Under den skarpe Sondring af Ting og Egenskaber driver den distingverende og fixerende Reflection sit allerfrieste Spil. I Forskjellen mellem Tingene og Egenskaberne fastholdes Tingenes egen indbyrdes Forskjel. I Egenskabernes Forandring foregaaer der vel en For-

*) cfr. Hegels Logik, 2tes Buch Pag. 135 (Werke 4ter Band) og J. L. Heibergs speculative Logik Pag. 51.

**) Naar et firkantet Bord forandres til et rundt, bliver det et andet Phænomen, men er desuagtet den samme Ting. En Blomst uden Duft er ogsaa en Blomst.

andring med Tingene; men da disse ved at bestaae i Egenskaberne tillige have en særskilt Bestaaen i sig selv, saa ere de ikke **for hverandre** indbyrdes, og følgelig uafhængige af de i Egenskaberne indtrædende Forandringer. I et saadant Selvstændighedsextrem kunne Tingene fixeres, just fordi de have Egenskaberne, i hvis Bestemmelse det netop ligger, at lade Tingene være for hverandre, og derved reflectere den Strøm af Forandringer, i hvilke Tingene selv holde sig uforandrede. Som den hele Vexel af relative Bestemmelser er Tingene selv en ligegyldig og udvortes Reflexion, saaledes ere ogsaa Tingene ligegyldige mod hinanden indbyrdes; de kunne mødes i de allerforskjelligste Relationer, uden at deres faste Bestaaen lider derved. De i Egenskaberne reflecterede Forandringer vedrøre altsaa ikke Tingenes Væsen, men kun deres phænomenale Side.

Fastholdes derimod Identiteten af Ting og Egenskaber, da bliver Tingenes Væsen reflecteret i dens Phænomen, og begges Eenhed sat som Tingenes sande Existents. Den Forskjel, der kommer tilsyne imellem Væsen og Phænomen, falder da sammen med Tingenes egen Bestaaen, og som Tingen selv existerer i umiddelbar Eenhed af dens væsentlige og uvæsentlige Side, saaledes have ogsaa Egenskaberne i sig en væsentlig og uvæsentlig Existents. Ved at tabe en uvæsentlig Egenskab lider Tingen selv en uvæsentlig Forandring, hvorimod den væsentlig altereres, naar en væsentlig Egenskab forsvinder. Tingenes og Egenskabernes Reflexion er altsaa i Grunden een og den selvsamme, og det Eiendommelige i Reflexionen ligger deri, at den baade er ophævet og dog ikke ophævet.

Er Tingens Reflexion i sig **Eet** med dens Reflexion i Egenskaberne, saa falder Tingens concrete Bestemthed umiddelbart sammen med dens Egenskaber, og disse

forsvinde som Reflexer i Tingens „Hæcceitet", Phænomenet er da negeret som et blot Phænomen, og derved ophævet i Bestemmelsen af sit „Noumenon": Tingen **lader sig tilsyne** i sine Egenskaber. Men da Egenskabernes Reflexion i Tingen nu ogsaa er **Eet** med deres egen Reflexion i sig, falder Selvstændigheden over paa Egenskaberne; Tingens bestemte Phænomen bliver saaledes sat i dets Forskjel fra Tingen selv, og denne derimod forudsat som et i sig ubestemmeligt „Noumenon": Tingens Existents i Egenskaberne er **kun tilsyneladende.** Den existentielle Antinomie, at Tingen paa een Gang baade er transcendent og immanent, ligger i **Tilsyneladelsen selv.**

Tingene i deres phænomenale Bestemthed ere hinanden umiddelbart modsatte, og danne saaledes en Række af existerende Phænomener. Kunde den væsentlige Existents udtømmes i phænomenal Umiddelbarhed, da vilde Tingen selv være identisk med sin Tilsyneladelse, og enhver Illusion forsvinde. Men nu er Tingen i sit Phænomen tillige forskjellig fra Phænomenet, den er da, som Følge heraf, sin egen Tilsyneladelse modsat, og dens umiddelbare Bestaaen i Phænomenet illusorisk. Det Væsentlige i Tilsyneladelsen, nemlig Tingen i sig, er altsaa just **Det,** der ikke lader sig tilsyne; derved ophæver Tilsyneladelsen selv sin egen Væsentlighed. Paa den anden Side bliver denne Væsentlighed tillige sat i dens Ophævelse; thi hvor forskjellig Tilsyneladelsen end er fra Tingen selv, saa lader den dog Tingens abstracte For-sig-væren komme tilsyne; hvad den derimod synes at skjule, er Tingens egen concrete Bestemthed. Nu har det imidlertid viist sig, at Hæcceiteten, hvorved Tingen er bestemt i sig, og forskjellig fra enhver anden Ting, nødvendigviis reflecteres i en Cyclus af væsentlige og uvæsentlige Egenskaber. Enten maa

da Tingen i sig forblive en tom Abstraction, der mangler al Existents, efterdi den mangler Tilsyneladelse, eller ogsaa dens hiinsidige Existents selv maa blive en Tilsyneladelse i hiinsidige Phænomener. Illusionen, der ligger i den abstracte Modsætning mellem Ting og Phænomen, forsvinder, idet den lader sig tilsyne, eller med andre Ord: Tilsyneladelsens Antinomie er kun tilsyneladende.

I Tilsyneladelsen culminerer den existentielle Reflexion. Det Existerende er kun et Tilsyneladende; thi det bestaaer altid i en anden Bestaaen; denne anden Bestaaen er selv negativ, og bestaaer tillige i sin Ophævelse som et Tilsyneladende. Men da enhver Existents, just fordi den er tilsyneladende, bestaaer i Negationen af dens Bestaaen, og det ene Existerende er, i Forhold til det andet, denne Negation, saa bestaaer den ene Existents i og ved den anden, og erholder saaledes, paa Grund af Tilsyneladelsen, en i sig reflecteret Bestaaen. α) Tingen i sig lider af den Modsigelse, at der skal være en abstract Selvstændighed uden Skin af Reflexion, og just derved bliver et abstract Skin uden al Selvstændighed. Tingens Eenhed i sig er kun en Skineenhed, thi den existerer i en Mangfoldighed af Ting i sig; men Tingens væsentlige Mangfoldighed er ogsaa en Skinfleerhed, thi den existerer kun i den ene ureflecterede Ting i sig. Tingens absolute Væsenhed er da et i sig selv tilsyneladende Væsen, og maa derfor lade sig tilsyne i **sit Andet** o: i Egenskaber og Phænomener. β) Men ved at komme tilsyne i Egenskaberne, geraader Tingen selv i en ny Modsigelse. Dens Existents oscillerer nu imellem de to Extremer, enten at sætte sin Selvstændighed til i Egenskabernes Bestaaen, eller at absorbere Egenskaberne i sin Bestaaen. Skeer det Første, saa udtømmes Grunderistentsen i de existerende Phæno-

mener, og da Phænomenerne negere enhver Modsætning imellem en væsentlig og uvæsentlig Existents, forsvinde Tingene selv i Materiens vexlende Former; skeer det Sidste, saa falde Tingenes ubestemmelige Noumena tilbage i en blot tilsyneladende Væsenhed, og henflyde som uselvstændige Momenter i den absolute Centralexistents. γ) Denne Modsigelse opløser sig i Phænomenernes egen tilsyneladende Væren; thi ogsaa denne bestaaer i Reflexionen af abstract Selvstændighed og Uselvstændighed. Som Tingene først komme tilsyne i sig ved at lade sig tilsyne i Phænomenerne, saa blive Phænomenerne omvendt, ved at lade sig tilsyne i hverandre, Tingenes egne Tilsyneladelser.

Tilsyneladelsen er den **satte** Eenhed af Existentsens Identitet og Forskjel. Forskjellen existerer, thi enhver Existents har sin særlige Bestaaen, dens bestemte Form og Indhold adskiller sig fra andre Indhold i andre Former; dens Selvstændighed udelukker enhver anden Selvstændighed, den er, som saadan, umiddelbar og positiv. I den absolute Negativitet existerer altsaa en Utalligbed af positive Indhold, i den absolute Selvstændighed bestaae utallige Selvstændige: den existentielle Fleerhed er den Form, i hvilken **Eenheden lader sig tilsyne.** Men i Fleerhedens Positivitet ligger dens Negativitet; den existerende Forskjel er i sig selv tilsyneladende, derfor kommer Identiteten til Existents. Da Modsætningen imellem de forskjellige Indhold er i sig tilsyneladende, maa den **lade sig tilsyne, som en Mangfoldighed** af Forskjelsmomenter, i den absolute Indholdsidentitet; der existerer altsaa kun eet absolut Indhold i alle relative Indhold, kun een absolut Form i alle relative Former, kun een absolut Positivitet i al Negativitet, kun een absolut Selvstændighed i alle Selvstændige. Idet nu begge Former for Alexistentsen ere i Tilsyne-

ladelsen satte med samme ubetingede Gyldighed, saa har den existentielle Modsætning imellem Centralitetens Dyb og de overfladiske Phænomener ophørt at være en Modsigelse. Som den immanente og væsentlige Tilsyneladelse bestaaer i Mediationen, hvis Aleenhed er Dybet, saa existerer den uvæsentlige Tilsyneladelse i Umiddelbarheden, hvis phænomenale Forskjel er overfladisk. Tilsyneladelsen er selv Identitet af Mediation og Umiddelbarhed.

Tingene i deres Phænomener ere umiddelbare Existentser; de komme tilsyne som Tilværende. Tingens Tilværen ligger ogsaa i dens Tilsyneladelse; thi hvad der skal lade sig tilsyne, maa alt have gjennemgaaet sin Vorden. Men denne Tilværen er tillige væsentlig, og idet Vorden reflecteres i Tilværen, kommer Oprindelsen tilsyne. Tingens Modsætning til dens Phænomen og umiddelbare Tilsyneladelse er herved reflecteret som en væsentlig Forskjel imellem dens **Tilværelse** og dens **Oprindelse**. Ifølge Tilsyneladelsens Umiddelbarhed synes den ene Ting at oprinde af den anden, og dog kommer Oprindelsen ikke selv tilsyne; thi Mediationen, der her viser sig som det urolige, overfladiske Omslag af forskjellige Indhold og Former, brydes uafbrudt med Umiddelbarheden, og er som saadan blot tilsyneladende. Idet Tingenes phænomenale Existents skal gaae sammen med sig selv til absolut Bestaaen, støder den sig selv fra sig. Men ved at lade sig tilsyne i sin egen Andethed o: i sin blot tilsyneladende Oprindelighed, lader den tillige sin **væsentlige Oprindelse**, det absolute Andet, hvoraf den selv er sat, komme tilsyne, og bestaaer i sin existentielle Mangfoldighed som et Resultat, der forudsætter sit forudsættende Princip o: **Centralitetens Dyb.**

I Centralexistentsen er Umiddelbarheden omvendt et Gjenskin af Mediationen. Det existentielle Dyb kan ikke umiddelbart komme tilsyne, thi derved vilde det selv forvandles til et overfladisk Phænomen, ligesaalidt kan det være en Ting i sig, da Tingens Forskjel fra Phænomenet selv er en Refler af den i sig reflecterede Væsenhed; Centralexistentsen existerer altsaa i Form af væsentlig Mediation. Ifølge denne Mediation er dens umiddelbare Selvstændighed dens egen uendelige Negativitet; herved er dens Indhold forudsat som Grundens absolute Oprindelighed; men da denne Oprindelighed er i sig tilsyneladende, saa giver den Tingene deres Oprindelse, og sætter den ydre existentielle Mangfoldighed som det Medium, hvori den lader sig tilsyne; som negativ Existents bestaaer den altsaa i sin egen Negation o: i Forskjellens og Mangfoldighedens positive Umiddelbarhed; men da denne ydre umiddelbare Existents nu ogsaa bestaaer i sin Negativitet, da den selv kun er en Tilsyneladelse af den tilsyneladende Eenhed, saa er dens Selvstændighed sat i dens Ophævelse. Ved at bestaae i den ydre Existents bestaaer Centralexistentsen i Ophævelsen af den existentielle Mangfoldighed; idet den herved negerer sin egen Negation, existerer den altsaa i Tilsyneladelsen af alle umiddelbare Existentser, som den i sig affirmative, totaliserede Identitet. Naar Centralexistentsen da bestaaer i Mediationens positive Eenhed, der i sit Indhold ophæver alle Forskjelsmomenter, som negative og tilsyneladende, saa bestaaer Phænomenalexistentsens Indhold i en umiddelbar Forskjel, hvis Eenhed i sig er tilsyneladende og negativ. Ved at sætte denne dobbelte Bestaaen i een alsidig Tilsyneladelse, gaaer den absolute Existents over i Totalitet.

c) Totalitet.

§ 26.

Indre og Ydre, Kraft og Product, Præformation.

I Tilsyneladelsen komme alle Existentialmomenter tilsyne, saavel i deres Umiddelbarhed, som i deres gjensidige Overgang og immanente Reflexion, hvorved Alexistentsen sættes som Totalitet. Efter sin væsentlige Side er Totaliteten bestemt som et Rige af Love, efter sin Umiddelbarhed derimod som en Verden af Phænomener: en abstract Modsætning, der ophæves i det væsentlige Forhold o: i Reflexionen af den reflecterede og umiddelbare Totalitet. Ifølge den totaliserede Formforskjel, der tillige er en Forskjel i Indhold, forudsætter det væsentlige Forhold den i Mysteriets Inderlighed og Selvhedens Dyb reflecterede Totalitet paa den ene og den i en udvortes Række udfoldede Umiddelbarhedstotalitet (Hele og Dele) paa den anden Side, og bestemmer sig derved til et Forhold imellem det Indre og det Ydre. Den med sine ydre Former incommensurable Inderlighed ytrer sig i uudtommelig Productivitet; Identiteten af Indre og Ydre reflecteres i Kraften, og Totaliteten udvikler sig til et Forhold imellem Kraft og Product. Som Formationen af en ny Gestalt forudsætter den producerende Kraft, saa forudsætter Kraftens specifiske Productivitet producerede Gestalter i det Uen-

delige, saa at enhver Realformation reflecterer sin Præformation.

Ifølge Tilsyneladelsens Reflexion er ethvert Moment i det Absolutes Existents saaledes gjennemklaret, at Grunderistentsen kan sættes som Medium for Phænominalexistentsens uendelige Progres, ligesom den phænomenale Existents omvendt bliver sat som det Medium, hvorigjennem Grunderistentsen vinder sin Selvfordybelse: det esoteriske og exoteriske Indhold gjennemskinne hinanden. Som der altsaa Intet gaaer tabt, naar kun Grunderistentsen fastholdes, efterdi den selv indeholder alle Phænomenalexistentsens Momenter, og sætter dem ud af sig, for i deres Negativitet at affirmere sin egen Selvstændighed, saa tabes der heller intet væsentligt Led af den absolute Existents, hvis Phænomenalexistentsen sættes i sin Selvreflexion. Thi idet den er sat af Andet, reflecterer den fra alle Sider sin absolute Andethed, og er saaledes gjennemtrængt af Grunderistentsens Indhold, at Dybets Eenhed lader sig tilsyne i dens overfladiske Mangfoldighed. Ved at sættes i Form af Tilsyneladelse er Alexistentsen udviklet til **Totalitet.**

Totaliteten er da nu den meest adæqvate Form for det Absolutes Identitet i alle selvstændige Forskjelle. Det ligger i Totaliteten, at hver Existents har sin Bestaaen, at Sondringen og Adskillelsen gjennemføres; men det følger paa den anden Side ogsaa af Totalitetens Væsen, at ingen Existents kan isoleres til abstract For-sig-væren og falde udenfor Heelheden. Begge Totalitetens Fordringer ere fyldestgjorte i Tilsyneladelsen, der paa een Gang sætter enhver Selvstændighed som uendelig **negativ** og uendelig **positiv.**

Men for saavidt Totaliteten kan udvikles af en hvilkensomhelst Existents, er den endnu, ifølge Tilsyneladelsen, aldeles formel, og mangler den særegne Bestemthed. I den rene Tilsyneladelse ere alle Existentser ophævede: de ere derved alle lige endelige og uendelige, lige middelbare og umiddelbare, lige centrale og peripheriske. Udgangspunktet for Totalitetsudviklingen er som Følge heraf aldeles ligegyldigt. Tilsyneladelsens Categori giver sig som en gjennemsigtig Totalitetsform; men Totaliteten selv kræver en nærmere Bestemmelse.

Totalitetens rene Extremer ere: paa den ene Side Tilsyneladelsens immanente Væsen, en Identitet, der ophæver enhver phænomenal Forskjel, og affirmerer Totaliteten som Tingenes altomfattende og altbestemmende Eenhed, paa den anden Side Tilsyneladelsens Selvadskillelse i Phænomenernes concrete Umiddelbarhed, hvorved Sondringen fuldbyrdes, og Totaliteten viser sig i den hele Mangfoldighed af særlige Existentser. Da fremdeles enhver af disse Sider med al sin Selvstændighed er et Tilsyneladelsens Moment, og følgelig selv kun har en tilsyneladende Selvstændighed, saa ere de ikke udvortes sammensatte, ei heller behøves der et Tredie, for at danne deres Forening: Tilsyneladelsens egen Reflexion udgjør deres sande Bestaaen. Begge Siders reflecterede Bestaaen bliver nu nærmere at bestemme som **Loven** og **Hæcceiteten.**

a) I Totaliteten af sine væsentlige og uvæsentlige Egenskaber, d. e. i sin umiddelbart bestemte Tilsyneladelse, er Tingen sat med dens Hæcceitet; men som **denne** Ting (*hæc* res) er den derved tillige begrændset og forskjellig fra alle andre bestemte Ting, af hvilke enhver især udtrykker sin Hæccei-

tet. Den hele Totalitet udpræger sig i Hæcceiteternes udvortes, uendelige Mangfoldighed. I Tingenes umiddelbare Bestemthed og væsentlige Begrændsning ligger deres Endelighed; den ene Ting opstaaer og forgaaer efter den anden: Hæcceiteten er forgængelig og omskiftelig. Men som Tingenes umiddelbare Selvstændighed er tilsyneladende, saa er deres Foranderlighed og Omskiftelighed ogsaa tilsyneladende; hvormange Ting der end opstaae og forgaae, en Utallighed af bestemte Ting vil der dog altid blive. Antallet af de bestaaende Ting er uendeligt, deres Antal, der opstaae og forgaae, er følgelig ogsaa uendeligt: det er den hele Totalitet, der uophørlig opstaaer, og den hele Totalitet, der uophørlig forgaaer; thi i Væsenet er Qvantiteten ophævet, den absolute Reflexion regner med uendelige Størrelser. Da Hæcceitetens ydre Mangfoldighed og Forskjel saaledes i det Uendelige forvandles til et ligegyldigt og uvæsentligt Skin, saa er Tingenes Foranderlighed negeret og tillige optagen i deres positive Uforanderlighed, og Loven sat som deres **væsentlige Grundlag**, som deres **immanente Bestaaen**.

Ved at sættes som Tingenes Grundlag faaer Loven en vis Lighed med den væsentlige Ting, med „Tingen i sig", da begge fremstille sig som de bestemte Tings sande, almindelige Væsen. Desuagtet kan Loven ikke hypostaseres til Ting, efterdi den negerer enhver selvstændig Umiddelbarhed. Naar **„Tingen i sig"** er bestemt som det **værende** Grundlag, der forholder sig ligegyldigt til Existentsens Phænomener, saa har **„Loven"** derimod sin Bestaaen i de bestaaende Ting; **„Tingen i sig"** afviser Tilsyneladelsen, og viser sig

derved som det **transcendente** Væsen; „**Loven**" lader sig derimod tilsyne i Tingenes Tilsyneladelse, og gjælder kun som det **immanente** Væsen. Hvad „**Tingen i sig**" er i Form af **ophævet** Reflexion, det er **Loven** i Form af **sat** Reflexion; naar Tingen i sig ved en hiinsidig abstract Umiddelbarhed støder de phænomenale Bestemmelser bort fra sig, saa kommer Loven selv aabenlyst frem, som Væsenheden i Phænomenernes Vexel.*)

b) Naar Tingenes vexlende Mangfoldighed sættes som Reflex i deres immanente Enhed, saa er herved tillige forudsat, at denne Væsensidentitet opgaaer som Reflex i den bestemte Umiddelbarhed. Da nu Loven selv er Tingenes Væsen, og da Tingenes selvstændige Umiddelbarhed just fremgaaer af deres egen Væsenhed, saa udspringer Hæcceiteten af Lovens egen sættende Reflexion. Denne Modsigelse, at Hæcceiteten paa een Gang fremgaaer af Loven og dog falder udenfor Loven, paa een Gang bestemmes ved Loven og dog er Loven ligegyldig, med eet Slag sættes og ophæves af Loven, udtrykkes i den Sætning, at **Tingen er Loven undergiven.** Tingens og Lovens Bestaaen er herved fordoblet: Tilsyneladelsen er Tingens Sandhed, den lader derfor Lovens Væsen komme tilsyne som den Andethed, i hvilken den selv bestaaer; desuagtet bestaaer den ikke som Lov,

---

*) Uagtet Kant demonstrerede, at vi ikke kunne erkjende „das Ding an sich" (det transcendente Væsen), saa var han dog overbeviist om, at vi kunne efterforske Tingenes Love; thi Loven (det transcendentale o: tilsyneladende og immanente Væsen) gjælder ikke **Noumena**, men **Phænomena**.

men som umiddelbar Selvstændighed. *) Hvad Loven angaaer, saa har ogsaa den Hæcceiteten som det Andet, i hvilket den kommer til Existents, men bestaaer dog ikke som **denne** Ting, **) men som dens Negation. Begge Hovedsider ere saaledes, ifølge Tilsyneladelsens Reflexion, lige positive og lige negative, men ifølge den umiddelbare Forskjel imellem Lov og Hæcceitet hinanden abstract modsatte. Sættes nu Tingens Bestaaen i Loven som det Positive, saa er Hæcceiteten et forsvindende Skin, et Negativum, gjennem hvilket Totalitetens **Enhed** affirmeres; sættes Tingens Bestaaen i umiddelbar Selvstændighed derimod som det Positive, saa er Loven den Negation, hvorved Hæcceiteten bestemmes, og Totalitetens **Alhed** affirmeres. Medens Loven altsaa i første Henseende er forudsat som Tingenes Grundlag, saa er den i sidste Henseende sat som Tingenes **immanente og væsentlige Grændse.** Tingenes Bestemthed er deres i Loven reflecterede Endelighed, der saaledes bliver sat i en dobbelt Form. I Form af væsentlig Identitet kommer Tingenes Endelighed tilsyne som en Fælledsforsvinden i Lovens Væsen, som i deres rene Uendelighed og Alminde-

---

*) Stenen er tung; den har altsaa en væsentlig Bestaaen i sin Tyngde, thi hvordan den forresten er beskaffen, saa er den dog Tyngdens Lov undergiven. Imidlertid existerer den dog ikke som Tyngde, men som Steen o: som det Andet, hvori Tyngdens Lov kan komme tilsyne.

**) Hvis Nogen seer et Menneske døe blot som dette Menneske, da sandser han kun et Factum, hvis hans Tanke derimod seer Menneskeheden døe i dette Menneskes Død, erkjender han Dødelighedens Lov.

lighed: **de ere alle lige for Loven**; i Form af væsentlig Forskjel kommer Endeligheden tilsyne som den Grændse, Tingen ikke kan overskride, uden at dens Bestaaen altereres; Loven sondrer og adskiller Tingene: **hertil og ikke længere!** er det Lovbud, der gjælder hver enkelt Existents. Tingenes Adskillelse og Overgang i hinanden gjør dem til Sider i den immanente Relation, der er bestemt som deres Lov. Men Tingene ere tillige meer end blotte Sider i Forholdets Lov; de ere Hæcceiteter, hvis umiddelbare Selvstændighed viser sig ligegyldig imod den gjensidige Relation. — Mediet imellem Lov og Hæcceitet er den væsentlige Egenskab. Som **Egen**skab er den nemlig et Moment i Hæcceiteten, en Bestemmelse i den for-sig-værende Umiddelbarhed, hvorved Tingen selv falder udenfor Loven og Forholdet; som **væsentlig** Egenskab er den selv ligegyldig mod Hæcceiteten, reflecterer sin Uforanderlighed i dennes Foranderlighed, og viser Tingens Bestemthed ved og Afhængighed af Loven. Da nu den samme Ting har en Fleerhed af Egenskaber, da enhver Egenskab viser, at Tingens Reflexion i sig er sat som dens Reflexion i andre Ting, og Tingens Selvstændighed som Side i den immanente Reflexion, saa kan enhver Egenskab for sig sættes som væsentlig, medens de øvrige ophæves som uvæsentlige, hvorved Tingens Hæcceitet viser sig at være en Fleerhed af forskjellige Love underkastet. *) Ved at reflectere sin væsentlige Enhed i Tingenes umiddelbare Forskjel,

*) Mennesket er fornuftigt, og som saadan underkastet Pligtens Love; Mennesket er legemligt, og ifølge denne Egenskab Tyngdens Love underkastet.

kommer Loven tilsyne i en **Mangfoldighed af forskjellige Love.**

c) I Tingenes umiddelbare Forskjellighed kommer Lovenes væsentlige Forskjel tilsyne; som Tingenes væsentlige Relationer udtrykke Lovenes Mangfoldighed, saa fremstille de ydre, uvæsentlige Relationer derimod Hæcceitetens Ligegyldighed mod Loven selv. Begge Relationer ere imidlertid Tilsyneladelser, og følgelig Momenter i een og samme Reflexion. Skal den bestemte Lov komme tilsyne, da forudsætter den et Sammentræf af givne Betingelser; den reflecterer sin Væsenhed i ligegyldige Relationer. Heraf følger Lovens **thetiske** og **hypothetiske** Beskaffenhed. *) α) Loven er abstract thetisk; idet den, som Tingenes eget Væsen, mangler al indre Reflexion i sig selv, mangler den tillige al Mediation, og giver ingen Grund for sin Gyldighed. Desuagtet er Loven dog en Væsenhed; den er Uforanderlighedens immanente Reflexion i Tingenes Foranderlighed, og kan som Følge heraf ikke afbrydes. Er Loven een Gang given som Forudsætning, saa ere med det Samme alle dens Consequentser givne. Lovenes Udvikling af Loven har saaledes en **analytisk** Characteer. β) Men som det tilsyneladende Væsen har Loven ingen Gyldighed udenfor dens Tilsyneladelse, og udenfor Tingenes Existents aldeles ingen Opfyldelse. Som Tingenes umiddelbare Bestemthed er væsentlig bestemt og begrændset ved Loven, saa er omvendt Lovens Bestemthed igjen

*) I den experimenterende Physik gjælder det just om at træffe de rette Betingelser, for at Loven i sin rene Almindelighed kan komme tilsyne.

bestemt ved Tingenes Umiddelbarhed, og dens Opfyldelse uendelig betinget. De modsatte Sider i det lovbestemte Forhold maae factisk gives; de sættes ikke af Loven selv; men de forudsættes, for at Loven kan sættes. Derfor komme de mangfoldige Love sporadisk tilsyne i Tingenes existentielle Mangfoldighed; den ene Lov kan ikke umiddelbart deduceres af den anden; men Lovenes Tilbageførelse til Loven maa skee ad den **synthetiske** Vei. *)

γ) Desuagtet er Lovens thetiske og hypothetiske Bestemthed dog i det Væsentlige een og samme Reflexion. At Loven kommer tilsyne i thetisk Form, hidrører fra dens Mangel paa Selvfordybelse; dens Reflexion i sig, hvorved den nivelerer enhver umiddelbar Forskjel, er umiddelbart dens Reflexion i de existerende Ting, hvorved den selv gaaer over i Fleerhed og Forskjel. Med den ene thetiske Lov er da given en Mangfoldighed af thetiske Lovbestemmelser. Alle Theses falde her umiddelbart sammen, thi de ere med eet Slag. Den ene Lov kan altsaa ikke hente sin Betydning fra den anden; den ene har ingen Gyldighed at laane den anden, men enhver har Gyldigheden i sig selv. Adskillelsen imellem Grundloven og de afledede Love ligger altsaa slet ikke i Lovenes Væsen; thi enhver bestemt Lov er Grundloven selv i særlig Bestemthed. Forsaavidt den ene Lov har lige Gyldighed med den anden, vise de sig indbyrdes ligegyldige; den ene synes ikke at forudsætte den anden. Men da Lovenes Mangfoldighed er en Tilsyneladelse af den samme Thesis, saa er deres gjensidige Ligegyldig-

*) Den mathematiske Erkjendelse er paa een Gang analytisk og synthetisk.

hed selv kun tilsyneladende, de forudsætte hverandre indbyrdes: hvis een Lov kunde bortfalde, saa kunde de alle forsvinde, hvis den ene Lov vedbliver, saa bestaae de alle; ved denne gjensidige Forudsætten slaaer den thetiske Bestemthed over i den hypothetiske, og denne i hiin. Just fordi Thesis saaledes paa een Gang baade er opgiven i Hypothesis, og tillige sat som dennes Extrem, er Lovenes indbyrdes Sammenhæng af sig selv saa indlysende, og dog en Gaade. *)

Lovene ere Tingenes Baand; det Gaadefulde i Lovenes indbyrdes Sammenhæng er tillige Hemmeligheden i Tingenes væsentlige Forbindelse. At Tingen, der i sin umiddelbare Selvstændighed kun synes at beroe paa sig selv, desuagtet maa staae og falde med andre fra dens ydre Berøring og umiddelbare Omgivelse langt bortfjernede Existentser, udtrykker Forbindelsens Gaade i den meest overraskende Form. **) Gaaden ligger i den fixerede Adskillelse imellem Lovenes Væsen og Tingenes Existents. Det Medium, gjennem hvilket Lovenes Forskjel reflecterer sin Identitet, er endnu forudsat som en abstract Andethed, der vel er Loven undergiven, men dog falder udenfor Loven. Det er Tingenes umiddelbare Hæcceitet, der træder imellem Lov og Lov, og derved skjuler Forbindelsen. Af samme Grund danner nu ogsaa Loven fra sin Side en abstract Modsætning til Tingene; thi dens Eenhed og Forskjel holde sig udelukkende i Reflexionen, og udvikle sig til en Mangfoldighed af

*) I den pythagoræiske Læresætning er Thesis umiddelbart given med Hypothesis; desuagtet behovedes der dog en Pythagoras for at deducere hiin af denne.

**) Derfor horte der en Newtons Genie til for at see Klodernes Lov i et Æbles Fald.

væsentlige Relationer. Tingenes Existents er derimod nedsat i Umiddelbarheden; den spredes og samles i **uvæsentlige** og ligegyldige Relationer. Men saa væsentlig denne Adskillelse end fra een Side synes at være, saa væsentlig er tillige dens Ophævelse i Totalitetens alsidige Udvikling, hvorved Gaaden løses. *)

Den i sin rene Tilsyneladelse formelle Totalitet har ved Lovenes og Tingenes Modsætning efterhaanden vundet et concret Indhold. Enhver af dens Hovedsider lader sig tilsyne i eiendommelig Form, og da Formen paa begge Sider er væsentlig og immanent, saa har dens Indhold tillige en væsentlig Bestemthed. Som Lovenes Rige er Phænomenalverdenens rolige Forbillede, beskuet i Reflexionens Speil, saa er den phænomenale Verden omvendt Lovenes urolige Afbillede, betragtet i Umiddelbarhedens Lys. Det staaer endnu tilbage at vise, hvorledes disse tvende Sider forholde sig til hinanden indbyrdes. Ere de, hver for sig, kun Sider, hvor er da det Medium, i hvilket de have deres Selvstændighed? Ere de hver for sig Totaliteter, har den ene Totalitet under sin Udvikling adskilt sig i tvende lige selvstændige Totaliteter, hvorledes vil det da være muligt at føre en saa absolut Dualisme tilbage til den oprindelige Grundeenhed?

a) Totaliteten er for det Første bestemt som Phænomenalexistents, og Loven er dens egen væsentlige Side. Som Tingenes Grundlag falder Lovens Væsen sammen med Existentsens egen immanente Bestaaen. De Indholdsbestemmelser, der forsvinde

*) Det forstaaer sig af sig selv, at vi her ikke tænke paa den empiriske, men logiske Løsning.

som Sider i det lovbestemte Forhold, ere Reflexer af Tingenes egen umiddelbare Bestemthed, Væsensmomenter i Hæcceiteten selv. Da nu Tingene saaledes ikke blot ophæves som Sider i Loven, men tillige sættes som selvstændige Phænomener i Hæcceiteten, saa har den phænomenale Verden ikke alene Lovens Indhold i sig selv, men desforuden en Mangfoldighed af uvæsentlige, mod Loven ligegyldige Bestemmelser, altsaa det hele i sig fordoblede Indhold. Saaledes bliver Phænomenalexistentsen det Overgribende, den subsisterer i Lovenes Totalitet, som i sin Andethed; denne Bestaaen er desuagtet dens egen Reflexion-i-sig, den har selv Andetheden i sig, og bestaaer i væsentlig Reflexion. Men idet Phænomenalexistentsen gjennem sin egen Andethed vender tilbage i sig selv som reflecteret Verden, kommer den fra den modsatte Side eo ipso fremmed til sig selv; thi den Umiddelbarhed, hvormed den fra først af var identisk, er nu bleven dens Andethed; for at bestaae i denne Andethed, ophæver den igjen sin reflecterede Bestaaen, og kommer tilsyne i Tingenes ydre Mangfoldighed.

b) Totaliteten maa dernæst bestemmes som reflecteret Totalitet, saa at Phænomenalexistentsen bliver en Side af Lovens eget overgribende Indhold. Da alle Ting bestaae formedelst Loven, der sætter deres immanente Grændse, saa er den Bestaaen, hvorved de falde udenfor hinanden, reflecteret som Moment i den Bestaaen, ifølge hvilken de falde sammen med hverandre, og identificeres med Lovens Væsen. Fra den phænomenale Verdens Synspunkt er hiin den positive, denne den negative Bestaaen; fra Lovens Synspunkt forholder det sig derimod omvendt. Idet nu denne Forskjel imellem

det Positive og Negative igjen forsvinder i Lovens egen Dialektik, bliver Lovens Indhold selv sat som den hele Totalitet. Tingenes umiddelbare Existents er deres positive Tilværen i Endelighedens Form. Men da Loven herved er sat som den immanente Grændse, saa er Tingens positive Bestemthed tillige et Udtryk for Lovens egen negative Bestemmelse; ved at komme tilsyne i Tingen som i et umiddelbart Andet, bliver den sig selv et Andet o: den adskiller sig i en Fleerhed af bestemte Love. Loven optager herved Andetheden som integrerende Moment i sit eget Væsen. Den ene Ting er i sin Bestaaen afhængig af den anden, thi Loven er deres Grundlag, den er tillige forskjellig fra den anden, thi Loven er deres Grændse. Idet nu den ene Ting subsisterer i sig ved at subsistere i den andens Bestaaen, saa bestaaer den i Opgivelsen af sin Selvstændighed og Overgang i en anden Existents; men da enhver anden Existents, til hvilken Overgangen skeer, igien bestaaer i sin Andethed, saa vender Tingenes umiddelbare Selvstændighed uafbrudt tilbage gjennem dens Negation; den har altsaa sin Umiddelbarhed i Reflexionen og sin Reflexion i Umiddelbarheden, saa at denne immanente Overgang og Tilbagevenden er Lovens Selvbevægelse. Foruden sit eget væsentlige Indhold omfatter Lovenes Rige da tillige Phænomenalexistentsens vexlende Mangfoldighed, og vinder først Væsenhedens Ro i Bevægelsens Uro.

c) Forsaavidt den **umiddelbare Totalitet** i Kraft af sin egen Reflexion sætter sig selv fast i Umiddelbarhedens Form, er et for-sig-værende Rige af Love en uvæsentlig Abstraction: **kun den phænomenale Verden existerer**. Forsaavidt den

Den speculative Logik

i dens Grundtræk

af

Lic. Rasmus Nielsen,

Prof. extr. i Philosophien ved Kjøbenhavns Universitet.

2det Hæfte.

1842.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Den speculative Logik

i dens Grundtræk

af

Lic. Rasmus Nielsen,

Prof. extr. i Philosophien ved Kjøbenhavns Universitet.

3die Hæfte.

1842.

1112

14-204.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN